

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**EKONOMSKA ANALIZA ZAKONOV O SLABI BANKI: PRIMERJAVA
MED IZBRANIMI DRŽAVAMI**

Ljubljana, september 2015

SABINA MUŠANOVIĆ

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana Sabina Mušanovič, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica zaključnega magistrskega dela z naslovom Ekonomska analiza zakonov o slabi banki: primerjava med izbranimi državami, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem izr. prof. dr. Matejem Marinčem.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo zaključnega magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
  - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v zaključnem magistrskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
  - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega zaključnega magistrskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorice: _____

KAZALO

UVOD	1
1 POJEM »SLABA BANKA«	4
1.1 Teoretično ozadje in uporaba mehanizma slabe banke	6
1.2 Model slabe banke	10
1.3 Prednosti slabe banke	14
1.4 Pomanjkljivosti slabe banke	16
Navzkrižje zakonodaje	16
2 PRIMERJAVA ZAKONOV O SLABI BANKI	19
2.1 Švedska	19
2.1.1 Ozadje in vzroki za nastanek krize	19
2.1.2 Vpeljava modela slabe banke na Švedskem	21
2.1.3 Lekcije	23
2.2 Irska	25
2.2.1 Ozadje in vzroki za nastanek krize	25
2.2.2 Vpeljava modela slabe banke na Irskem	27
2.2.3 Stanje na Irskem danes	32
2.3 Nemčija	33
2.3.1 Ozadje in vzroki za nastanek krize	33
2.3.2 Vpeljava modela slabe banke v Nemčiji	34
2.3.3 Stanje v Nemčiji danes	38
2.4 Povzetek implementacije slabe banke v izbranih gospodarstvih	39
3 SLOVENSKI BANČNI SEKTOR	41
3.1 Pregled slovenskega bančnega sektorja po letih v obdobju 2008–2013	41
4 SLABA BANKA V SLOVENIJI	45
4.1 Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB)	45
4.1.1 Družba za upravljanje terjatev bank	49
4.2 Zakon o Slovenskem državnem holdingu	51
4.3 Slovenske banke, ki sodelujejo v shemi slabe banke	52
4.3.1 Nova Ljubljanska banka (NLB)	52
4.3.2 Nova Kreditna banka Maribor (Nova KBM)	53

4.3.3 Abanka Vipa, d. d. (Abanka)	54
4.3.4 Banka Celje	55
5 MNENJA INSTITUCIJ NA SLOVENSKI ZAKON O SLABI BANKI.....	56
5.1 Mednarodni denarni sklad (IMF)	56
5.2 Evropska centralna banka (ECB)	58
5.3 Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD).....	59
5.4 Evropska komisija.....	61
6 PREDLOGI ZA IZBOLJŠAVE MODELA SLABE BANKE V SLOVENSKEM OKOLJU.....	62
6.1 Takojšnja ocena stanja bančnega sektorja.....	63
6.2 Obseg prenosa slabih terjatev in fokus delovanja slabe banke (DUTB).....	64
6.3 Politična in javna enotnost	64
6.4 Menjava vodstva zadevnih bank, ki sodelujejo pri modelu slabe banke	65
6.5 Čimprejšnja konverzija slabih naložb	65
6.6 Visoka stopnja transparentnosti delovanja slabe banke (DUTB)	66
6.7 Privatizacija bank	66
SKLEP.....	67
LITERATURA IN VIRI.....	70
PRILOGE	

KAZALO SLIK

Slika 1: Vodstvo poslovne banke se odloči, da ne naredi prenosa slabih terjatev na slabo banko (slabe terjatve ostanejo v bilanci banke)	11
Slika 2: Vodstvo poslovne banke naredi prenos slabih terjatev na slabo banko.....	12
Slika 3: Prikaz LTV kazalnika na Irskem v obdobju 2004-2008.....	26
Slika 4: Poenostavljena shema delovanja slabe banke.....	49

KAZALO TABEL

Tabela 1: Osnovne teme, ki jih je treba opredeliti s strani potencialne zadevne banke pred vzpostavitvijo mehanizma slabe banke	9
Tabela 2: Prikaz določenih splošnih in bančnih kazalnikov na Švedskem po posameznih letih	21
Tabela 3: Osnovne značilnosti slabe banke Securum	22
Tabela 4: Osnovne značilnosti slabe banke Retriva.....	23
Tabela 5: Strnjen prikaz zneskov prenosa slabih terjatev in nadomestil v zameno za slabe terjatve v irskem modelu slabe banke	29
Tabela 6: PLAR razlage in cilji.....	31
Tabela 7: Razporeditev zneska kapitalskih injekcij po letih in poslovnih bankah (v milijardah evrov)	32
Tabela 8: Osnovne značilnosti nemških slabih bank	38
Tabela 9: Osnovne značilnosti slabih bank po izbranih državah	39
Tabela 10: Predlogi Mednarodnega denarnega sklada (IMF) za reševanje slovenskega bančnega sektorja iz leta 2012.....	57

UVOD

Trenutna bančna kriza je v veliki meri prizadela visoko razvita gospodarstva s prepletenimi bančnimi in finančnimi institucijami. Bančna kriza nastane, ko (dejanski ali potencialni) navali na banke in/ali njihova nesposobnost rednega obnavljanja finančnih virov povzročijo bodisi nezmožnost kreditojemalcev za poravnanje svojih obveznosti bodisi intervencijo države v obliki finančne pomoči (Mrak, 2002, str. 574).

Povezanost bančnih institucij in finančnih tokov med njimi je doprinesla k širokemu obsegu in globini krize, ki se je prenesla skozi bančne in finančne sisteme mnogih držav. Izgube v bančnem sektorju, neustrezna alokacija kapitala in zmanjšanje vsesplošnega zaupanja v bančne in finančne institucije so povzročili, da so bile državne intervencije v bančnem in finančnem sektorju neizogibne (Haugh, Ollivaud & Turner, 2009, str. 5). Država ima pri reševanju bančne krize ključno vlogo, saj mora povrniti zaupanje prebivalstva v banke. Mayes, ki v svojem delu primerja ukrepe reševanja bančnih kriz med izbranimi državami, trdi, da je globalna kriza v bistvu preizkus sposobnosti državnih organov pri reševanju bank, ki so se znašle v težavah (Mayes, 2009, str. 3).

Močno izražene bančne krize imajo negativen makroekonomski učinek (npr.: nižja stopnja investicij, upad BDP, poslabšanje javnofinančne bilance, znižana bonitetna ocena države), ki vpliva na raven celotne države, zato je reakcija državnih organov nujna (Haugh, Ollivaud & Turner, 2009, str. 5–6). Ekonomisti Yeyati, Micco in Panizza vpletenost države v reševanje bančnega sektorja razlagajo s pozitivne in negativne strani. Na pozitivni strani višja vpletenost države običajno pomeni nižjo stopnjo asimetrij informacij in tržnih nepravilnosti (Yeyati, Micco & Panizza, 2004, str. 2). Asimetrija informacij pomeni, da nimajo vsi subjekti na trgu enakih in popolnih informacij. Kaže se v višjem tveganju neizpolnitve obveznosti s strani posojilojemalca, v problemu napačne izbire, ko posojilojemalec ne razkrije vseh informacij posojilodajalcu, v višji stopnji moralnega hazarda ali oportunističnem obnašanju posojilojemalca (Bandelj, 2005, str. 10). Tržne nepravilnosti pomenijo neoptimalno delovanje trga. Višja vpletenost države v reševanje bančnega sektorja naj bi vodila v višjo rast gospodarstva. Socialni vidik je namreč tisti, ki v primeru vpletenosti države vodi k sodelovanju in financiranju tudi takšnih projektov, ki so dobičkonosno slabši, vendar imajo pozitivne eksternalije na gospodarstvo. Negativni vidik visoke vpletenosti države je politični motiv, saj ima v tem primeru vlada več moči v bančnem sektorju. Pri tem zgoraj omenjeni trije avtorji kot slabost navajajo, da država običajno ni tako optimalna pri upravljanju bančnega sektorja, kot je v primeru privatiziranega bančnega sektorja. Zaradi čim boljšega optimiziranja bančnega sektorja je zelo pomembno, katero pot ubere država pri reševanju svojega bančnega sektorja, saj mora upoštevati značilnosti le-tega (Yeyati, Micco & Panizza, 2004, str. 2–3).

Vpletenost države v bančni sektor je neizogibna, predvsem zaradi regulatorne naloge, ki jo opravlja v bančnem sektorju. Z regulatorno nalogo država nastopa kot nadzornik v bančnem sektorju, običajno s strani centralne banke. Izvor regulatorne naloge centralne banke pa izhaja

iz dejstva, da je eden od temeljnih ciljev centralne banke, da si prizadeva za finančno stabilnost sistema (Bank of International Settlements, 2009, str. 25; Zakon o Banki Slovenije, Ur. l. RS, 72/2006, člen 4).

Biggar in Heimler (2005, str. 1) opredeljujeta dva razloga v prid vpletenosti države kot regulatornega in nadzornega organa. Prvi je mikroekonomski razlog, ki izvira iz potrebe po zaščiti upnikov banke, drugi pa makroekonomski, ki se osredotoča na stabilnost bančnega sistema kot celote. Skozi leta je bil pogled na stopnjo vpletenosti države v bančni sektor različen. Prevladujoče mnenje v obdobju 1950–1960 je temeljilo na tem, da je državna podpora v smislu zagotavljanja stabilnosti ključnega pomena za bančni sektor. V omenjenem obdobju je bil delež državnih bank v bančnih sistemih v razvitih državah po svetu krepko nad 50 odstotki (Yeyati, Micco & Panizza, 2004, str. 2). Naslednja leta so prinesla spremembe; od sredine 70. let prejšnjega stoletja so bančne reforme potekale v smeri liberalizacije bančnih sektorjev. Ukrepi, ki se štejejo pod liberalizacijo, so omilitev nadzora nad obrestnimi merami, lažji dostop tujih bančnih in finančnih institucij na domači trg, šibkejši nadzor nad mednarodnim pretokom kapitala in deviznih transakcij ter omilitev bančnih zadev v splošnem (delna ali celotna odprava pravil dodeljevanja kreditov, omogočanja prednostnih posojil določenim institucijam in nadzora celotnega obsega kreditiranja) (Biggar & Heimler, 2005, str. 3–4). V današnjem času prevladuje mnenje, da je vloga države pomembna v bančnem sektorju, tako z vidika vloge lastnika kot tudi regulatorja in nadzornega organa (Global Financial Development Report, 2012, str. 4). V tej povezavi bom v svoji magistrski nalogi naredila pregled stanja v Sloveniji, kjer se bom osredotočila na sprejem Zakona o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (v nadaljevanju ZUKSB), ki je začel veljati ob koncu leta 2012, v praksi pa je zaživel leto pozneje (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 195/2012). Zakon predstavlja veliko državno intervencijo v slovenski bančni sektor, saj ustanavlja posebno institucijo, t.i. slabo banko, ki nase prevzema slabe terjatve komercialnih (poslovnih) bank. Predstavila bom osnovne značilnosti ZUKSB, prednosti in slabosti ter naredila strnjen povzetek oblik slabe banke po izbranih evropskih državah.

ZUKSB je v veljavo stopil dne 27. 12. 2012. Temeljni cilj zakona je ustanovitev posebne družbe – slabe banke, na katero se prenesejo slabe bančne terjatve. Namen zakona je krepiti stabilnost bank zaradi ohranitve stabilnosti celotnega finančnega in bančnega sistema v Sloveniji (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 195/2012, člen 1).

Proces slabe banke poteka tako, da institucija slabe banke od poslovnih bank, ki sodelujejo v shemi (v nadaljevanju jih imenujem zadevne banke) odvzame slabe terjatve in jih prenese nase. Prenos povzroči, da zadevne banke sprostijo svoje bilance in tako začnejo oz. nadaljujejo s kreditiranjem gospodarstva. Zadevne banke v zameno za slabe terjatve prejmejo obveznice z državnim jamstvom (Viršek, 2012, str. 1).

Magistrska naloga temelji na metodah znanstvenega raziskovanja, razdeljena pa je na dva vsebinska sklopa. Prvi sklop predstavlja poglobljen teoretični pregled strokovne literature,

raziskav in člankov s področja izvrševanja državnih intervencij v sklopu zakonodaje o slabi banki (angl. *bad bank act*). Pri pisanju magistrskega dela sem preučevala značilnosti slovenskega bančnega sektorja in zakonodajo, ki ureja bančni sektor. V magistrski nalogi poleg zakona o slabi banki v Sloveniji predstavljam tudi različice tega zakona v izbranih državah – na Švedskem, Irskem in v Nemčiji. V prvem delu uporabljam metodo kompilacije, s katero združim različne poglede na temo slabe banke in izvrševanja zakona, s katerim se ustanovi slaba banka. Osnovni namen teoretičnega dela je ugotoviti, v kolikšni meri je slovenska zakonodaja na področju krepitve stabilnosti bank z modelom slabe banke podobna oz. privzeta od drugih držav.

Drugi sklop magistrske naloge je pridobljen iz strokovnega gradiva mednarodnih institucij. Strnjeno podaja mnenja Mednarodnega denarnega sklada, Evropske centralne banke, Organizacije za evropsko sodelovanje in razvoj ter Evropske komisije o primernosti implementacije slabe banke v slovenskem bančnem sistemu. S postopkom analize teoretičnih izhodišč in z uporabo primerjalne metode poiščem elemente, ki so po mojem mnenju nujni za vključitev v slovensko različico zakona, s katerim se ustanavlja slaba banka, saj bi prinesli dodatne pozitivne učinke. Z magistrsko nalogo želim doseči naslednje:

1. določiti, ali je ustanovitev slabe banke ukrep, ki v pozitivni smeri vpliva na slovenski bančni sektor;
2. ugotoviti, ali je zakon o slabi banki v slovenskem okolju primerno in ustrezno zastavljen, izpostaviti pomanjkljivosti Zakona o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank ter vpeljati predloge za izboljšavo zakona.

Osnovni cilj magistrskega dela je zaključiti, kateri modeli oz. prakse zakona o slabi banki so najuspešnejše, hkrati pa podati konstruktivne predloge, ki bi vplivali na večji uspeh modela slabe banke v slovenskem okolju. Sekundarni cilji magistrskega dela so preučitev posameznih stanj v bančnih sektorjih izbranih držav pred implementacijo modela slabe banke in po njej.

Poleg uvoda in sklepa ima magistrska naloga še šest poglavij. Prvo poglavje kot temelj opredeljuje idejo slabe banke in njen pomen tako za bančni sektor kot za celotno gospodarstvo določene države. Poleg prednosti vpeljave slabe banke opredelim tudi slabosti oz. ovire, ki lahko znižajo uspeh slabe banke.

Drugo poglavje se osredotoča na vpeljavo slabe banke v izbranih treh državah. Švedska je v začetku 90. let prejšnjega stoletja imela dve slabi banki, ki v ekonomskih krogih veljata za primer uspešne prakse (Ingves & Lind, 2009, str. 8). Nato se osredotočim na Irsko, državo, ki jo je trenutna kriza zaradi odprtega gospodarstva ter globalnih finančnih in bančnih povezav prizadela med prvimi. Z ustanovitvijo slabe banke v letu 2009 je velik del slabih naložb prenesla nanjo, vendar si tamkajšnji bančni sektor še ni opomogel. Nemški model slabe banke je tretji opisani v drugem poglavju. Na Nemčijo sem se osredotočila zato, ker je slovenski zakon o slabi banki v precejšnji meri povzet po nemškem (Ministrstvo za finance, 2013, str. 28–30).

V tretjem poglavju izpostavljam temeljne značilnosti slovenskega bančnega sektorja. Kronološko povzamem novejšo zgodovino slovenskega bančništva zaradi boljše predstave stanja v sektorju in opozorim na resnost težav v bančnem sektorju.

Četrto poglavje je osrednjega pomena v magistrskem delu, saj se osredotočim na ZUKSB (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012), s katerim se dejansko ustanavlja slaba banka. Omenim tudi Zakon o Slovenskem državnem holdingu (Zakon o Slovenskem državnem holdingu, Ur. l. RS, 105/2012), saj le-ta ustanavlja družbo, na katero se bodo prenesle vse terjatve, ko slaba banka preneha s svojim delovanjem.

Peto poglavje predstavlja mnenja svetovnih institucij o slovenskem zakonu o slabi banki. Te institucije so Mednarodni denarni sklad, Evropska centralna banka, Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj ter Evropska komisija. Osnova petega poglavja je pridobitev celovite ocene slovenskega modela slabe banke z vidika mednarodnih institucij. Sklop je tudi podlaga za zasnovo zadnjega poglavja, kjer predstavljam svoje predloge za izboljšanje uspešnosti Zakona o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank.

Zadnje, šesto poglavje je zasnovano iz ugotovitev magistrske naloge in podaja konkretne predloge, za katere menim, da bi jih bilo smotrno vpeljati v ZUKSB. Predlogi so smiselno argumentirani in predstavljajo napotek za morebitna nadaljnja raziskovanja na temo slabe banke v Sloveniji.

1 POJEM »SLABA BANKA«

Prvi del magistrske naloge se osredotoča na izvor in definicijo slabe banke kot institucije, daje teoretični pregled in je temelj nadaljnjega dela. Njegov namen je strnjeno povzeti definicijo slabe banke, opredeliti pojem ter določiti glavne prednosti in pomanjkljivosti modela slabe banke. Poleg tega v prvem delu opredeljujem pojem slabih terjatev, ki poleg slabe banke predstavlja temeljni pojma magistrskega dela. V magistrskem delu v nadaljevanju uporabljam besedno zvezo »zadevna banka« za poslovno banko, ki je upravičena do državne pomoči s prenosom svojih slabih terjatev na slabo banko oz. sodeluje v modelu slabe banke.

Slaba banka je mehanizem, s katerim bančni sistem očistimo slabih kreditov (Gubo, 2013). Slaba banka je posebna institucija, ki jo običajno ustanovi država in na katero poslovne banke prenesejo del ali celoto svojih slabih (neporavnanih) terjatev. To so terjatve, ki so v relativno kratkem času v veliki meri izgubile svojo vrednost (Peavler, 2010). S prenosom slabih terjatev lahko zadevne banke sprostijo kapital, ki je vezan na slabe naložbe in nadaljujejo s kreditiranjem gospodarstva. Slaba banka odkupi slabe terjatve po tržni ceni, zadevne banke pa v zameno prejmejo obveznice z državnim jamstvom (Viršek, 2012). Pridobljene državne obveznice lahko zadevne banke unovčijo ob dospelju, ali od Evropske centralne banke pridobijo posojila, zavarovana z državnimi obveznicami (Gubo, 2013).

Z vpeljavo modela slabe banke se ne doseže, da slabe terjatve izginejo, kar tudi ni cilj slabe banke. Namen institucije je sprostiti slabe naložbe iz poslovnih bank v krizi, kar bankam omogoči okrevanje in vzpostavitev normalnega delovanja. S tem ko se banke v težavah znebijo slabe aktive, lahko ponovno začnejo s kreditiranjem gospodarstva. Z novoodobrenimi krediti naj bi skozi čas pridobile toliko obresti, da bi pokrile izgube, ki so jih pridobile z odobritvijo slabih posojil pred prenosom slabih naložb na slabo banko (Baumgardner, Grundman & Pinedo, 2009, str. 2). Dolgoročni cilj slabe banke je unovčenje slabih terjatev, ki jih je prenesla nase in povrnitev zaupanja investitorjev v delovanje posamezne banke in bančnega sistema z namenom financiranja obetavnih projektov v gospodarstvu (Poljšak & Razboršek, 2011, str. 28–29).

Ko je govor o slabi banki, se ne moremo izogniti pojmu slabih terjatev oz. slabih naložb (angl. *toxic, risky, bad assets*). V bančnih krogih veljajo za slabe terjatve tiste, ki so v relativno kratkem času v veliki meri izgubile svojo vrednost. Poleg tega pa je bodisi zaradi trga, ki je v ozadju finančnih instrumentov, na katerih temeljijo takšne naložbe, bodisi zaradi drugih razlogov težko oceniti njihovo realno tržno vrednost (Peavler, 2010). Boudghene in Maes pojem slabih naložb razumeta ožje kot sredstva, pri katerih je notranja, dejanska vrednost nižja kot tržna vrednost. Širši pomen slabih naložb pa vključuje sredstva z visokimi pričakovanimi izgubami in tudi sredstva, ki so sicer brez pričakovanih izgub, vendar z visokimi stroški financiranja za banke (Boudghene & Maes, 2012, str. 1–6). Slabe naložbe so zelo tvegane, izredno zahtevne za ocenjevanje dejanske vrednosti in je skoraj nemogoče trgovati z njimi (Shai, 2010).

Slabe terjatve v bilancah poslovnih bank vplivajo na kapital. Vplivajo na kreditno sposobnost bank, ki je postavljena pod vprašaj, saj se pojavlja negotovost glede resnične oz. prave vrednosti sredstev bank in potrebne višine njihove amortizacije. To dejstvo naprej vpliva na ugibanja prave vrednosti kapitala bank, kar lahko vodi v nestabilnost bančnega trga na sistemski ravni posamezne države. Zaradi resnosti te težave so nekatere države vpeljale institucijo slabe banke, ki nase prenese slabe naložbe iz bilanc poslovnih bank. S tem se solventnost in likvidnost zadevnih bank poveča, kar pozitivno vpliva na njihovo poslovanje. Državna pomoč je ključnega pomena za ponovno stabilizacijo bančnih sistemov, predvsem v tistih državah, kjer opora bankam prihaja iz nacionalne vlade (Pinedo, 2009, str. 289–291).

Ob omembi prenosa slabih terjatev je treba poudariti dejstvo, kako se terjatve zadevne banke ob prenosu slabih terjatev vrednotijo. Po mednarodnih standardih računovodskega poročanja jih je treba ovrednotiti po trenutni tržni (pošteni) vrednosti v času prenosa. To pomeni, da je potrebno zajeti (upoštevati) še morebitne prihodnje odpise vrednosti, četudi naložba v sedanosti nima izgub. Nujnost vmešavanja države ali javnega organa je ponavadi potrebna pri prikazu realnega stanja vrednosti slabih naložb zadevne banke (Bird & Ruchti, 2014, str. 3). Pri slovenskem modelu slabe banke vrednost tveganih postavk oz. slabih naložb oceni zadevna banka sama, Družba za upravljanje terjatev bank pa imenuje neodvisnega revizorja, ki preveri pravilnost ocen. Tvegane postavke se ovrednotijo na podlagi realne dolgoročne ekonomske vrednosti sredstev, ki jo je mogoče pričakovati v stabilnem finančnem sistemu (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, člen 11).

Praktični primer delovanja slabe banke si poenostavljeno lahko predstavimo na naslednji način. Predpostavimo, da je poslovna banka ABC odobrila ogromno število posojil komitentom, ki jih ne morejo odplačevati, kar skozi čas banki povzroči težave. Ta posojila postanejo slabe naložbe banke, ki bremenijo njeno bilanco in ogrožajo njen obstoj v gospodarstvu. Takrat se lahko vmeša država, ki z namenom reševanja banke ABC v krizi ustanovi posebno institucijo, imenovano slaba banka. Z ustanovitvijo slabe banke se nanjo prenesejo slabe terjatve banke ABC vsaj v tolikšni meri, da le-ta lahko normalno posluje, saj sprostí ves kapital, ki je vezan zaradi slabih terjatev. Slaba banka lahko ta posojila obdrži v upanju, da jih bodo kreditorejmalci poplačali, ali pa jih odproda investitorjem, ki nadalje upravljajo z njimi (Brenna, Poppensieker & Schneider, 2009).

1.1 Teoretično ozadje in uporaba mehanizma slabe banke

Ekonomista Woodward in Hall sta v enem od člankov poenostavljeno razložila ozadje delovanja slabe banke. Teoretično gledano, lahko naložbe banke, ki se znajde v težavah, razdelimo na slabe in dobre. Dobre terjatve ostanejo v bilanci poslovne banke, ki sodeluje v modelu slabe banke, medtem ko se slabe terjatve prenesejo na slabo banko. Običajno je slaba banka neki finančni fond oz. podjetje, vendar nima možnosti aktivnega sodelovanja na trgu bančništva in financ. Torej, dobre naložbe ostanejo v prvotni (poslovni) banki kot del bančnih sredstev in s prenosom niso več obremenjene s težo slabih terjatev. To privede do tega, da depoziti, ki jih banka poseduje, postanejo varnejši. Slaba banka s prenosom slabih terjatev postane precej ranljiva v primeru, da pride do zmanjšanja tržne vrednosti slabih naložb, v najslabšem primeru lahko postane tudi insolventna. Tedaj so deležniki zadevne banke tisti, ki nosijo breme izgub. Treba je omeniti, da bi jih izgube bremenile tudi v primeru, da poslovna banka v težavah ne naredi prenosa, država pa ji ne pomaga z dokapitalizacijo. Tudi v tem primeru bi poslovna banka brez pomoči lahko postala insolventna in deležniki bi bili v precej podobni situaciji (Woodward & Hall, 2009, str. 1).

Mehanizem slabe banke se lahko uporabi pri reševanju sistemskih bančnih kriz – ko je kriza v bančnem sektorju tako globoka in razširjena, da negativno vpliva na celotno gospodarstvo države. Laeven in Valencia (2012b, str. 6) podajata dva kriterija, ki morata veljati, da se kriza lahko šteje za sistemsko krizo v bančništvu:

1. prisotnost znatnih finančnih težav v celotnem bančnem sistemu določenega gospodarstva (visoke izgube v bančnem sistemu, večje število bank v težavah, propadi bank),
2. prisotnost obsežnih intervencij v bančno politiko kot odziv na velike izgube v bančnem sistemu (obsežna likvidnostna podpora bankam, visoki stroški bančnega prestrukturiranja, ki segajo nad tri odstotke BDP, širok obseg nacionalizacij bank, visoko pokritje bank z državnimi jamstvi in garancijami, visoki odkupi bančnih naložb s strani države, zamrznitev depozitov).

Globoke in resne krize, ki so se v današnjem času zvrstile v skoraj vseh gospodarstvih sveta, v veliki večini primerov izhajajo s trga nepremičnin. V desetletju pred začetkom globalne

finančne in bančne krize je tako v ZDA kot v večini ostalih svetovnih gospodarstev potekal razcvet na nepremičninskem trgu, ki je dvigoval cene in vplival na lastništvo nepremičnin. Razcvet je bil posledica več dejavnikov, zagotovo pa so pri tem procesu imeli veliko vlogo finančne inovacije v oblikah sekuritizacije, politika, ki je spodbujala lastništvo prebivalstva nad nepremičninami, ekspanzivna monetarna politika in šibek nadzor s strani regulatornih organov v gospodarstvih. Finančne institucije so izkoriščale luknje v zakonih in šibek nadzor, s čimer so si banke v veliki meri zvišale finančni vzvod in hkrati ohranjale zadovoljive kapitalske zahteve. Količnik finančnega vzvoda prikazuje razmerje med krediti in depoziti določene banke. Trend višanja cen nepremičnin se je razširil v cikel, pri čemer je višanje vrednosti stanovanj in nepremičnin za seboj potegnilo tudi poglabljanje dolga. Dvig cen nepremičnin je znižal stopnje tveganj finančnih institucij, s čimer so se v bilancah sprostile kapacitete. To je vodilo v višjo stopnjo odobrenih posojil ter v višanje finančnega vzvoda in ponudbe kreditov, kar je krizo samo še poglobilo (Laeven & Valencia, 2012a, str. 4–5).

Nemalo držav je tako pred trenutno gospodarsko krizo kot v sedanjih razmerah uporabilo institucijo slabe banke kot mehanizem reševanja bančnega sektorja v težavah. Modeli slabe banke se razlikujejo od države do države, a se kljub temu lahko določijo smernice, ki so skupne vsem slabim bankam (Downey, Del Din, Haas & Lacaze, 2009, str. 1–2):

- slaba banka je običajno ustanovljena s strani države ali poslovnih bank za določeno obdobje,
- slaba banka pridobi oz. prenese nase slabe terjatve od poslovnih bank, ki sodelujejo v modelu slabe banke,
- v modelu slabe banke zadevne banke svoje slabe naložbe v bilancah javno definirajo,
- zadevne banke svojo tvegano aktivo odprodajo slabi banki po določeni transferni ceni,
- transparentnost prenosa slabih terjatev je izrednega pomena zaradi zmanjševanja vsesplošne negotovosti glede uspešnosti slabe banke, nižanja moralnega hazarda in korektnega določanja dejanske tržne vrednosti tveganih naložb, ki so del prenosa,
- prisotna je vpletenost države (tudi državna pomoč) pri zbiranju sredstev za poplačilo slabih terjatev, ki je lahko v različnih oblikah, od finančnih injekcij, posojil, poroštev in garancij do državnih obveznic, ki jih zadevna banka pridobi v zameno za slabe terjatve,
- zadevne banke se s prenosom zavežejo k plačevanju odškodnine; v veliki večini primerov je to plačevanje v obliki letnih provizij, ki temeljijo na razliki med transferno ceno in realno vrednostjo slabih terjatev,
- slaba banka ima definirano ureditev delitve izgube med slabo in zadevno banko v primeru generiranja izgub prenesenih slabih terjatev,
- vedno se določijo temeljne smernice upravljanja s slabimi naložbami, ki jih slaba banka upošteva pri svojem delu in odprodaji slabih terjatev.

Nemška ekonomista Schäfer in Zimmermann v enem od strokovnih člankov na temo slabe banke navajata tri osnovne cilje, ki jih mora zasledovati institucija slabe banke, da bi bila uspešna (Schäfer & Zimmermann, 2009, str. 215–216). Najprej je treba zagotoviti čim višjo transparentnost prenosa slabih naložb zadevnih bank v shemi slabe banke. Potem je treba paziti,

da je breme, ki s prenosom slabih terjatev pade na davkoplačevalce, čim nižje. Obveznice, ki jih zadevna banka prejme v zameno za slabe terjatve imajo običajno državno poroštvo, kar pomeni, da za njimi stojijo davkoplačevalci države. Nenazadnje je potrebno poskrbeti, da ima proces kar se da malo moralnega tveganja. Osnovni element načrtovanja slabe banke je vrednotenje slabih terjatev po njihovi tržni vrednosti. Glede na to, da je slaba banka običajno ustanovljena s strani države, je vlada zadolžena za vzpostavitev mehanizma za zagotavljanje optimalnega upravljanja slabih terjatev in njihovo odprodajo. Pri planiranju je izrednega pomena določitev terminskega plana, saj naj bi bila slaba banka vedno ustanovljena za določen čas trajanja (Schäfer & Zimmermann, 2009, str. 215–217).

Ameriški bančnik Thomson, ki svoje mnenje o tematiki slabe banke predstavlja na ravni ZDA, je pojasnil pomen implementacije slabe banke za širše dobro gospodarstva. Opozarja na velik nabor sredstev in obremenitve davkoplačevalcev ob uporabi mehanizma slabe banke, vendar hkrati opravičuje uporabnost pristopa le v izredno težavnih razmerah na bančnem trgu. Prenos slabih terjatev zadevne banke na slabo banko primerja z odtrganjem obliža z rane – najbolje je, da se naredi hitro, saj se v nasprotnem primeru bolečina le podaljšuje. Avtor poudarja pomen transparentnosti in preglednosti delovanja slabe banke. Slabe naložbe morajo biti jasno opredeljene, ocena tveganja, ki pride s prenosom, pa mora biti čim bolj pravilno napovedana. Izrednega pomena je pravilno določiti realno vrednost slabih naložb. Takoj v začetni fazi oblikovanja slabe banke je treba opredeliti njeno poslanstvo, saj se s tem cilji dosledneje upoštevajo in izvedejo. Poleg tega mora biti samo delovanje fleksibilno in hitro, v prid kar največji stopnji uspešnosti slabe banke mora le-ta slaba sredstva, ki jih je dobila ob prenosu, vrniti na trg, kolikor je mogoče hitro. Nadalje navaja pomen primerne in zadostne kadra z ustreznim znanjem, ki deluje pod okriljem slabe banke. Prav tako mora država zagotoviti pravilen obseg finančnih sredstev, ki bi bil uporabljen v namen reševanja poslovnih bank v težavah. Nazadnje je treba določiti življenjsko dobo slabe banke. Ko se tvegane naložbe poplačajo, postane slaba banka odveč in jo je treba zapreti. S terminsko določbo prenehanja delovanja slabe banke mora biti seznanjena širša javnost, saj se s tem navadno zmanjšajo špekulacije o naložbah. V praksi zmanjševanje špekulacij pomeni, da se zmanjša število aktivnosti, ki so usmerjene na pridobivanje dobička na podlagi pričakovanih cenovnih razlik, kar vodi v nižje stopnje tveganja (Thomson, 2011).

Martini et al. v svojem delu navajajo pet temeljnih tem, ki jih je treba definirati pred vzpostavitvijo slabe banke. Osredotočajo se na različne vidike poslovanja, ki jih je pred implementacijo slabe banke potrebno definirati, pri tem pa upoštevati specifične izzive vsake tematike. Banke naj se osredotočijo na pet temeljnih tem, ki so nujne pri odločitvi, ali uporabiti slabo banko kot pomoč pri reševanju svojih težav. Problematike so našteje v spodnjem besedilu po alinejah, Tabela 1 pa predstavlja njihovo razčlenbo in pojasnitev (Martini et al., 2009, str. 4–7):

- definicija nabora sredstev oz. slabih terjatev,
- vzpostavitev ustreznega in primerne pravnega okvira, upoštevajoč dejstvo, kako bo rešitev strukturirana,

- evaluacija poslovnega primera prenosa slabih terjatev,
- definiranje portfelja in poslovne strategije,
- opredelitev operativnega modela in procesov.

Tabela 1: Osnovne teme, ki jih je treba opredeliti s strani potencialne zadevne banke pred vzpostavitvijo mehanizma slabe banke

Tema	Opis	Specifični izzivi (zadevne) banke
Nabor sredstev	Definicija sredstev oz. naložb, ki so predmet prenosa med zadevno banko in slabo banko: - opredelitev strateških naložb, - opredelitev slabih naložb.	Kompleksnost opredelitve slabih sredstev. Izbira pravilnega načina reševanja in nabora slabih terjatev zadevne banke ob upoštevanju kapitalskih zahtev. Upoštevanje zunanjih zahtev Evropske unije.
Pravni vidik	Opredelitev osnovne pravne strukture slabe banke: - prenos preko bilanc bank ali po drugih poteh, - strukturirane rešitve ali po meri vsake banke posebej.	Ujeti pravo razmerje med izčrpnostjo definicij in vidikov slabe banke ter hitrostjo implementacije rešitve.
Poslovni primer	Oblikovanje poslovnega plana, ki v kar največji meri maksimizira ekonomsko koristnost slabe banke.	Temeljni fokus slabe banke naj bi bil v zaščiti osnovnega kapitala zadevne banke, ne pa v maksimiziranju neto sedanje vrednosti naložb.
Portfelj poslovne strategije	Opredelitev optimalne krovne strategije slabe banke ob upoštevanju posameznih zadevnih bank. Ustrezna vzpostavitev poročanja ter strategije implementacije slabe banke in njenega monitoringa.	Fokus naj bi bil dolgoročen, zato je tudi definiranje strategije lahko bolj zapleteno. Omejenost dobička in izgub portfelja in morebitna nelikvidnost finančnih instrumentov zahteva dober premislek v opredeljevanju strategije.
Model in proces	Dobra zasnova organizacijskega modela in procesa, ki sovпада s strateškimi cilji slabe banke. Definiranje storitev slabe banke.	Zaradi upoštevanja poslovnih omejitev (minimiziranje stroškov, zunanji dejavniki in pravne omejitve) je lahko vzpostavitev modela kompleksen proces.

Vir: L. Martini et al., Bad banks: Finding the right exit from the crisis, 2009, str. 7.

Po mnenju avtorjev (Martini et al., 2009, str. 4–8) ima tudi država veliko odločitev, ki jih mora sprejeti pred ustanovitvijo slabe banke. Prvotnega pomena je vzpostaviti jasen in transparenten okvir delovanja, kar naj bi pomirilo javnost in podalo dober razlog za vero v uspešnost institucije. Nato sledijo natančni in konkretni plani, ki naj bi jim slaba banka sledila, vendar morajo biti hkratno tudi izvedljivi in ekonomsko upravičljivi ter s kar se da nizkimi javnimi stroški, država pa naj bi skozi celoten proces tesno sodelovala z državnimi zakonskimi telesi kakor tudi s centralno banko zaradi minimiziranja tveganj morebitnih prihodnjih šokov finančnega in bančnega sistema.

Način ustanovitve slabe banke lahko primerjamo z ustanovitvijo novega podjetja. V začetni fazi se je treba soočiti z različnimi izzivi, tako kot pri vseh podjetjih. Opredeliti je treba operativo, izbrati najustreznejši kader ljudi in poskrbeti, da vsi člani razumejo portfelj, s katerim upravljajo. Zagotoviti je potrebno vse relevantne informacije in uspešno komunicirati z investitorji, bonitetnimi agencijami, nadzornimi organi ter vsemi ostalimi udeleženci. Sam začetek delovanja je pomemben dejavnik, a v nasprotju z običajno gospodarsko celico cilj slabe banke ni rast, ampak upadanje poslovanja (Aggarwal et al., 2012, str. 12–13).

Predpostavka slabe banke temelji na dejstvu, da imajo poslovne banke v svojem delovanju določene naložbe, ki naj bi bile dolgoročno uspešne, vendar v kratkoročnem obdobju banka z njimi ne more zbirati novega kapitala, niti jih ne more financirati s sredstvi depozitorjev in kreditojemalcev. Poleg tega pa obstaja precejšnja negotovost glede dejanske vrednosti teh naložb, kar slabo vpliva na celotno bilanco stanja banke. S premikom takšnih terjatev iz banke se stanje poslovne banke izboljša. Seveda pa je treba omeniti, da morajo s tem procesom v zadevni banki ostati dobre naložbe, ki bi nadalje privabljale investitorje za dokapitalizacijo. Skratka, če zadevna banka tudi po prenosu v svoji bilanci nima določene dobre osnove za delovanje, je proces slabe banke brezpredmeten (Pinedo, 2009, str. 289–290).

1.2 Model slabe banke

Neyer in Vieten (2010, str. 2) v svoji študiji predstavljata shematski prikaz mehanizma slabe banke. Osredotočita se na bilanco poslovne banke, ki se znajde v težavah na podlagi dveh opcij. V prvi opciji se poslovna banka odloči, da ne sodeluje v shemi slabe banke, v drugi opciji pa naredi prenos slabih terjatev na slabo banko.

Slaba banka je institucija, ki nase prevzame slabe terjatve poslovnih bank, ki sodelujejo v modelu. Obseg prenosa in s tem cena, po kateri banke naredijo prenos, igra ključno vlogo. Po eni strani mora biti obseg prenosa dovolj velik, da vodstvo zadevne banke motivira k prenosu. Z večjim obsegom slabih terjatev, ki so predmet prenosa na slabo banko, se bilanca zadevne banke okrepi. Krepitev bilance poslovne banke obrne v pozitivno smer ponudbo novih kreditov gospodarstvu. Po drugi strani pa se z višjim transferjem slabih sredstev bolj obremeni davkoplačevalce države, saj je slaba banka institucija z državnim jamstvom. Pri izbiri obsega prenosa slabih terjatev je potrebno priti do kompromisa (angl. *trade-off*) zaradi upoštevanja obeh podanih argumentov (Neyer & Vieten, 2010, str. 2–3).

Neyer in Vieten predstavljata model, pri katerem se zaradi lažjega razumevanja osredotočimo na eno banko, ki se spopada s težavami zadostnega kapitala zaradi slabih naložb v svoji bilanci. Vsesplošno bančno nezaupanje prispeva k temu, da banka ne more priti do dodatnega kapitala, zato se vodstvo banke odloča o tem, ali naj slabe terjatve prenese na slabo banko v zameno za varne državne obveznice. S prenosom slabih terjatev poslovno banko nehajo bremeniti potencialne izgube teh naložb, vendar tudi ni upravičena do morebitnih prihodnjih dobičkov. Zadevna banka v zameno za slabe terjatve pridobi obveznice z državnim jamstvom, ki jih lahko na trgu unovči in pridobi denar za svoje nadaljnje delovanje (Neyer & Vieten, 2010, str. 6–7).

Zaradi lažjega razumevanja so podani opisi kratic, ki so uporabljeni v nadaljnjem besedilu.

- t = 0   Začetno leto
- t = 1   Leto pozneje
- Z   Transferna vrednost slabih terjatev banke v težavah na slabo banko
- L   Posojila
- D   Depoziti
- D_{NBB} Depoziti v primeru, ko slabe terjatve ostanejo v bilanci banke
- D_{BB} Depoziti v primeru prenosa slabih terjatev na slabo banko
- V   Kapital
- S   Zavarovanje
- K   Tvegana sredstva oz. slabe naložbe banke v težavah

Slika 1 prikazuje bilanco stanja posamezne banke v začetnem letu in leto pozneje, če se banka odloči, da ne sodeluje v modelu slabe banke. Svojih slabih terjatev ne prenese na slabo banko, ampak jih obdrži v bilanci.

Slika 1: Vodstvo poslovne banke se odloči, da ne naredi prenosa slabih terjatev na slabo banko (slabe terjatve ostanejo v bilanci banke)

Sredstva		Obveznosti		Sredstva		Obveznosti	
Tvegana sredstva	K_0	Depoziti	D_{NBB}	Tvegana sredstva	$\tilde{K}_1 < \frac{Y}{0}$	Depoziti	D_{NBB}
		Kapital	$V_{0,NBB}$	Zavarovanje	$\tilde{S}_{NBB} < \frac{0}{s > 0}$	Kapital	$\tilde{V}_{1,NBB}$
t=0				t=1			

Vir: U. Neyer & T. Vieten, Comparison of Different Bad Bank Models, 2010, str. 9.

V primeru, da se vodstvo poslovne banke odloči, da svojih slabih terjatev ne prenese na slabo banko, je aktiva v začetni bilanci stanja v letu $t = 0$ enaka višini tveganih sredstev K_0 . Pasiva bilance je sestavljena iz depozitov D_{NBB} in kapitala $V_{0,NBB}$. Zapis bilance stanja je:

$$K_0 = D_{NBB} + V_{0,NBB} \quad (1)$$

Domnevamo, da višina kapitala banke ustreza kapitalskim zahtevam. Domnevo zapišemo v obliki:

$$V_{0,NBB} = rK_0 \quad (2)$$

Faktor r označuje zahtevane kapitalske zahteve in je omejen s pogojem $0 < r < 1$. Vrednost tveganih sredstev oz. slabih naložb v času $t = 1$ je slučajna spremenljivka K_1 z binomsko porazdelitvijo Y in 0 , kot jo prikazujeta veji v desni bilanci stanja Slike 1, pod postavko Tvegana sredstva. Ekonomista Neyer in Vieten nadalje predpostavljata, da je vrednost tveganih sredstev $K_1 = Y > 0$ z verjetnostjo θ ter $K_1 = 0$ z verjetnostjo $(1-\theta)$.

Z označbo S v Sliki 1 je vpeljana zavarovanje na depozite, kar pomeni, da ne glede na vrednost K_1 v času $t = 1$ vlagatelji dobijo D_{NBB} . Z zavarovanjem depozitov lahko vlagatelji v vsakem primeru ob koncu opazovanega obdobja dobijo svoj vloženi denar nazaj. Zaradi poenostavitve modela je obrestna mera za depozite enaka 0 , prav tako pa se model ne ukvarja z modeliranjem zavarovalne premije. Vrednost kapitala $V_{1,NBB}$ in zavarovalnina S_{NBB} sta naključni spremenljivki v odvisnosti od višine slabih terjatev (Neyer & Vieten, 2010, str. 10).

V primeru $K_1 = Y$ bo plačilo zavarovanja enako $S_{NBB} = 0$ in s tem vrednost kapitala v višini $(Y - D_{NBB})$. Če se zgodi, da tvegane terjatve propadejo oz. so neodplačane s strani posojilojemalcev, bo banka primorana v stečaj. Zavarovalnina bo v višini depozitov D_{NBB} , vrednost kapitala pa enaka 0 . Bilanca stanja v letu $t = 1$ je zapisana:

$$K_1 + S_{NBB} = D_{NBB} + V_{1,NBB} \quad (3)$$

Slika 2 prikazuje bilanco stanja posamezne banke v začetnem letu in leto pozneje, v primeru, da banka sodeluje v modelu slabe banke. Svoja tvegana sredstva oz. slabe naložbe prenese na slabo banko.

Slika 2: Vodstvo poslovne banke naredi prenos slabih terjatev na slabo banko

Sredstva		Obveznosti		Sredstva		Obveznosti	
Transferna vrednost	Z	Depoziti	D_{BB}	Transferna vrednost	Z	Depoziti	D_{BB}
Nova posojila	L_0	Kapital	$V_{0, BB}$	$\tilde{L}_1 < \frac{J}{0}$		Kapital	$\tilde{V}_{1, BB}$
				$\tilde{S}_B < \frac{0}{s > 0}$			
$t=0$				$t=1$			

Vir: U. Neyer & T. Vieten, *Comparison of Different Bad Bank Models*, 2010, str. 9.

V času $t = 0$ vodstvo poslovne banke prenese svoje slabe terjatve na slabo banko. Aktiva zadevne banke v bilanci stanja je potemtakem sestavljena iz transferne vrednosti Z ter na novoodobrenih posojil L_0 . Nova posojila so možna, ker prenos slabih terjatev iz zadevne banke v zameno za državne obveznice sprostí nanje vezan kapital, kar pripomore k boljši kapitalski ustreznosti banke in njenemu nadaljnjemu delovanju. Neyer in Vieten predstavljata L_0 kot najvišji možen obseg novoodobrenih posojil, ki še ustrezajo kapitalskim zahtevam, kar je zapisano kot:

$$L_0 = rV_{0,BB} \quad (4)$$

Faktor r označuje zahtevane kapitalске zahteve in je omejen s pogojem $0 < r < 1$. Predpostavka je, da so novoodobrena posojila manj tvegana kot prenesene slabe terjatve.

Pasivna stran bilance banke v času $t = 0$ je sestavljena iz depozitov D_{BB} in kapitala $V_{0,BB}$. S prenosom slabih sredstev na slabo banko se zadevni banki sprostí bilanca in lahko nadaljuje z delovanjem, poleg kreditiranja tudi s pridobivanjem novih depozitov. Najvišji obseg novih depozitov zapišemo:

$$D_{BB} = L_0 + D_{NBB} \quad (5)$$

Upoštevamo še transferno vrednost Z in predvidevamo:

$$D_{NBB} \leq Z < D_{BB} \quad (6)$$

S prvim delom predpostavke $D_{NBB} \leq Z$ pogojujemo, da banka ne more zaiti v bankrot po tem, ko svoje slabe naložbe prenese na slabo banko. Pogoj $Z < D_{BB}$ pa pomeni, da je obseg novih depozitov višji, kot je bila transferna vrednost, in z njimi zadevna banka lahko financira nove kredite. Bilanca stanja zadevne banke v času $t = 0$ je v primeru implementiranja slabe banke podana kot:

$$L_0 + Z = D_{BB} + V_{0,BB} \quad (7)$$

V času $t = 1$ je vrednost novih depozitov naključna spremenljivka L_1 . Spremenljivka L_1 lahko v modelu zaseda dve vrednosti v primeru, da so depoziti porabljeni za kreditiranje gospodarstva. Spremenljivko L_1 lahko opredelimo glede na dve verjetnosti:

kreditiranje je uspešno: $L_1 = J$, z verjetnostjo $\theta_{\text{novó}}$
 kreditiranje ni uspešno: $L_1 = 0$, z verjetnostjo $(1 - \theta_{\text{novó}})$

Posledično sta zavarovalnina S_B in kapitalška vrednost $V_{1,BB}$ tudi naključni spremenljivki v odvisnosti od izida novega kreditiranja (ali je uspešno ali ne). Če se zgodi, da bo J realiziran, pomeni, da bo kreditiranje uspešno in bo zavarovalnina enaka 0. Vrednost kapitala bo enaka

obsegu novega kreditiranja, upoštevajoč transferno vrednost in z zmanjšanjem depozitov v začetnem opazovanem obdobju:

$$V_{I, BB} = J + Z + D_{BB} \quad (8)$$

Če novoodobrena posojila propadejo oz. tudi ta postanejo slabe terjatve zaradi neodplačil s strani posojilojemalcev, kar pomeni, da kreditiranje ni uspešno, bo zavarovalnina v višini $D_{BB} - Z$, vrednost kapitala bo enaka 0. Načeloma pa na novo odobrena posojila prinašajo manj tveganja od tistih, ki so bila prenesena na slabo banko, $\theta_{\text{novi}} > \theta$. Bilanca stanja zadevne banke, ki sodeluje v modelu slabe banke v času $t = 1$, je zapisana kot:

$$Z + L_I + S_B = D_{BB} + V_{I, BB} \quad (9)$$

Zgornje besedilo shematsko prikazuje stanje poslovne banke v času $t = 0$ in v naslednjem času $t = 1$ v primerih, da ne sodeluje v modelu slabe banke oz. ne prenese svojih slabih terjatev na slabo banko ter v primeru, da to stori in sodeluje v modelu slabe banke. S prenosom slabih terjatev se bilanca poslovne banke sprosti za preneseno vrednost njenih slabih naložb. V zameno lahko zadevna banka nadaljuje s kreditiranjem gospodarstva z novoodobrenimi posojili. Namen sklopa je shematski prikaz razlik v bilancah poslovnih bank, najprej v začetnem letu, nato še v naslednjem letu, ko poslovna banka lahko nadaljuje s kreditiranjem gospodarstva (Neyer in Vieten, 2010, str. 9–10).

1.3 Prednosti slabe banke

Sklop prikazuje pozitivne lastnosti implementacije modela slabe banke v gospodarstvo določene države. Osredotoča se tako na ožji del, v smislu prednosti za bančni sektor, kot tudi na širši del in prednosti za celotno ekonomijo. Namen sklopa je priti do razlogov, ki podpirajo ustanovitev modela slabe banke kot mehanizma reševanja poslovnih bank v težavah. Prednosti implementacije slabe banke so:

- **razbremenitev slabih terjatev v aktivi zadevne banke:** osnovni cilj prenosa slabih terjatev zadevne banke na slabo banko je razbremeniti kapital, ki je vezan na slabe terjatve in s tem ponovno stimulirati kreditno aktivnost banke. Sekundarni cilj prenosa slabih terjatev v zadevni banki je vzpostavitev fokusa na dolgoročno delovanje banke brez motečega faktorja slabih terjatev. Vodstvo se tako lahko osredotoči na aktivnosti osnovnega delovanja banke, saj jim ni treba skrbeti za upravljanje slabih terjatev v bilanci banke (Baumgardner, Grundman & Pinedo, 2009, str. 5).
- **povišanje kapitalske ustreznosti in bonitetne ocene banke:** s prenosom slabih terjatev zadevne banke se kapitalska ustreznost in bonitetna ocena banke povišata. To vodi v pozitivnejši odnos do poslovne banke s strani investitorjev, posojilojemalcev, vlagateljev in upnikov. S tem je zadevni banki omogočeno, da se vključi v projekte s potencialno višjimi

profiti in v dejavnosti s pozitivnim trendom rasti (Baumgardner, Grundman & Pinedo, 2009, str. 5).

- **višja stopnja transparentnosti upravljanja slabih naložb:** transparentnost je zelo pomemben dejavnik pri prenosu slabih terjatev in nadaljnjem upravljanju z njimi v slabi banki. Zelo pomembno je zagotoviti preglednost upravljanja s slabimi naložbami, kar mora biti ena od osnovnih nalog pri zastavljanju modela slabe banke. Z višjo transparentnostjo delovanja slabe banke se zniža negotovost splošne javnosti in trga glede ustreznega upravljanja slabih naložb. Poleg tega ima preglednost tudi pozitivne učinke na zadevno banko, saj krepi zaupanje vlagateljev, kar zmanjša stroške nadzora in spremljanja poslovanja (Martini et al., 2009, str. 16).
- **obseg prenosa slabih terjatev:** slaba banka je navadno ustanovljena s strani države. V tem primeru je običajno obseg prenosa slabih terjatev na slabo banko višji. Z višjim obsegom prenosa se v zadevni banki sprost več kapitala, vezanega na slabe naložbe, kar posledično lahko vodi do višje aktivnosti kreditiranja gospodarstva. Pri definiranju obsega prenosa slabih terjatev je pomembno definirati slaba sredstva. Običajno se to naredi, ko je zadevna banka podvržena stresnim testom, ki pokažejo stanje poslovne banke. Tako se določijo strateške naložbe, ki ostanejo v poslovni banki, ter tvegane naložbe, ki so predmet prenosa na slabo banko (Martini et al., 2009, str. 7).
- **višji fokus na vodenju slabih naložb:** temeljni cilj delovanja slabe banke je upravljanje s slabimi naložbami. S prenosom slabih terjatev na slabo banko se zadevna banka osredotoči na svoje normalno delovanje, brez pritiska upravljanja s slabimi sredstvi. Slabe terjatve pa se v slabi banki razumejo kot osnova poslovanja. Višji fokus na slabe naložbe s strani slabe banke pomeni boljše upravljanje in potencialno generiranje višjega dobička (oz. manjše izgube) kot v primeru, da so slaba sredstva ena od dnevni dejavnosti poslovne banke (Schäfer & Zimmermann, 2009, str. 224).
- **vklučevanje strokovnjakov pri upravljanju slabih naložb:** zaposleni, ki se vključijo v slabo banko, so praviloma strokovnjaki na svojem področju, z znanjem in izkušnjami s področja upravljanja slabih naložb. S procesom izbire pravih kandidatov se zagotovi ustrezen kader, ki sodeluje tako pri prenosih slabih naložb na slabo banko kot pri njihovem upravljanju. Strokovnjaki zagotavljajo višjo maksimizacijo koristnosti pri upravljanju in prodaji slabih naložb s strani slabe banke (Pinedo, 2009, str. 293).
- **časovni okvir:** slaba banka je ustanovljena za določen čas. Prav zaradi definiranega časovnega okvira morajo biti terminski plani nenehno nadzorovani v njihovi ustreznosti in doslednosti. Namen slabe banke po prenosu slabih terjatev v svojo bilanco je odprodaja slabih terjatev z maksimiziranjem koristi donosa naložb. Pomembno je, da je časovni okvir delovanja slabe banke zastavljen primerno. Ne sme biti predolg, saj se po določenem času tveganje za špekulacije tveganih naložb poveča s strani trga. Prav tako pa časovni okvir ne sme biti prekratek. Ne sme se zgoditi, da je slaba banka primorana odprodati svoje slabe naložbe na trgu pod ceno samo zato, ker se njen čas delovanja izteka (Aggarwal et al., 2012, str. 9).
- **jasna struktura in končni cilji slabe banke:** struktura slabe banke mora biti definirana pri njeni zasnovi, kar ji daje neko upravičeno osnovo za delovanje in hkrati zmanjšuje

negotovost širše javnosti. Jasna struktura omogoča transparentno delovanje in opredeljuje funkcije posameznikov v instituciji slabe banke. Poleg jasne strukture morajo biti čim bolj neposredno definirani cilji in vizija slabe banke. Pri opredelitvi ciljev slabe banke je treba ubrati multidimenzionalni pristop in cilje določiti na način, da se upošteva širšo sliko in vplive slabe banke na celotno gospodarstvo (Schäfer & Zimmermann, 2009, str. 225).

1.4 Pomanjkljivosti slabe banke

Spodnje besedilo se osredotoča na pomanjkljivosti slabe banke. Osnovni namen je opredeliti področja, ki so potencialna ovira pri implementaciji slabe banke in so lahko predmet izboljšav pri že vzpostavljenih ali bodočih modelih slabe banke. Pomanjkljivosti slabe banke so:

- **določitev realne vrednosti tveganih naložb zadevne banke:** eden najpomembnejših procesov pri implementaciji slabe banke v določen bančni sistem je določitev realne vrednosti tveganih naložb, ki so predmet prenosa na slabo banko. Zaradi te slabosti je izrednega pomena zakon osmisлити tako, da je čim bolj neposreden in transparenten pri oceni slabih naložb. Poleg tega mora zakon omogočati, da prenos slabe aktive v čim manjši meri vpliva na redno delovanje zadevne banke. Ocena tveganih naložb mora vključiti prihodnji pričakovani denarni tok na konceptu neto sedanje vrednosti, s čimer se prihodnji dobički/izgube diskontirajo v primerni meri. Večina zakonov o slabi banki zaradi te slabosti vpeljuje strokovne neodvisne cenilce, ki so odgovorni instituciji, ki zakon implementira (Downey et al., 2009, str. 4).
- **navzkrižje zakonodaje:** zadevna banka, ki naredi prenos svojih slabih terjatev na slabo banko, v zamenjavo pridobi sredstva, ki so običajno podprta z državnim poroštvom, zato je model slabe banke treba zastaviti v skladu z nacionalno (in evropsko) zakonodajo. Treba je upoštevati tudi mednarodno pravo in določiti mejo, ko je delovanje slabe banke optimalno in v skladu z vsemi regulativami. V ta namen je potrebno skrbno preučiti vse mednarodne zakone, povezane s tematiko bančništva in slabe banke, ter domačo zakonodajo ustrezno prilagoditi, ne da bi zmanjšali pozitivne vplive slabe banke na bančni sektor (Boudghene & Maes, 2012, str. 1).
- **obseg prenosa tveganj:** slaba banka je ob prenosu slabih terjatev primorana na sebe prenesti del kreditnega in likvidnostnega tveganja zadevne banke. Kreditno tveganje pomeni tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do banke (Zakon o bančništvu, Ur. l. RS, 131/06), likvidnostno tveganje pa je tveganje, ki je povezano z nepričakovanimi spremembami denarnih tokov. V tem kontekstu je zato treba upoštevati obseg tveganja, ki nastane v slabi banki, in možnost goljufije. Dejavnika lahko zelo negativno vplivata na uspešnost delovanja slabe banke. Finančni trgi (predvsem sekundarni) skušajo ta tveganja omiliti tako, da poslovnim bankam naložijo obveznost poročanja o poreklu in lastništvu osnovnih vrednostnih papirjev. V kontekstu slabe banke pa je težko predvideti, v kolikšni meri bi bilo takšno razkrivanje informacij učinkovito, bodisi zaradi ogrožanja temeljnega cilja delovanja slabe banke, ki je prodati tvegane naložbe po čim višji vrednosti, bodisi zaradi občutljivosti javnosti, ki potencialno ne bi hotela prevzemati takšnih

tveganj. V končni fazi so davkoplačevalci tisti, na katerih leži breme slabe banke. Prav zaradi te pomanjkljivosti institucije slabe banke je transparentnost prenosa slabih terjatev in razumevanje logike upravljanja s slabimi sredstvi izrednega pomena (Downey et al., 2009, str. 6).

- **razvejanost zadevne banke:** večina današnjih poslovnih bank ima obsežen spekter dejavnosti, ki jih opravlja. Banke so razvejane v podružnice, lokalne pisarne, hčerinska podjetja in ostale oblike širjenja aktivnosti. Slabost v takšnem primeru predstavlja dejstvo, da so te podružnice lahko izpostavljene nekoliko različni regulativi oz. pravnim normam okolja, v katerem so aktivne. To se tudi navezuje na vprašanje, ali so slabe naložbe, pridobljene drugod kot v domači državi, lahko predmet prenosa na slabo banko, kar nadalje za sabo potegne dilemo, v kolikšni meri je smiselno, da se z domačimi sredstvi financirajo dejavnosti, ki ne izvirajo iz domicilne države. Po drugi strani pa je lahko zaradi povezanosti in globalizacije v delovanju posamezne banke in njenih naložb težko opredeliti, kateri posli so striktno domači in kateri mednarodni. Zakonodajalci morajo pri pisanju zakona o slabi banki upoštevati razvejanost bančnega sistema in premisliti, ali je zakon lahko uspešen, če se za prenos slabih terjatev upošteva samo domače slabe naložbe zadevne banke (Downey et al., 2009, str. 7).
- **delitev izgub:** slaba banka je financirana s strani države oz. davkoplačevalcev, zato je izrednega pomena, da se kar se da točno oceni potencialno izgubo, ki jo slaba banka lahko utрпи na račun slabih naložb. Vse dodatne izgube, ki so večje od ocenjene, lahko prinesejo nezadovoljstvo javnosti. Pred vpeljavo zakona je treba najti ravnovesje med zavarovanjem slabe banke in posredno javnosti pred (pre)velikimi nepričakovanimi izgubami ter pravim obsegom prenosa slabih terjatev. Prevelik obseg prenosa slabih terjatev ima lahko negativne posledice na uspešnost slabe banke, saj se verjetnost izgub nad pričakovanji poveča. Premajhen obseg prenosa pa lahko pomeni, da bo na zadevni banki ostalo preveliko breme slabih naložb in si kljub mehanizmu slabe banke ne bo opomogla (Aggarwal et al., 2012, str. 9).
- **računovodenje in davčna obravnava:** različna gospodarstva lahko uporabljajo različne računovodske standarde, ki vplivajo na delovanje zadevne banke v slabi banki. Tako lahko nekateri modeli slabe banke zahtevajo provizijo od zadevne banke kot neke vrste kompenzacijo zaradi prenosa terjatev, kar se pozna v bilanci slabe banke. Vendar pa provizije zmanjšujejo pozitivne učinke prenosa terjatev na slabo banko v zadevni banki. Poleg opredelitve ustreznega računovodenja je treba razmisliti tudi o davkih, ki zadevajo slabo banko. Glede na dejstvo, da slaba banka ne sprejema depozitov javnosti in kot institucija ni regulirana kot ostale banke, ima lahko drugačna pravila v davčni zakonodaji, zato je potrebno zakon primerno računovodsko oblikovati. V primeru, da država pravno ne omogoča izjem od davčne zakonodaje, pa se implementacija modela slabe banke lahko časovno zaplete, kar predstavlja oviro v njeni implementaciji (Martini et al., 2009, str. 16).
- **upravljanje naložb:** naloga slabe banke je umaknitev slabih naložb iz zadevne banke, da lahko ta nadaljuje s svojo dejavnostjo in sčasoma okreva v zdravo institucijo, slaba banka pa prevzame nase breme slabih naložb. Pri poslovanju s slabimi naložbami se pojavi vprašanje, kdo je najprimernejši za njihovo upravljanje. Očiten izbor je zadevna banka, saj

je že seznanjena s tveganimi naložbami in po vsej verjetnosti že ima izbor ljudi, ki se ukvarjajo s takšnimi naložbami. Običajno ima s kreditorejmalci, zaradi katerih nastanejo slabe terjatve, tudi že neki poslovni odnos, ki ga ti s slabo banko nimajo. Ob prenosu slabih terjatev na slabo banko lahko z vidika kreditorejmalcev nastane dvom o tem, ali bo slaba banka primerno upravljala s slabimi naložbami. Zaradi pomanjkanja poslovnega odnosa med kreditorejmalci, ki so bili vzrok za nastanek slabih terjatev, in slabo banko se lahko pojavi nezaupanje v način upravljanja s takšnimi naložbami s strani slabe banke. Problem se lahko reši tako, da slaba banka najame zunanje specialiste na področju upravljanja s slabimi naložbami, ki so odgovorni neposredno in izključno slabi banki. Omenjeni pristop je tudi najbolj v uporabi, saj je primerna struktura in nabor ljudi v prid višji uspešnosti in transparentnosti delovanja slabe banke (Downey et al., 2009, str. 9).

- **pravice upnikov:** nekateri upniki imajo lahko določene pravice v slabih terjativah, kot so prednostna pravica do pasivnih obresti in podobno. V primeru, da imajo takšni investitorji veto pravico pri upravljanju z naložbami po prenosu na slabo banko, lahko to oteži njihovo upravljanje. Omenjena slabost je razlog v prid najemu specializiranih in visokostrokovnih naložbenih upraviteljev, ki imajo izkušnje pri delovanju z upniki (Downey et al., 2009, str. 8).
- **regulatorne omejitve:** različne državne zakonodaje imajo, v določeni meri, različne zakone in pravila, ki veljajo v domačem bančnem sektorju. Nekatere zakonodaje omejujejo posojilne aktivnosti bankam, ki so regulirane s strani države. Pri implementaciji slabe banke se lahko pojavi težava v tem, da bo slaba banka pri svojem poslovanju dolžna poročati zadevni banki o svojih aktivnostih. Takšna nacionalna regulativa lahko v veliki meri oteži poslovanje slabe banke, zato je pomembno zakon o slabi banki strukturirati tako, da je lahko izjema v obstoječi bančni zakonodaji določene države (Martini et al., 2009, str. 12).
- **državna pomoč:** običajno je pri vsaki državni pomoči, ki je podana v okviru slabe banke, potrebna predhodna potrditev v parlamentu. V primeru, da se implementira model slabe banke, ki za vsako zadevno banko ustanovi posamezno slabo banko z državnim poroštvom, se lahko proces pomoči v okviru slabe banke časovno podaljša. Takšen model slabe banke povzroči, da se zahtevek za potrditev prenosa slabih terjatev in izdajo državnih obveznic naredi v vladi vsakič ločeno. Pri zasnovi modela slabe banke je treba upoštevati to dejstvo, da ne bi izgubili časa za pomoč poslovnim bankam v težavah (Baumgardner, Pinedo & Grudman, 2009, str. 6). Slaba banka je pomembno orodje pri podpori in reševanju poslovnih bank v bančnem sektorju. Ob tej omembi se je treba zavedati slabosti, ki lahko nastanejo pri njeni implementaciji, in te slabosti v kar se da veliki meri premostiti že v začetni fazi kreiranja zakona, s katerim se ustanovi slaba banka. Tako se zagotovi uspešnost slabe banke in zadovolji pričakovanja vseh udeležencev, neposredno vpletenih v proces slabe banke, kakor tudi širše javnosti.
- **stopnja refinanciranja podjetij:** osnovni namen slabe banke je upravljanje s slabimi naložbami tako, da dosežejo maksimalno vrednost na trgu, in jih nato odprodati (Gubo, 2013). Guverner Banke Slovenije Jazbec v enem od svojih intervjujev na temo slabe banke govori o tem, da naj bi se slaba banka ukvarjala le s čim boljšim finančnim izplenom in prodajo pridobljenih finančnih naložb. Prestrukturiranje in obnova podjetij naj ne bi bila v

domeni slabe banke (Prvi prenos v slabo banko oktobra, 2013). Slaba banka ne more v zadostni meri refinancirati potreb podjetij, saj, kot omenjeno, to ni njen namen. Z uporabo modela slabe banke se iz razloga, da le-ta podjetij, katerih terjatve so predmet prenosa, ne financira, lahko uniči odnos med podjetji in bankami (Downey et al., 2009, str. 7–8).

2 PRIMERJAVA ZAKONOV O SLABI BANKI

Model slabe banke ni novost; skozi pretekla leta in tudi v trenutni krizi je bil implementiran v več državah. Krize so se v takšni ali drugačni obliki in velikosti v preteklosti pojavljale v številnih bančnih sektorjih. Nekateri primeri so posamezni in se kažejo s propadom kakšne od bank v določenem bančnem sektorju, druge krize pa so zaradi velikih izgub v bančništvu imele negativne vplive ne samo na sektor, temveč tudi na celotno gospodarstvo države (Ingves et al., 2009).

V tem poglavju so opredeljene temeljne značilnosti zakona o slabi banki in posledice zakona na bančni sistem in širše gospodarsko okolje v treh državah – na Švedskem, Irskem in v Nemčiji. Švedska je imela dve slabi banki v začetku 90. let prejšnjega stoletja. Glede na dejstvo, da v ekonomskih krogih velja za primer uspešne prakse slabe banke, bo predstavljen švedski model slabe banke. Nadalje se osredotočim na Irsko, državo, ki jo je trenutna kriza zaradi odprtega gospodarstva ter globalnih finančnih in bančnih povezav prizadela med prvimi. Z ustanovitvijo slabe banke v letu 2009 je velik del slabih naložb prenesla na slabo banko, vendar si njen bančni sektor trenutno še ni povsem opomogel. Nemčija je tretja opisana država v drugem poglavju. Nanjo se osredotočam, ker je slovenski zakon v precejšnji meri povzet po nemškem (Ministrstvo za finance, 2013, str. 28–30). Sklep poglavja podaja glavne ugotovitve in strnjen pregled skupnih značilnosti zakonov v omenjenih gospodarstvih.

2.1 Švedska

Bančna kriza je Švedsko prizadela v začetku 90. let prejšnjega stoletja. Mnogi ekonomisti jo dojemajo kot prvo sistemsko krizo bančnega sektorja visoko razvite države v novejši zgodovini. Model reševanja krize v bančnem sektorju se velikokrat navaja kot dober primer hitrega in učinkovitega reševanja bančnega sektorja (Ergungor & Cherny, 2009; Ingves & Lind, 2009, str. 8). Švedsko je kriza doletela po skoraj desetletju prosperitete, s hitrimi in učinkovitimi akcijami pa si je bančni sektor relativno hitro opomogel (Jonung, 2009, str. 2).

2.1.1 Ozadje in vzroki za nastanek krize

Švedski bančni sistem je bil do sredine 80. let močno reguliran s strani države, ne samo zaradi ohranjanja njegove stabilnosti, temveč tudi zaradi vzdrževanja nizkih in stabilnih obrestnih mer ter dajanja ugodnih stanovanjskih kreditov. Takratna značilnost bančnega sektorja se je zaradi presežnega povpraševanja po kreditih kazala v visoki selektivnosti bank glede kreditiranja, saj so izbirale varnejše subjekte z nizkim kreditnim tveganjem, hkrati pa je treba omeniti, da je bila

profitabilnost bank v veliki meri odvisna od državne regulacije, ki je omejevala tako domačo kot tujo konkurenco v bančnem sektorju (Drees & Pazarbaşıoğlu, 1995, str. 3–6).

Švedska je v novembru leta 1985 začela s finančno liberalizacijo, ko je ukinila količinske omejitve pri obsegu bančnih posojil. Ukrep je povsem spremenil posojilno aktivnost bank, ki so svoj obseg kreditov posojilojemalcem lahko povečevale brez vmešavanja nadzornih organov, s čimer se je konkurenca na bančnem trgu zaostila. S procesom liberalizacije so bili postavljeni temelji kreditnega razcveta na Švedskem, ki je pozneje privedel do sistemske bančne krize. Liberalizacija je poudarjala ekspanzijo kreditnega trga, ki pa je v kombinaciji z ekspanzivno makroekonomsko politiko, višanjem inflacije in švedskim davčnim sistemom, ki je bil zastavljen v prid posojanju, privedla do hitrega višanja cen premoženja in vrednosti nepremičnin (Jonung, 2009, str. 3). V letih 1985–1990 je agregatni volumen kreditov letno rasel za kar od 15 do 20 odstotkov, kar se je v končni fazi poznalo tudi na celotnem gospodarstvu Švedske (Jonung, Kiander & Vartia, 2011, str. 9).

Švedski gospodarski razcvet se je naposled ustavil pred začetkom 90. let prejšnjega stoletja. Pritisk na domače obresti se je v obdobju 1989–1992 zaradi visokih mednarodnih obrestnih mer in špekulativnih napadov na švedsko krono okrepil. Na Švedskem je v omenjenem obdobju veljal sistem fiksnega deviznega tečaja, zaradi obranitve tečaja pred špekulativnimi napadi pa je morala švedska centralna banka neprestano zviševati obrestno mero (Jonung, 2008, str. 5–9). Visoke stopnje obrestnih mer, visoka stopnja inflacije in dvomi o kredibilnosti valute ter šibkost javnih financ so dejavniki, ki so v začetku 90. let povzročili vesplošno krizo na Švedskem (Englund, 1999, str. 81). Poslovni subjekti in gospodinjstva so čedalje težje odplačevala svoje dolgove, kar je skupaj s strmim padcem nepremičnin (angl. *bubble burst*) povzročilo vse večje luknje v bilancah bank in serijo bančnih propadov (Jonung, 2008, str. 5–9).

Tabela 2 strnjeno prikazuje nekatere splošne in bančne kazalnike na Švedskem v opazovanem obdobju 1989–1994. Kriza na Švedskem se je kazala v realni stopnji rasti BDP; po skoraj desetletju gospodarske rasti so v letih 1991, 1992 in 1993 doživeli upad BDP. Visoko inflacijo so po najvišji, ki je znašala čez deset odstotkov v letu 1990, s primernimi ukrepi nižali do konca opazovanega obdobja. Brezposelnost na Švedskem je v letu 1994 dosegla svoj vrh, ko se je skoraj vsak deseti prebivalec Švedske soočal z brezposelnostjo. Obrestni razmik je bil z nekaj več kot osmimi odstotki najvišji v letu 1991. Obrestni razmik je razlika med pasivno obrestno mero, ki jo plačujejo banke za prejete kredite in vloge, ter aktivno obrestno mero, ki jo banka določi subjektom ob najetju posojil in bankam prinaša prihodke. Je eden od kazalnikov učinkovitosti bančnega posredništva. V naslednjih letih je obrestni razmik padel, kar potrjuje tezo, da se je učinkovitost bančnega posredništva zmanjševala. Neto izgube so prikazane v takratnih milijonih švedskih kron. Najvišja izguba je bila v letu 1992, vendar je v roku dveh let padla na četrtno zneska iz omenjenega leta. Bančni sektor je doživel val stečajev bank, celotne izgube iz posojil so dosegle 12 odstotkov BDP v letu 1992, kar je terjalo svoj davek na kapitalski ustreznosti bank, pet od sedmih največjih bank je zaprosilo za finančne injekcije in dokapitalizacijo (Perry, 2008, str. 1–2).

Tabela 2: Prikaz določenih splošnih in bančnih kazalnikov na Švedskem po posameznih letih

Kazalnik/leto	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Realna stopnja rasti BDP (%)	2,80	1,00	-1,10	-1,20	-2,10	4,00
Letna stopnja inflacije (%)	6,44	10,35	9,48	2,39	4,37	2,16
Stopnja brezposelnosti (%)	1,56	1,73	3,10	5,55	9,05	9,37
Obrestni razmik (odstotne točke)	5,65	6,67	8,09	7,40	6,30	5,73
Neto izgube iz posojil (milijon SEK)	2.752	10.876	35.765	57.571	46.427	14.637

Vir: Eurostat, *Real GDP growth rate – volume, 2014*; Eurostat, *HICP – inflation rate, 2014*; Sweden Statistics, *Unemployment rate, Sweden, 2013*.

Spodnji koraki prikazujejo zaporedje dogodkov, ki so bili vzrok oz. so vodili švedski bančni sektor v eno največjih gospodarskih kriz, kar jih je Švedska doživela (Englund, 1999, str. 80):

1. deregulacija in finančna liberalizacija bančnega in finančnega sektorja,
2. (pre)hitra kreditna ekspanzija,
3. dvig cen premoženja (predvsem nepremičnin), ki ni bil ustrezno podkrepjen s sredstvi,
4. nagel padec v cenah premoženja (angl. *bubble burst*), ki je za sabo povlekel motnje v delovanju trgov in stečaje mnogih podjetij v gospodarstvu,
5. poslabšanje plačilne discipline kreditojemalcev je privedlo do kreditnih izgub in vsesplošne, sistemske bančne krize,
6. oslavljen bančni sektor je povzročil kreditni krč v zasebnem sektorju, kar je imelo vpliv na celotno gospodarstvo Švedske,
7. vpeljava ukrepov vlade za reševanje težavnih bank.

2.1.2 Vpeljava modela slabe banke na Švedskem

Visoke izgube v poslovanju, predvsem v letih 1991 in 1992, so pripeljale poslovne banke na Švedskem do tega, da so začele s pogajanjem z ministrstvom za finance, da bi ohranile dolgoročen obstoj. S tem namenom je bil ustanovljen poseben vladni finančni organ Bankstödsnämnden, ki je podajal državno pomoč bankam v težavah. V nekaterih bankah je prišlo do zamenjave vodstva, ki je po novem imelo osnovno nalogo prestrukturiranja bank (Engwall, 1994, str. 14).

Med možne načine reševanja bank je bil vključen tudi ukrep ustanovitve slabe banke. Model slabe banke je bil na Švedskem implementiran z dvema slabima bankama, v letu 1992 je bila ustanovljena slaba banka Securum, leto pozneje pa je bila ustanovljena slaba banka Retriva (Engwall, 1994, str. 14).

V Tabeli 3 in Tabeli 4 so strnjeno prikazane osnovne značilnosti obeh institucij. Securum je bil ustanovljen z namenom reševanja poslovne banke Nordbanken, Retriva pa je bila ustanovljena z namenom reševanja banke Gota. Obe poslovni banki sta pri delovanju zašli v največje težave. V letu 1995 se je celotno delovanje Retrive preneslo na Securum, dve leti pozneje pa je tudi Securum prenehal z delovanjem (Jonung, 2009, str. 12).

Tabela 3: Osnovne značilnosti slabe banke Securum

Securum	
Prestrukturiranje	<ul style="list-style-type: none"> – družba je bila ustanovljena leta 1992, njeno delovanje je prenehalo v letu 1997, – javno lastništvo.
Namen	<ul style="list-style-type: none"> – družba je bila ustanovljena kot slaba banka za banko Nordbanken, ki je zašla v težave in bila nacionalizirana, – prevzem slabih kreditov državne banke Nordbanken.
Ukrepi	<ul style="list-style-type: none"> – prenos premoženja v višini bruto zneska 67 milijard SEK oz. 4,4 odstotka sredstev celotnega bančnega sektorja, – 80 odstotkov vseh slabih terjatev, ki so bile predmet prenosa, je izhajalo iz podjetij, ki so se ukvarjala z nepremičninami, – država je ustanovila odbor za vrednotenje nepremičnin bank, ki so ga sestavljali strokovnjaki s področja nepremičnin, – prenos slabih terjatev ni vključeval kreditov pod vrednostjo 15 milijonov SEK ter sredstev, s katerimi se lahko trguje na trgu vrednostnih papirjev.
Rezultat	<ul style="list-style-type: none"> – Securum je v petih letih uspela uspešno odprodati 98 odstotkov sredstev, ki so bila predmet prenosa na slabo banko, – s svojim delovanjem je pozitivno vplivala na nepremičninski trg in gradbeništvo, saj se je gospodarska klima zaradi večje stopnje zaupanja izboljšala, – prišlo je do zamenjave organizacijske strukture in vodstva v banki Nordbanken, ki je bila prodana zasebnim investitorjem.

Vir: D. Klingebiel, *The Use Of Asset Management Companies In The Resolution Of Banking Crises Cross-County Experiences*, 2000, str. 19.

Kot omenjeno, je bila slaba banka Securum ustanovljena za prenos slabih terjatev banke Nordbanken. Kar je bilo precej nenavadno, je dejstvo, da je bilo vodstvu slabe banke Securum dano precej svobode pri delovanju, tako v začetni fazi zasnove in vzpostavljanja delovanja, kot pri prenosu slabih naložb in upravljanju z njimi. Delovanje slabe banke tudi ni bilo podvrženo zakonom, ki so veljali za komercialne banke na Švedskem. Dodatna prednost pri delovanju slabe banke je bila enotnost politike glede neodvisnosti slabe banke Securum, kar je povzročilo, da je njeno vodstvo samostojno sprejemalo odločitve, ne da bi se vmešavala politika (Bergström, Englund & Thorell, 2003, str. 3–5).

Tabela 4: Osnovne značilnosti slabe banke Retriva

Retriva	
Prestrukturiranje	– družba je bila ustanovljena leta 1993, njeno delovanje je s prenosom vseh sredstev na družbo Securum prenehalo v letu 1995.
Namen	– družba je bila ustanovljena kot slaba banka za banko Gotabanken, ki je zašla v težave in bila nacionalizirana, – prevzem slabih kreditov zasebne banke Gotabanken.
Ukrepi	– prenos premoženja v višini bruto zneska 45 milijard SEK oz. 3 odstotkov sredstev celotnega bančnega sektorja, – prenos je vključeval predvsem kompleksne kredite v visokem znesku, izključena so bila sredstva, s katerimi se lahko trguje na trgu vrednostnih papirjev.
Rezultat	– Retriva je v relativno hitrem času uspela uspešno odprodati vsa svoja sredstva, – prišlo je do zamenjave organizacijske strukture in vodstva v banki Gotabanken, ki je bila prodana zasebnim investitorjem.

Vir: D. Klingebiel, *The Use Of Asset Management Companies In The Resolution Of Banking Crises Cross-Country Experiences*, 2000, str. 19

Retriva je bila kot slaba banka ustanovljena za prenos slabih terjatev zasebne banke Gotabanken. Retriva je nase prenesla terjatve Gotabanken, ki so v večini izhajale iz posojil nepremičninskemu sektorju. Retriva je leta 1995 ves tedanji znesek slabih terjatev prenesla na Securum in s tem tudi prenehala obstajati (Klingebiel, 2000, str. 19).

2.1.3 Lekcije

Jonung, Yorulmazer in Englund so samo nekateri izmed ekonomistov, ki so v svojih člankih in študijah reflektirali švedsko krizo ter opredelili razloge, ki so v pozitivni meri vplivali na reševanje švedskega bančnega sektorja v 90. letih prejšnjega stoletja (Jonung, 2009, str. 7–14; Yorulmazer, 2009, str. 3-4; Englund, 1999, str. 91–96). V spodnjem besedilu so strnjeni najpomembnejši razlogi in dejavniki uspeha slabe banke na Švedskem.

Politična enotnost – Švedska krona je z majem 1991 postala fiksno vezana na prvo skupno evropsko valuto (ECU). Vse politične stranke so si prizadevale, da tako tudi ostane, zato sta takratni koalicija in opozicija združili moči in postavili reševanje bančne krize za prioriteto. Sodelovanje koalicije in opozicije je omogočilo hitro sprejemanje ukrepov, ki so morali dobiti potrditev v parlamentu, ter mero verodostojnosti in zaupanja v sprejete zakone širše javnosti (Jonung, 2009, str. 7).

Splošno jamstvo za bančne vloge in obveznosti – V septembru 1992 je švedska vlada podala sporočilo za javnost, v katerem so obvestili vse vlagatelje v švedske poslovne banke, da so njihove vloge s strani države zavarovane pred morebitnimi izgubami. Glavni namen dejanja je

bil povečanje občutka varnosti in zaupanja prebivalstva v bančni sistem. Prednost ukrepa se je izkazala za dobro že kratkoročno, saj je znižala tveganje navala na umik depozitov s strani prebivalstva in s tem tudi znižala tveganje propada posamezne banke, kar bi lahko povzročilo domino efekt in sistemsko krizo (Jonung, 2009, str. 7).

Hitro ukrepanje – Vlada, parlament in centralna banka so zgodaj ugotovili, da so v obdobju, ki lahko preraste v resno gospodarsko krizo, zato so nemudoma priskočili na pomoč bančnemu sektorju, predvsem bankam, ki so se že znašle v težavah. To je v veliki meri pomagalo k zaupanju javnosti v delovanje bančnega sektorja in k relativno nizkim stroškom reševanja krize (Englund, 1999, str. 96).

Ustrezen pravni in institucionalni okvir – Švedski parlament Riksdag je ob koncu leta 1992 ustanovil posebno institucijo (Bankstödsnämnden), ki je bankam nudila finančno podporo. Višino proračuna institucije niso omejili vnaprej, s čimer so se zavarovali pred tem, da bi pozneje morala prositi za povišanje proračuna, če višina sredstev ne bi zadostovala. Ukrep je bil pomemben dejavnik verodostojnosti reševanja bank (Englund, 1999, str. 92).

Popolno razkritje informacij – Proces reševanja bančnega sektorja je v vseh fazah potekal kar se da transparentno z namenom podajanja realne slike stanja. Vse banke, ki so zaprosile za pomoč, so bile primorane razkriti svoj finančni položaj in imeti popolnoma pregledne knjige, poslovne izkaze in bilance stanj. Temeljni cilj vseh bank, ki so zaprosile za pomoč, je bil njihova rešitev, in ne rešitev njihovih lastnikov. Osnovna strategija je bila razdelitev bank v tri kategorije glede na kapitalsko ustreznost in časovno komponento. V prvi so bile banke, ki bi lahko izgubile kapitalsko ustreznost, vendar bi jo relativno hitro uspele popraviti. Drugo kategorijo so sestavljale banke, ki dejansko padejo pod kapitalsko ustreznost, vendar bi si kratkoročno opomogle in imajo visoke možnosti nadaljnjega delovanja. V tretjo kategorijo pa so spadale banke z resnimi kapitalskimi težavami, ki so potrebovale državno pomoč. Banke so bile drugače obravnavane glede na kategorije. Zaradi tretje kategorije sta bili ustanovljeni slabi banki Securum in Retriava, ki sta pomagali poslovnim bankam Nordbanken in Gotabanken (Jonung, 2009, str. 13).

Oblikovanje makroekonomskih politik – Reševanju krize sta v veliki meri pripomogli monetarna in fiskalna politika, ki sta bili oblikovani v prid težavam bančnega in finančnega sistema. Z njuno ustreznostjo sta prispevali k temu, da se je bančni sektor okrepil razmeroma hitro. Potrebno je omeniti, da je bil fiksni devizni tečaj zaradi špekulativnih napadov umaknjen jeseni 1992. Umaknitev fiksnega deviznega tečaja je pripomogla k okrepanju bančnega sektorja, saj je švedska krona dolgoročno deprecirala, kar je pomagalo pri višanju konkurenčnosti gospodarstva (Yorulmazer, 2009, str. 4).

Švedska bančna kriza je lep primer tega, kako lahko hitra intervencija vlade pripomore k uspešnemu in učinkovitemu preobratu ter povzroči nadaljnje desetletje gospodarske rasti in prosperitete. Najpomembnejša ukrepa švedske vlade za reševanje bančnega sektorja sta bila zasnova vladne agencije Bankstödsnämnden, ki je s finančno pomočjo pomagala švedskim poslovnim bankam v težavah, ter reševanje poslovne banke Nordbanken, ki je utrpela največjo

izgubo. Velik vpliv na reševanje bančnega sektorja je imela Securum, javna družba oz. slaba banka, ki je prevzela slabe terjatve banke Nordbanken. Sestrška družba Retriva je imela enako vlogo pri prenosu slabih terjatev banke Gotabanken. Obe slabi banki sta svoje deleže po koncu krize, ko se je gospodarstvo umirilo, postopoma odprodali. Ključnega pomena je bila hitra reakcija vlade in odgovornih ljudi, preden je bančna kriza ušla izpod nadzora (Reed & Sains, 2008, str. 44–45).

2.2 Irska

Sklop predstavlja bančni in finančni sistem Irske, dejavnike, ki so vplivali na nastanek bančne krize, ter implementirane rešitve za njeno reševanje. Irska je bila ena prvih evropskih držav, katere bančni sistem je doživel kolaps, z razvojem dogodkov je bila primorana poiskati mednarodno pomoč za sanacijo bančništva. Bančna kriza kot takšna ni bila prva v irskem okolju, vendar je zanimiva za preučevanje zaradi hitrega razvoja in globine, s katero je posegla v celotno gospodarstvo (O'Sullivan & Kennedy, 2010, str. 228).

2.2.1 Ozadje in vzroki za nastanek krize

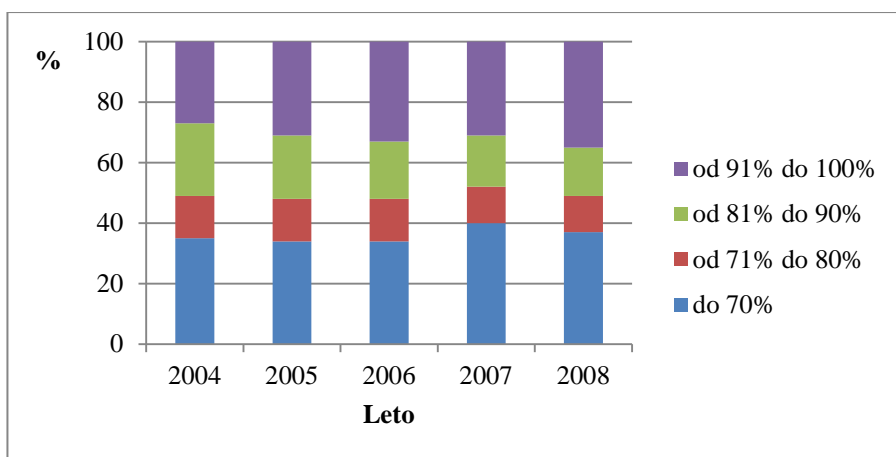
Keltski tiger je bila ena pogostejših besednih zvez pri opisovanju irskega gospodarstva v obdobju 1995–2008. Na Irskem je bilo to obdobje izjemne gospodarske rasti in pozitivnih ekonomskih kazalnikov. Irska je bila odraz evropskega vzora zaradi svojega neoliberalnega gospodarskega razvoja. Poleg tega je veljala za pomemben člen integriranih finančnih trgov z nizkimi korporativnimi davki, visokimi donosi in trdnimi proračunskimi omejitvami. Prevzem evra z januarjem 1999 je Irski prinesel veliko prednosti, kot so nizke obrestne mere, majhna valutna tveganja, cenejše zadolževanje ter nastanek trga neposrednih investicij in lastniškega prepletanja finančnih holdingov. S svetovno krizo, ki ima svoje začetke v letu 2008, so se na irskem nepremičninskem trgu cene nepremičnin kar početverile. Začelo se je obdobje špekulativnih naložb in razvoja finančnih instrumentov, ki so onesnažili irske banke (Kovač, 2010).

Korenine bančne krize na Irskem izvirajo iz (pre)širokega obsega posojil, katerega vzrok je bil v prevzemu evra v začetku leta 1999 in v poglobljeni finančni integraciji Irske z ostalimi gospodarstvi na svetovni ravni. Zaradi šibkega nadzora bančnega sektorja in finančne integracije se je konkurenca v tem sektorju v relativno kratkem času tako zaostрила. Visoka konkurenca med poslovnimi bankami je vodila v omilitev potrebnih zahtev za kreditorejmalce ter v širitev kreditnega portfelja bank v ogromnem obsegu. Vse omenjene aktivnosti na bančnem trgu so vplivale tudi na ostale sektorje gospodarstva; predvsem so podpirale napihovanje nepremičninskega balona, ki je imel za posledico strmo rast cen nepremičnin (McGowan, 2011, str. 6–7).

Rast cen nepremičnin v obdobju 1994–2006 je bila na Irskem največja v primerjavi z drugimi razvitimi državami, saj so banke zaradi zaostrene konkurence hotele povečati svoje tržne deleže. Prišlo je do tega, da so posojale kredite na skoraj celotno vrednost nepremičnine (angl. *loan-to-value*, *LTV*) – 90 odstotkov vrednosti nepremičnine in več (Honohan, 2009, str. 5). To

dejstvo dokazujejo tudi podatki Irske centralne banke v Sliki 3. Ta prikazuje relativno velikost LTV kazalnika po letih, kjer sta zanimiva predvsem zgornja dva razreda – vrednost kredita na nepremičnino v višini 81 odstotkov in več. Skozi celotno obdobje je LTV kazalnik v najvišjih dveh razredih predstavljal približno polovico vseh odobrenih kreditov. Podrobnejši podatki in točne številke so predstavljeni v Prilogi 3, vendar je tudi skozi grafični prikaz očitno, da so bile banke precej fleksibilne pri podajanju nepremičninskih kreditov in so posledično prevzemale tudi veliko tveganja.

Slika 3: Prikaz LTV kazalnika na Irskem v obdobju 2004-2008

Vir: L. Reamon & Y. McCarthy, *What lies beneath? Understanding recent trends in Irish mortgage arrears*, 2011, str. 6.

Razcvet v bančnih kreditih ni toliko izhajal iz kompleksnih finančnih instrumentov, temveč predvsem iz navadnih instrumentov za nepremičninska posojila (angl. *plain vanilla derivatives*). Na Irskem je bila prisotna specifična koncentracija posojil za nepremičnine, ki je povzročila visoko tveganje kreditnih institucij. Namreč, poleg podanih posojil s strani irskih poslovnih bank nepremičninskemu sektorju na splošno so bila podana še posojila na poslovne nepremičnine posebej in v zadnji stopnji še posojila interesentom za razvoj nepremičnin. V končni fazi to pomeni, da je bila določena nepremičnina lahko predmet več posameznih kreditov (Regling & Watson, 2010, str. 29–31).

Irška in njeno članstvo v EU je s sprejemom evra kot domače valute v januarju 1999 odločilno vplivala na potek dogodkov, ki so nazadnje vodili v krizo. V obdobju 1990–2006 je Evropska centralna banka vodila politiko nizkih obrestnih mer, katere cilj je bil povečanje kreditne rasti, predvsem na nepremičninskem trgu. Za Irsko, ki je že tako doživljala visoko gospodarsko rast in inflacijo v primerjavi z ostalimi državami, je to pomenilo, da so se obrestne mere zelo znižale, celo v negativno smer. Nizke obrestne mere so povzročile visoko rast gradbenega sektorja, ki je tako postal gonilna sila gospodarske rasti. V tem času je tudi vlada podpirala privatizacijo podjetij in nizke korporativne davke, da bi spodbujala investicije v poslovni sektor. S tem je država obrnila svojo politiko iz precej regulirane in obdavčene ekonomije, kakršna je bila v 80. letih prejšnjega stoletja v odprto gospodarstvo, naklonjeno podjetjem in z

nizkim nadzorom. Tveganje se je močno zaostriilo, zato je bilo gospodarstvo ranljivejše in podvrženo globalnim spremembam, ki so nenazadnje vodile v krizo (O'Sullivan & Kennedy, 2010, str. 12–15).

Uspešnost vodenja bank in njihovega nadzora je bila v prejšnjem desetletju ob hitrem globalnem finančnem povezovanju ter vsesplošni gospodarski rasti na preizkušnji. Predvsem je to veljalo za države, kot je Irska, ki so skušale dohitevati ostala visoko razvita gospodarstva in v tistem času niso pripisovale velikega pomena temu, da se v bankah, podjetjih in gospodinjstvih kopiči vse več dolga. Ugodni makroekonomski pogoji so se tako pri poslovanju bank odražali na večanju njihovih bilanc in aktivnosti. Nekatere banke so se razširile po domačem irskem gospodarstvu v sektorje, kjer konkurenca še ni bila visoka, druge so našle svoje priložnosti z vstopom v sosednja gospodarstva, ostale pa so kupile velike količine kompleksnih vrednostnih papirjev in jih upravljale (Regling & Watson, 2009, str. 15–16).

Če se osredotočim na dejavnike, ki so bili temelj irske krize, lahko strnjeno povzamem spodaj opisane korake razvoja krize. Ti dejavniki so v veliki meri vplivali na to, da je Irska doživela močan finančni razcvet in pritek velike količine denarja v domači bančni sistem (Regling & Watson, 2009, str. 5–7):

1. v obdobju pred krizo je bil globalni finančni trg izredno likviden z nizkimi premijami tveganja,
2. s sprejemom evra so se monetarni pogoji v državi izboljšali,
3. finančne povezave Irske z ostalimi gospodarstvi so se poglobile; banke so imele tako rekoč neomejen dostop do virov financiranja z zadolževanjem na globalnih trgih in s pritokom tujih prihrankov v domače banke,
4. z vstopom tujih finančnih in bančnih institucij ter podjetij se je konkurenca na domačem trgu zaostriila,
5. fiskalna politika je bila zastavljena prociklično in je tako še podpihovala že tako (pre)velik monetarni in likvidnostni vpliv na gospodarstvo.

2.2.2 Vpeljava modela slabe banke na Irskem

Izgube iz posojil irskih bank, ki so povezane s kolapsom nepremičninskega trga, so povzročile ekonomske izgube po celotnem gospodarstvu. Ko je prišlo do prve krize v medbančnem trgu, takoj po propadu banke Lehman Brothers septembra 2008, se banke več niso mogle refinancirati. V desetih dneh se je nezaupanje do irske banke s strani vlagateljev tako povečalo, da je prišlo do množičnega dvigovanja depozitov in irska vlada je morala intervenirati (Damijan, 2012). Bančni sistem je postal tako oslavljen, da so se državne banke v celoti znašle v odvisnosti od države za pridobivanje dodatnega kapitala ter Irske centralne banke in evrosistema za zagotavljanje likvidnosti (Nyberg, 2011, str. 78).

Zaradi reševanja bančnega sektorja je septembra 2008 irska vlada napovedala 100-odstotno garancijo za bančne vloge v šestih domačih poslovnih bankah. V istem mesecu je vlada ustanovila Credit Institutions (Financial Support) Scheme, garancijsko shemo, katere namen je

bil olajšati financiranje poslovnih bank z izdajo dvoletnih garancij na vse bančne obveznosti (Directorate-General for Economic and Financial Affairs, 2011, str. 12). Nadaljnji vladni ukrep v januarju 2009 je bila nacionalizacija banke Anglo Irish. Mesec dni pozneje je vlada dokapitalizirala dve največji banki, Allied Irish Banks in Bank of Ireland (Laeven & Valencia, 2012, str. 27–29).

Decembra 2009 je bila ustanovljena agencija National Asset Management Agency (v nadaljevanju NAMA) kot eden od vladnih ukrepov za reševanje krize, je irska različica slabe banke. NAMA je na uradni spletni strani opredeljena kot posebna poslovna institucija, ki svoje delovanje začne ravno obratno kot ostale gospodarske enote, in sicer z ogromno bilanco stanja, ki jo sestavlja prenos slabih terjatev zadevnih bank. Njen temeljni cilj delovanja je upravljanje s to bilanco tako, da je na koncu nična, kar pomeni, da jo zmanjšuje ob vsaki priložnosti, ko je to ekonomsko racionalno in izvedljivo. S takim delovanjem si mora povrniti najprej vse stroške, povezane s prenosom slabih terjatev, in nato še vse stroške samega delovanja agencije.

V shemo NAME so vključene spodaj naštetе banke, ki so se spopadale z največjimi težavami, poleg tega pa so bile izrednega pomena za bančni sistem. Razpolagale so s približno dvema tretjinama vsega premoženja irskega bančnega sektorja v letu 2009 (Irska centralna banka, 2014):

- Allied Irish Banks (AIB),
- Bank of Ireland (BOI),
- Educational Building Society (EBS),
- Anglo Irish Bank Corporation Limited (Anglo),
- Irish Nationwide Building Society (INBS).

NAMA je do leta 2011 prevzela posojila poslovnih bank v nominalni vrednosti 74,2 milijarde evrov. Njen osnovni namen je s tem portfeljem doseči kar se da najboljše povračilo za državo v roku desetih let. Prva stopnja operacij v letu 2010 je vključevala več kot 71 milijard evrov prenosov posojil, vpletenih je bilo 850 različnih dolžnikov, 11.000 posameznih dolgov in 16.000 nepremičnin v petih različnih bankah. Druga stopnja prenosa je potekala v letu 2011, ko je NAMA nase prenesla nekaj več kot dve milijardi evrov. V zameno za posojila je NAMA izdala obveznice z državnim poroštvom (National Asset Management Agency, 2014b).

Tabela 5 prikazuje zneske slabih terjatev, ki so jih zadevne banke, ki so sodelovale v irskem modelu slabe banke, prenesle na slabo banko NAMA. Pri prenosu slabih sredstev na NAMO je sodelovalo pet irskih bank, AIB, BOI, EBS, Anglo in INBS. V Tabeli 5 so predstavljene samo tri banke, ker sta se INBS in AIB v letu 2011 združili v Irish Bank Resolution Corporation (IBRC), celotno poslovanje EBS pa je s 1. julijem 2011 bilo preneseno na banko AIB. Skupni znesek vseh prenosov slabih terjatev na NAMO znaša 74,2 milijarde evrov. Za prenos slabih terjatev je NAMA podala 31,8 milijarde evrov državnih obveznic (Irsko ministrstvo za finance, 2014, str. 19).

Tabela 5: Strnjen prikaz zneskov prenosa slabih terjatev in nadomestil v zameno za slabe terjatve v irskem modelu slabe banke

Značilnost/banka	AIB	BOI	IBRC	Skupaj
Višina prenosa slabih terjatev (v milijardah evrov)	21,3	9,9	43,0	74,2
Nadomestilo NAME v zameno za prenos slabih terjatev (v milijardah evrov)	9,4	5,6	16,8	31,8

Vir: Irsko ministrstvo za finance, National Asset Management Agency, 2014, str. 19.

Glavni dejavnik, s katerim je bila določena cena, ki jo je NAMA plačala za pridobljene slabe terjatve, je bila trenutna tržna vrednost premoženja (običajno nepremičnin), s katerim so bila posojila zavarovana. Ostala dejavnika ocene premoženja sta bila ustreznost posojilne dokumentacije in vrednost premoženja, če to niso bile nepremičnine, recimo delnice, denar ali umetnine. Ob upoštevanju vseh faktorjev je nadomestilo, ki ga je NAMA plačala za prenos slabih terjatev do konca leta 2011, predstavljalo približno 42 odstotkov nominalne vrednosti slabih naložb (National Asset Management Agency, 2014b).

Ukrep slabe banke ni bil edini poseg v irski bančni sektor v obdobju 2009–2012. Irska centralna banka je marca 2011 izdala posebno poročilo The Financial Measures Programme, katerega namen je bil določitev uspešnosti ponovne vzpostavitve uspešnega bančnega sistema, ki ne bi potreboval nadaljnje pomoči države in Evropske unije. Poročilo je obsegalo programa Prudential Capital Assessment Review in Prudential Liquidity Assessment Review (Irska centralna banka, 2011, str. 6).

Prudential Capital Assessment Review oz. PCAR je poročilo stresnega testa, s katerim je Irska centralna banka postavila minimalne kapitalske zahteve za poslovne banke v višini 10,5 odstotka temeljnega (*Core Tier 1, CT1*) kapitala. PCAR je letni stresni test, ki je vključeval irske poslovne banke v obdobju treh let, 2011–2013. Cilj stresnega testa je bil najprej določiti kapitalsko ustreznost bank in jo nato zagotavljati v višini 10,5 odstotka. Koeficient za računanje kapitalske ustreznosti je prikazan z enačbo (10), termin pa je opredeljen kot razmerje med obsegom jamstvenega kapitala in obsegom celotne tehtane aktive. Kazalnik temeljnega kapitala banke CT1 je mera celotne osnovne monetarne moči banke.

$$\text{Kapitalska ustreznost bank po osnovnem kapitalu} = \frac{\text{temeljni kapital (TC1)}}{\text{celotna tehtana aktiva}} \quad (10)$$

Namen stresnega testa PCAR je analiza neugodnih (tudi skrajnih in malo verjetnih) ekonomskih scenarijev, s katero se ugotovi, ali ima posamezna banka dovolj kapitala, da vzdrži takšne razmere. Test, izveden v letu 2011, je pokazal, da bi morale največje irske banke AIB, EBS, BOI in PTSB (Permanent TSB) prejeti finančna sredstva v višini 24 milijard evrov, kar je bilo blizu predvidevanj finančnikov (Irska centralna banka, 2012, str. 7), da bi dosegale cilj CT1 vsaj v višini 10,5 odstotka.

Prudential Liquidity Assessment Review oz. PLAR je program za zagotavljanje ustreznega financiranja, dokapitalizacije in reorganizacije irskih bank. PLAR je bil v irski bančni sistem vpeljan z novembrom 2010. Temeljni cilji programa PLAR so vključevali razdolževanje bančnega sistema, zmanjšanje odvisnosti poslovnih bank od kratkoročnega financiranja in spodbujanje likvidnostnih standardov, ki se ujemajo z regulatornimi okviri Basel III.

Tabela 6 irskim poslovnim bankam definira zastavljene zahteve po programu PLAR in opredeljuje časovni okvir, v katerem ti cilji morajo biti doseženi (Irska centralna banka, 2011, str. 43). Kazalnik pokritosti sredstev z depoziti (angl. *Loan to Deposit ratio, LTD*) oz. finančni vzvod prikazuje razmerje med celotnimi bančnimi posojili in depoziti ter je osnovni kazalnik likvidnosti posamezne banke. Kazalnik je bil opredeljen z zgornjo mejo 122,5 odstotka. Zniževanje finančnega vzvoda je bil pomemben dejavnik krepitve stabilnosti bančnega sistema. V bančnih bilancah so posojila od sredstev najmanj likvidna, medtem ko so depoziti primarni vir sredstev. Posojila so v irskem bančnem sistemu predstavljala okrog 80 odstotkov sredstev v bilancah stanja, zato je bil proces zniževanja finančnega vzvoda možen na tri načine (Kelly, Lydon & McCann, 2012, str. 6):

- z zmanjšanjem posojil (odplačila s strani posojilojemalcev) v bilancah,
- z zmanjšanjem novega kreditiranja gospodarstva,
- s spremembami stabilnega financiranja bank, npr. pri depozitih ali kapitalu.

Pri zmanjševanju finančnega vzvoda, ki posledično pomeni višjo likvidnost poslovnih bank, je bil napredek narejen v letu 2011 s prenosom slabih posojil na irsko slabo banko NAMA ter z amortizacijo in odprodajo tujih sredstev iz bilanc poslovnih bank. V letu 2010 je povprečni finančni vzvod irskega bančnega sistema znašal 180 odstotkov (Kelly, Lydon & McCann, 2012, str. 5). Nadaljnja leta je finančni vzvod v irskih poslovnih bankah padal in likvidnost se je povečevala. Če omenim dve največji irski banki, je v letu 2013 finančni vzvod v banki Allied Irish Banks znašal 104 odstotke, v banki Bank of Ireland pa 119 odstotkov (Evropska komisija, 2013, str. 16).

Namen količnika neto stabilnih virov financiranja (angl. *Net Stable Funding ratio, NSFR*) je prikaz razmerja med dolgoročnimi viri financiranja glede na potreben znesek financiranja banke. program PLAR SI je prizadeval, da se neusklajeno kratkoročno financiranje pripelje k bolj stabilnemu dolgoročnemu financiranju. Najnižjo možno vrednost kazalnika je PLAR opredelil kot 100 odstotkov, kar pomeni, da je razpoložljivo stanje stabilnega financiranja enako potrebnemu stanju stabilnega financiranja (Basel Committee on Banking Supervision, 2010, str. 25).

Količnik likvidnostnega kritja (angl. *Liquidity Coverage ratio, LCR*) je kot tretji cilj opredeljen pod aktivnostmi programa PLAR. Kazalnik prikazuje razmerje med zalogo visoko kvalitetnih likvidnih sredstev in pričakovanimi skupnimi neto denarnimi odlivi za naslednjih 30 dni. Cilj kazalnika likvidnostnega kritja je bil vsaki banki zadan drugače, v končni fazi pa do januarja leta 2018 zahteva 100-odstotno pokritost, kar pomeni, da bo banka imela toliko obsega visoko

kvalitetnih razpoložljivih likvidnih sredstev, da bo pokrivala neto kumulativne denarne odlive z malo ali nič izgube (Basel Committee on Banking Supervision, 2010, str. 5).

Tabela 6: PLAR razlage in cilji

Kazalnik	Razlaga	Cilj
LTD (angl. <i>Loan to Deposit ratio</i>)	Kazalnik prikazuje razmerje med celotnimi posojili in celotnimi depoziti posamezne banke. Je merilo likvidnosti banke.	PLAR je vsaki od štirih institucij zadal zgornjo mejo kazalnika v višini 122,5 odstotka, ki naj bi bila zagotovljena do decembra 2013.
NSFR (angl. <i>Net Stable Funding ratio</i>)	Je razmerje med dolgoročnimi, stabilnimi viri financiranja glede na potreben dejanski znesek financiranja banke. Prikazuje strukturno usklajenost banke.	Vsaki banki je bil zadan ustrezen polletni cilj, z namenom doseganja kriterija Basel III do konca januarja 2018, ki zahteva 100-odstotno pokritost.
LCR (angl. <i>Liquidity Coverage ratio</i>)	Je mera med visoko likvidnimi sredstvi banke in vsemi neto denarnimi odtoki v 30 dneh od datuma izvedbe stresnega testa. Zagotavlja likvidnost banke za izpolnjevanje vseh morebitnih kratkoročnih odlivov.	Centralna banka je s PLAR vsaki banki posebej določila višino kriterija, ki ga mora izpolnjevati do konca leta 2013. Pri tem je upoštevan kriterij Basel III, s katerim je do januarja 2015 določen minimalno v višini 100 odstotkov za vse banke.

Vir: Irska centralna banka, *The Financial Measures Programme, 2011, str. 41–42.*

Financial Measures Programme in ukrepi po PCAR in PLAR ter slaba banka niso bili edini ukrepi irske vlade za reševanje bančnega sektorja. Poslovne banke so bile tudi dokapitalizirane s strani države. Tabela 7 prikazuje finančne injekcije po posameznih bankah v obdobju 2009–2012. Anglo Irish Bank (AIB) je bila tretja največja irska banka in je ob izbruhu svetovne finančne krize padla v globoke težave. AIB je prejela daleč najvišji znesek dokapitalizacije. Država jo je morala reševati z več desetimi milijardami finančne pomoči v obliki dokapitalizacije in garancij. Leta 2010 je bila nacionalizirana in z banko Irish Nationwide Building Society (INBS) sta bili v letu 2011 združeni v Irish Bank Resolution Corporation (v nadaljevanju IBRC). V februarju 2013 so irski poslanci izglasovali izredni zakon, ki je začel proces likvidacije banke IBRC zaradi neuspešnosti delovanja banke. Zakon predvideva, da bo IBRC prenehala obstajati, njeno premoženje se bo preneslo na slabo banko NAMA, dolg IBRC pa se bo prestrukturiral in bo spremenjen v dolgoročne obveznice (Irish Bank Resolution Corporation Act, 2013).

Tabela 7: Razporeditev zneska kapitalskih injekcij po letih in poslovnih bankah (v milijardah evrov)

Banka/leto	2009	2010	2011	2012	Skupaj
AIB (Anglo Irish Bank)	4	25,3	0	0	29,3
INBS (Irish Nationwide Building Society)	0	5,4	0	0	5,4
AIB (Allied Irish Bank)	3,5	3,7	12,7	0	19,9
EBS (Educational Building Society)	0	0,9	0	0	0,9
BOI (Bank of Ireland)	3,5	0	1,2	0	4,7
ILP (Irish life and Permanent)	0	0	2,7	1,3	4
Skupaj	11	35,3	16,6	1,3	64,2

Vir: T. Healy, *Private Bank Debts and Public Finances: Some Options for Ireland*, 2013, str. 8.

Nekateri ekonomisti so skeptični glede zastavljenega modela slabe banke NAMA na Irskem. Profesor Gurdgiev navaja, da so bile naloge institucije slabe banke NAMA zastavljene preveč široko. Nadaljuje s trditvijo, da NAMA ni zastavila splošnih ciljev in ocenjenega vpliva delovanja slabe banke NAMA na uspešnost irskega bančnega sektorja. Manjkajo kvantitativno opredeljeni in merljivi cilji delovanja slabe banke. Avtor opozarja, da bo zaradi nejasnosti poslanstva slabe banke ob prenehanju njenega delovanja zelo težko opredeliti, ali je bila institucija uspešna (Gurdgiev, 2011, str. 2–4). Tukaj pa lahko omenimo še drugo plat slabe banke. Namreč, poleti 2014 je bil s strani irskega ministrstva za finance narejen pregled uspešnosti dosedanjega delovanja NAME. V poročilu je navedeno, da je NAMA do konca leta 2013 naredila občuten napredek pri doseganju ciljev, tj. odkupiti slabe terjatve bank in pokriti vsaj svoje stroške delovanja z balansiranjem med hitrostjo odprodaje slabih terjatev in maksimiziranjem njihove vrednosti. Kot omenjeno, je NAMA do konca leta 2011 nase prenesla 74,2 milijarde evrov slabih terjatev, za katere je v zameno podala prednostne obveznice (angl. *senior bonds*) z državnim jamstvom v višini 31,8 milijarde evrov. Iz naslova prenesenih slabih terjatev je do poletja leta 2014 ustvarila 20 milijard evrov prihodkov, kar je v skladu z zastavljenimi terminskimi cilji. Obeti NAME so v poročilu navedeni v pozitivnem trendu; pričakuje se, da bo NAMA ostala pomemben dejavnik pri okrevanju iskega bančnega sektorja in celotnega gospodarstva (Irsko ministrstvo za finance, 2014, str. 11–12).

2.2.3 Stanje na Irskem danes

Laeven in Valencia (2012b, str. 19) ocenjujeta, da bančna kriza na Irskem velja za eno najdražjih sanacij bančnega sistema na svetu po letu 1970. Njuna trditev temelji na kumulativnih izgubah v irskem bančnem sektorju, fiskalnih stroških reševanja sektorja ter povečanju javnega dolga Irske na vzorcu 147 preučevanih sistemskih bančnih kriz med letoma 1970 in 2011. V štirih letih od začetka krize je javni dolg Irske narastel na več kot 70 odstotkov BDP iz leta 2011. Tako visok odstotek glede na BDP izhaja predvsem iz dejstva, da je zaradi finančne odprtosti Irske njen bančni sektor relativno velik glede na gospodarstvo (Laeven & Valencia, 2012b, str. 19).

Ob koncu leta 2013 je NAMA dosegla svoj kratkoročni cilj, ki je bil upravičiti vrednost podanih državnih obveznic zadevnim bankam (skupno 31,8 milijarde evrov) vsaj v višini 10 milijard evrov. Do prenehanja delovanja NAME pa bo treba upravičiti še 21,8 milijarde evrov (National Asset Management Agency, 2014b). Pod nadzorom NAME je bila do 2014 izvedena prodaja nepremičnin in sredstev v posesti bank kot oblika jamstev za kredite v višini nekaj več kot 10 milijard evrov. Poleg tega je bila NAMA aktivno vpletena v iskanje nepremičnin, ki bi bile ustrezne za tuje investitorje in bi s tem privabliale nov kapital ter spodbujale zaposlovanje domače delovne sile (National Asset Management Agency, 2013, str. 1–4).

Irski bančni sektor se trenutno spopada z izzivom, kako pritegniti in obdržati čim večji obseg depozitov v irskih poslovnih bankah na eni strani ter z kako odprodati sredstva iz svojih bilanc, ki niso temeljnega pomena na drugi strani. Hkrati obstaja težnja po zagotavljanju in ohranjanju kreditiranja zdravih podjetij in gospodarskih celic, ki denar potrebujejo za svoje delovanje in rast (Nyberg, 2011, str. 89).

V sedanjem času je izrednega pomena ustrezen management informacij, ki mora vodilnim v bankah dajati pravilne in pravočasne informacije za postavljanje ciljev. Potrebno je preučiti bilance stanja ter jih ponovno konsolidirati in kategorizirati, da bo slika stanja irskega bančništva jasnejša (McGowan, 2011, str. 25).

2.3 Nemčija

Kar zadeva trenutno ekonomsko krizo v Nemčiji, je prioriteta reševanja krize obnova bančnega in finančnega sektorja. Obnova v bistvu pomeni povečanje likvidnosti, ustrezno upravljanje s tveganimi naložbami ter dokapitalizacijo šibkih bančnih institucij. Ko so se nemški ekonomisti odločali, kako se soočiti z reševanjem bančništva ter upravljanjem s slabimi naložbami, so morali zasledovati pomemben cilj čim nižjih stroškov za davkoplačevalce. To je bil tudi temeljni razlog, da je bila v sedanji bančni krizi implementirana institucija slabe banke. V Nemčiji so skozi zgodovino slabo banko uporabili že dvakrat; prvič ob koncu druge svetovne vojne, nato pa še v začetku 90. let po padcu berlinskega zidu (Ilgmann & van Suntum, 2009, str. 2–4).

2.3.1 Ozadje in vzroki za nastanek krize

Kriza v Nemčiji se je začela neposredno po začetku krize v ZDA v septembru 2008 zaradi visoke izpostavljenosti nemškega bančnega sektorja ameriškim strukturiranim kreditnim produktom. Konec leta 2008 se je višina slabih strukturiranih kreditnih naložb vrtela okrog 230 milijard evrov oz. 2,75 odstotka celotnih sredstev nemškega bančnega sektorja v tistem letu. Kriza je bila posledica delovanja bank po celotnem bančnem sektorju, vendar poslovne banke, pri katerih je v ozadju država, veljajo za glavnega krivca nemške krize v bančništvu. Te poslovne banke so z 20-odstotnim deležem v nemškem bančnem sektorju prispevale h kar tretjini vseh slabih naložb (Hüfner, 2010, str. 4).

Strukturne reforme bančnega sektorja in reševanje osmih nemških regionalnih bank (nem. *Landesbanken*) v lastništvu ene ali več zveznih dežel so bile osnovni motivator vpeljave modela slabe banke. Te regionalne banke so se znašle v težavah zaradi velikega investiranja v strukturirane vrednostne papirje, ki so postali preveč tvegani (angl. *toxic*) z razvojem globalne finančne krize in so negativno vplivali na uspešnost nemških bank (Schäfer & Zimmermann, 2009, str. 215).

Ob omembi regionalnih bank, ki so v državni lasti, pa je treba omeniti še ostala dva sklopa, po katerih lahko razdelimo nemške banke, gre za hranilnice in kooperativne banke. Regionalne banke so v lasti države. Te sledijo ciljem, ki niso usmerjeni v profit, vendar zagotavljajo državljanom osnovne bančne storitve in težijo k splošnemu razvoju bančništva. Hranilnice (nem. *Sparkassen*) imajo dominantno pozicijo v privatnem bančništvu fizičnih oseb. Večinoma so v lasti nemških zveznih držav in delujejo na regionalni ravni. Kooperativne banke (nem. *Kreditgenossenschaften*) so manjše banke, katerih fokus je na pobiranju depozitov v ozkih geografskih območjih. Prav ta razdrobljenost nemškega bančnega sektorja se dojema kot slabost, saj manjše banke praviloma ne delujejo tako učinkovito kot večje (Goddard, Molyneux & Wilson, 2009, str. 6).

Slabost v nemškem bančnem sistemu so predstavljale predvsem bilance regionalnih bank, saj so vsebovale precej visoko tveganih sredstev zaradi stremljenja k neprofitnim ciljem. Tako je bila za obnovitev nemškega bančnega sistema in povračilo zaupanja javnosti v sektor nujna odstranitev slabih naložb iz bilanc bank (Goddard, Molyneux & Wilson, 2009, str. 6).

2.3.2 Vpeljava modela slabe banke v Nemčiji

Akcije nemške vlade pri zagotavljanju pomoči bančnemu sektorju lahko terminsko razdelimo na tri sklope. Prvi sklop je potekal v obdobju od avgusta 2007 do propada banke Lehman Brothers v septembru 2008, ko se je nemška vlada vpletala le v določene, individualne akcije pomoči izbranim institucijam. V tem času so štiri banke, in sicer Bayern LB, West LB, HSH ter Nordbank, prejele kapitalske injekcije in bile reševane s strani države. Drugi sklop zagotavljanja pomoči bančnemu sektorju je potekal, ko se je ob koncu septembra 2008 nemška vlada vmešala v reševanje banke Hypo Real Estate. Takrat je vlada ugotovila, da je potreben celovitejši pristop k podpori bančnega sektorja. V oktobru 2008 je bil implementiran zakon, s katerim je država garantirala za vse privatne bančne račune ter najavila ustanovitev fonda za 480 milijard evrov, katerega glavna naloga je stabilizacija trga. Fond SoFFin (nem. *Sonderfonds Finanzmarktstabilisierung*) je bil nato ustanovljen julija 2009. Prva dva sklopa sta se neposredno navezovala predvsem na reševanje posameznih poslovnih bank in na preprečitev njihovega propada. Tretji sklop reševanja nemškega bančnega sektorja je bil bolj obsežen. Osredotočal se je na bilance bank, opredeljevanje sredstev in umaknitev slabih terjatev iz bilanc bank ter sprostitev kapitala, vezanega za take slabe naložbe. Cilj aktivnosti tretjega sklopa je bil, da se začarani krog razdolževanja zaradi slabih naložb konča (Hüfner, 2010, str. 5–6).

V aprilu 2009 je izšlo poročilo nemške centralne banke, ki je navajalo, da imajo nemške banke v svoji lasti več kot 800 milijard evrov slabih terjatev (Harrison, 2009).. Za reševanje nemškega

bančnega sektorja je bil 23. julija 2009 vpeljan zakon o slabi banki (nem. *Finanzmarktstabilisierungsgesetz*), katerega namen je bil osvobajanje slabih terjatev iz bilanc bank v težavah. Zakon je nadomestil pred tem delujoči Zakon o stabilizaciji finančnih trgov (nem. *Finanzmarktstabilisierungsfondsgesetz, FMSStFG*) iz leta 2008.

Nemški model slabe banke v osnovi deluje tako, da se poslovna banka prijavi za prenos svoje slabe aktive na slabo banko. Predmet prenosa so lahko samo izvedeni kreditni instrumenti. V zameno za slabe naložbe slaba banka izda vrednostne papirje. Vrednostni papirji so ali enaki knjigovodski vrednosti slabih naložb z desetodstotnim diskontom vrednosti ali njihovi realni tržni vrednosti. Prenos je narejen po eni od obeh možnosti, pri čemer se upošteva višja vrednost. Za prejete vrednostne papirje mora zadevna banka plačati provizijo, vendar ne nosi morebitnega bremena nadaljnjih izgub prenesenih slabih terjatev. Pred prenosom slabih terjatev mora zadevna banka razkriti vsa tveganja, ki bremenijo slabe naložbe. Deležniki nosijo del bremena morebitnih izgub, saj so dolžni poravnati vse izgube, ki presežejo ocenjena pričakovanja (Hüfner, 2010, str. 6).

Zgoraj navedeni odstavek na široko opisuje delovanje institucije slabe banke v nemškem bančnem sektorju, podrobnejša slika pa prikazuje tri modele delovanja. Institucijo slabe banke se lahko implementira na tri načine, in sicer preko posebne specializirane institucije (angl. *special purpose vehicle, SPV*), z zveznim zakonom modela slabe banke ali z državnim zakonom modela slabe banke, pri čemer se zadnji dve opciji prek zakonov razlikujeta relativno malo. Razlike med ustanavljanjem posebne institucije in preko zakonov po zvezni ali državni metodi so v naboru slabih terjatev ter pri vpletenosti države. Implementacijo slabe banke po kateri koli od treh metod pa izvaja FMSA, ki je nemška agencija za stabilizacijo finančnih trgov, ustanovljena in nadzorovana s strani nemškega ministrstva za finance. V nemškem modelu slabe banke je bila implementirana metoda posebne specializirane institucije (Wolfers & Gleise, 2009, str. 2).

Pri vpeljavi metod zveznega ali državnega zakona je država bolj vključena. Zvezna metoda predvideva ustanovitev posebne institucije znotraj FMSA. V literaturi je imenovana tudi kot model Aid-A, ki izhaja iz nemške besedne zveze »Anstalt in der Anstalt«, ki v prevodu pomeni institucija v instituciji. Glede na to, da takšna posebna institucija izvira iz FMSA, je v večji meri podprta s strani države in je zato obseg slabih sredstev, ki jih lahko prenese nase, večji, kar pomeni, da je nenazadnje tveganje za FMSA višje. Prav zaradi omenjenih razlogov temelj modela Aid-A leži v odgovornosti lastnikov. Model Aid-A je zastavljen tako, da so lastniki in deležniki bank, ki naredijo prenos svojih slabih terjatev, obvezani k nadomestitvi vseh morebitnih izgub, ki izvirajo iz prenesenih slabih terjatev. Tudi pri modelu državnega zakona je vloga slabe banke zastavljena v sklopu institucije FMSA, kjer nastanejo institucije znotraj institucije. Modela zveznega ali državnega zakona izpodrivata model specializirane posebne institucije (model SPV) v primeru, da je stanje poslovnih bank v gospodarstvu resnejše in potrebujejo več državne pomoči (Wolfers & Gleise, 2009, str. 5–7).

Model posebne specializirane institucije (model SPV) je bil implementiran v nemškem modelu slabe banke. Model SPV kreira novo institucijo, na katero se prenesejo slabe terjatve zadevne poslovne banke. Slabe terjatve definira država, po slabih prenosu terjatev na SPV pa le-ta deluje neodvisno od zadevne banke, katere slabe terjatve so bile prenesene. SPV v zameno za slabe terjatve izda vrednostne papirje, za katerimi stoji država, institucija kot sama pa ne sodeluje v bančnih aktivnostih in tudi ne potrebuje bančne licence. Predmet prenosa so lahko samo strukturirani vrednostni papirji in sorodni instrumenti za zavarovanje pred tveganjem. Zadevna banka za prenos tveganj plačuje letno provizijo, ki je izračunana, kot jo prikazuje enačba (11). Vrednost sredstev ob transferju je praviloma izračunana v višini 90 odstotkov knjigovodske vrednosti sredstev ob transferju. Oceno tveganja naložbe do zapadlosti potrди FMSA glede na izračun nepristranske tretje strani (Wolfers & Gleise, 2009, str. 2–5).

$$\text{Provizija} = \frac{90\% \text{ knjigovodske vrednosti sredstev ob transferju}}{(\text{realna ekonomska vrednost-ocenjena tveganja do zapadlosti terjatev})} \quad (11)$$

Z zakonom o slabi banki je bil leta 2008 ustanovljen nemški zvezni sklad za stabilizacijo finančnega trga SoFFin (nem. *Sonderfonds Finanzmarktstabilisierung*), katerega temeljne naloge so bile ponujanje garancij in izboljševanje kapitalske ustreznosti nemških bank. Sklad je do konca leta 2013 izdal za skupno 169 milijard evrov poroštvev, nemškim poslovnim bankam pa je pomagal tudi s finančnimi injekcijami oz. dokapitalizacijo. Znesek dokapitalizacij je do septembra 2013 znašal 17,1 milijarde evrov (Lončar, 2013b). SoFFin je bil upravljan s strani nemške agencije za stabilizacijo finančnih trgov, ki se je imenovala FMSA (nem. *Finanzmarktstabilisierungsanstalt*).

FMSA je nemška agencija za stabilizacijo finančnih trgov, nadzorovana s strani nemškega ministrstva za finance, ki mu tudi odgovarja. Osnovna naloga agencije je bila upravljanje sklada SoFFin in spremljanje ukrepov, ki so bili izvajani za pomoč bankam v težavah z namenom njihovega reševanja (Finanzmarktstabilisierungsanstalt, 2014).

FMSA in SoFFin sta bila ustanovljena za pomoč bankam, ki so se znašle v težavah, in zato, da bi se izognili vse večjemu deležu poslovnih bank s slabimi terjatvami v nemškem bančnem sistemu. Obe instituciji sta bili ustanovljeni z istim namenom, ki je bil nuditi pomoč poslovnim bankam, ki so se znašle v težavah. Instrumenti, ki se jih je SoFFin pri svojem delovanju posluževal, so (Pleister, 2011, str. 4):

- podajanje garancij (v okviru 400 milijard evrov proračuna, katerega osnovni namen je bil zagotavljanje kratkoročne likvidnosti bank v težavah),
- dokapitalizacija poslovnih bank (80 milijard evrov za razporeditev med bankami za okrepitev njihove kapitalske baze v obliki kapitala),
- prenos tveganj (sklad SoFFin je v letu 2009 nase prevzel določen del tveganih naložb, vendar je šlo le za en primer, SoFFin pa je v roku nekaj mesecev te iste naložbe prenesel naprej na družbo, ki je primer zaključila).

Nemški model slabe banke je zasnovan tako, da je poslovna banka lahko prenesla slabe terjatve pod pogojem, da so izhajale iz strukturiranih vrednostnih papirjev, ki jih je pridobila pred 31. decembrom 2008. Slaba banka je za tvegane terjatve izdala obveznice, ki so bile garantirane s strani FMSA, in s tem se je zadevni banki sprostil denar, ki je bil vezan za slabe terjatve. Zakon o slabi banki izrecno prepoveduje poslovnim bankam, ki so prenesle svoje terjatve na slabo banko, kakršno koli nadaljnje trgovanje s temi obveznicami, z izjemo njihovega unovčenja pri Evropski centralni banki (Grieser, Kleutgens & Wulfken, 2009, str. 2–5).

Kot je omenjeno v besedilu, je bil v nemškem gospodarstvu uporabljen model posebne specializirane institucije, v okviru katere sta bili ustanovljeni dve posebni instituciji za prenos slabih terjatev oz. dve slabi banki. Prva slaba banka se v nemškem prostoru imenuje Erste Abwicklungsanstalt, druga slaba banka pa FMS Wertmanagement.

Prva ustanovljena nemška slaba banka je Erste Abwicklungsanstalt (v nadaljevanju EAA), ustanovljena 11. decembra 2009 za pomoč banki WestLB. Banka WestLB je imela sedež v nemški zvezni deželi Severno Porenje, delovala je kot centralna banka in kot povezava do globalnih kapitalskih trgov za hranilnice v zveznih deželah Severno Porenje in Brandenburg, hkrati pa je bila tudi čezmejna poslovna banka. Osnova naloga slabe banke EAA je bila prevzeti in odprodati slabe naložbe WestLB, s čimer bi se, širše gledano, finančni trgi stabilizirali. Načelo delovanja EAA je bilo ob pomoči poslovni banki WestLB zagotavljati tudi čim nižje stroške nemškemu davkoplačevalcem.

Na EAA se je v letih 2009 in 2010 preneslo 77,5 milijard evrov slabih terjatev, kar je bila približno tretjina celotnega obsega poslovanja WestLB. Nato se je kot del prestrukturiranja banke WestLB AG v avgustu 2012 preneslo še dodatnih 100 milijard evrov. Poslovna banka WestLB AG je v okviru prestrukturiranja obdržala samo strateško uspešni del poslovanja, imenovan Portigon AG, ki je globalni ponudnik storitev upravljanja portfeljev.

Slaba banka EAA je z odprodajo naložb, ki jih je pridobila s transferjem do leta 2013, že dosegla pozitiven rezultat. V omenjenem letu je odprodaja slabih terjatev znašala okrog 46 milijard evrov. S takšnim delovanjem je bila EAA ob koncu leta 2013 v prednosti glede na zastavljen poslovni plan, ki je do konca leta 2013 predvideval odprodajo slabih terjatev v višini okrog 30 milijard evrov (Erste Abwicklungsanstalt, 2014).

FMS Wertmanagement (v nadaljevanju FMSW) je druga nemška slaba banka. Ustanovljena je bila 8. julija 2010 z namenom reševanja komercialne banke Hypo Real Estate, katere delovanje je bilo v sektorju nepremičnin. Hypo Real Estate AG je v procesu prenosa terjatev iz svojih bilanc na slabo banko FMSW prenesla skupno 175,7 milijarde evrov.

V letu 2013 je FMSW izkoristila ugodno gospodarsko stanje v Nemčiji in odprodala 35 milijard evrov svojih terjatev na kapitalskih trgih, kar je bilo za 10 milijard evrov nad planom. FMSW je v letu 2011 poslovala z izgubo v višini treh milijard evrov, kar je bilo skoraj toliko, kot je znašal njen začetni kapital. Nato je v letu 2012 že dosegla dobiček. V letu 2013 je prav tako dosegla dobiček, in sicer v višini 37 milijarde evrov (FMS Wertmanagement, 2014).

Tabela 8 strnjeno prikazuje osnovne značilnosti obeh nemških slabih bank, ki sta bili implementirani v nemškem bančnem sektorju.

Tabela 8: Osnovne značilnosti nemških slabih bank

Značilnosti	Erste Abwicklungsanstalt (EAA)	FMS Wertmanagement (FMSW)
Zadevna banka	WestLB	Hypo Real Estate Group
Ustanovitev	11. 12. 2009	8. 7. 2012
Število zaposlenih ob koncu leta 2013	123	145
Nabor sredstev (v milijardah evrov)	45,3	161
Višina transferja (v milijardah evrov)	77,5 (prvi prenos) 100 (drugi prenos)	175,7
Jamstvo	Zvezna dežela Severno Porenje	Državno jamstvo (SoFFin)
Odgovornost	Lastniki EAA	SoFFin

Vir: Erste Abwicklungsanstalt, Annual Report 2013, 2014, str. 3,44; FMS Wertmanagement, Annual Report 2013, 2014, str. 39, 108; KPMG, Global Depth Sales: Germany, 2013, str. 5.

Zadevni banki WestLB in Hypo Real Estate sta na slabi banki prenesli tako tvegana posojila kot tudi celotne poslovne segmente, ki sta jih zadevni banki definirali kot strateško slabe naložbe. S prenosom slabih terjatev na slabi banki se je okrepila njuna kapitalaska ustreznost in zmanjšal pritisk na zbiranje kapitala. Nemški model temelji na zahtevi odgovornosti lastnikov in deležnikov, kar pomeni, da so lastniki in deležniki ekonomsko odgovorni za slabe terjatve, ki so predmet prenosa. Cilj takšne ureditve je, da breme reševanja nemškega bančnega sektorja v čim manjši meri pade na ramena davkoplačevalcev (KPMG, 2013, str. 5).

2.3.3 Stanje v Nemčiji danes

Vsesplošna kriza je Nemčijo prizadela v meri, ki je mnogi niso pričakovali. Z vsemi protikriznimi ukrepi, ki so bili implementirani v bančnem sektorju, je bilo narejenih nekaj pozitivnih korakov k okrepitvi in ponovni stabilnosti bančnega sistema, vendar je pot še dolga. V skladu s tem stanjem je nemška vlada zakon, s katerim se ustanavlja slaba banka, podaljšala še v tretjo različico, ki ukrepe slabe banke podaljšuje do konca leta 2014. S tretjo verzijo zakona se možnost prejema pomoči komercialnim bankam podaljša, dokler v veljavo ne stopijo evropske smernice za prestrukturiranje bančnega sistema, ki so planirane za implementacijo z direktivami EU v nacionalne okvire držav ob začetku leta 2015 (Nemško ministrstvo za finance, 2013).

Nemški bančni sektor se je v krizi v precejšnji meri privatiziral, v letu 2011 so banke zmanjšale svoje bilance za okrog 11 odstotkov celotne bilančne vsote tega sektorja v tistem letu. Vpliv na proces zmanjševanja nemške bilančne vsote je imel tudi razpad banke WestLB v juniju 2012, edine, ki je doživela to usodo kljub pomoči institucije slabe banke (Magnusson, Weisbach & Comfort, 2012).

2.4 Povzetek implementacije slabe banke v izbranih gospodarstvih

Ta del magistrskega dela predstavlja okvirna določila in smernice implementacije institucije slabe banke v izbrana gospodarstva. Njegov namen je strniti enake oz. podobne značilnosti vseh modelov slabih bank, ki so bile implementirane v različnih državah in bančnih sektorjih.

Iz vse predelane literature na temo slabe banke ter njene implementacije v različnih časovnih obdobjih in bančnih sektorjih lahko njene osnovne lastnosti in cilje povzamem v spodnjih točkah:

- institucija slabe banke se ustanovi s ciljem reševanja poslovnih bank, ki so se znašle v težavah,
- prenos slabih terjatev na slabo banko se izvede s širšim namenom vzpostavitve ponovnega zaupanja javnosti v bančni sektor,
- v zameno za slaba posojila banke dobijo eno od oblik vrednostnih papirjev z državnim poroštvom, običajno so to obveznice,
- slaba banka se ustanovi za določeno časovno obdobje,
- institucija slabe banke se ravna po načelih gospodarnosti z minimiziranjem stroškov in s transparentnostjo delovanja,
- določi se najvišji znesek transferjev slabih posojil,
- slaba banka se med državami razlikuje pri stopnji vpletenosti države v sam proces, vendar je v vseh primerih država ta, ki nastopa v vlogi nadzornega organa.

Tabela 9 prikazuje osnovne značilnosti posameznih slabih bank, ki so bile implementirane na Švedskem, Irskem in v Nemčiji. Namen tabele je strniti lastnosti vpeljave modelov slabe banke na enem mestu ter omogočiti lažji pregled slabih bank v posameznem gospodarstvu.

Tabela 9: Osnovne značilnosti slabih bank po izbranih državah

Značilnosti posameznega modela slabe banke	Švedska	Irška	Nemčija
Začetno in končno leto bančne krize v posamezni državi	1991–1995	2008–danes	2008–danes
Naziv slabe banke	Securum, Retriva.	NAMA – National Asset Management Company	FMSW – FMS Wertmanagement, EAA – Erste Abwicklungsanstalt.
Nazivi zadevnih poslovnih bank, ki so sodelovale v posameznem modelu slabe banke	Nordbanken, Gotabanken.	Allied Irish Banks, Bank of Ireland, Educational Building Society, Anglo Irish Bank Corporation Limited, Irish Nationwide Building Society	Hypo Real Estate, WestLB

se nadaljuje

nadaljevanje

Značilnosti posameznega modela slabe banke	Švedska	Irska	Nemčija
Skupni obseg prenesenih slabih terjatev na slabo banko ¹ (v milijardah)	112 švedskih kron	74,2 evrov	FMSW: 175,7 evrov EAA: 177,5 evrov
Skupni obseg izdanih obveznic z državnim jamstvom v zameno za slabe terjatve (v milijardah)	64 švedskih kron	31,8 evrov	FMSW: 50 evrov EAA: 48 evrov
Obseg prenesenih slabih terjatev iz zadevnih bank na slabe banke	Na Securum je bilo prenesenih okoli 3.000 posameznih posojil.	Več kot 12.000 prenesenih posameznih posojil, ki vključujejo preko 5.000 različnih posojilojemalcev.	Več kot 22.100 prenesenih posameznih posojil iz Hypo Real Estate in WestLB na obe slabi banki.

Vir: S. Aggarwal et al., Good riddance. Excellence in managing wind-down portfolios, 2012, str. 19–21; Erste Abwicklungsanstalt, Annual Report 2013, 2014; L. Laeven & F. Valencia, Systemic Banking Crises Database: An Update, 2012b, str. 11; L. Jonung, The Swedish model for resolving the banking crisis of 1991–93, 2009, str 1; National Asset Management Agency, 2014a, Key Financial Figures.

Če se osredotočim na časovno obdobje v magistrskem delu opisanih slabih bank, je bila Švedska v začetku 90. let prejšnjega stoletja prva izmed izbranih držav, ki je uporabila model slabe banke. Razvit švedski bančni sistem je doživel šok s finančno liberalizacijo in ukinitvijo količinskih omejitev obsega bančnih posojil. V nekaj letih je celotno bančništvo zašlo v krizo, kar se je preneslo tudi na raven švedskega gospodarstva. Slabi banki Securum in Retriva sta bili ustanovljeni v letu 1992, da bi pomagali dvema največjima švedskima bankama. Obe slabi banki sta se izkazali kot dober ukrep vlade za obnovitev bančništva. S hitrim ukrepanjem, enotnostjo in transparentnim delovanjem primer Švedske še danes uvrščajo med primere dobre prakse, ko je govor o slabi banki. Desetletje po prenehanju delovanja modela slabe banke na Švedskem pa so zaradi splošne ekonomske krize tudi druge države začele razmišljati o tem pristopu kot o pomembnem elementu reševanja bančnega sektorja.

Zelo odprto gospodarstvo, finančne integracije Irske z ostalimi gospodarstvi in prevelik obseg posojil so bili glavni dejavniki, da je Irska bančno krizo začutila neposredno po septembru 2008. Irska slaba banka NAMA je bila eden izmed ukrepov vlade, ki je reševala največje banke v gospodarstvu, istočasno pa so bile s strani centralne banke vpeljane nove mere ustreznosti, ki so jim poslovne banke morale slediti. Precejšnji napredek je bil narejen v letih 2010 in 2011, vendar je irsko gospodarstvo še vedno na preizkušnji, kako obdržati čim večji nabor depozitov ob hkratnem zmanjševanju sredstev, ki ne spadajo v osnovno definicijo bančništva.

Nemčija je zaradi izpostavljenosti ameriškim strukturiranim kreditnim produktom prav tako doživela udarec krize že ob koncu leta 2008. Dve veliki nemški banki, ki sta se znašli pod

¹ V primeru Irske in Nemčije je naveden skupni znesek obsega prenesenih slabih terjatev na slabo banko do konca leta 2013.

pritisikom bančne krize sta reševali dve ločeni slabi banki. Prva je bila ustanovljena ob koncu leta 2009, druga pa poleti 2010. Čeprav sta dosegli določen uspeh pri obnovitvi nemškega bančništva, bo potrebna še nekaj truda, da se sektor vrne v stanje pred krizo.

3 SLOVENSKI BANČNI SEKTOR

Tretji sklop magistrskega dela prikazuje današnje stanje in kronološki pregled stanja v bančnem sektorju Slovenije od leta 2008 do danes. Namen poglavja je orisati stanje bančnega trga po letih in opisati zakonske spremembe, ki so se istočasno dogajale z namenom pozitivnega vpliva na sektor bančništva in posledično na celotno gospodarstvo Slovenije.

Prvi del opredeljuje stanje bančnega sektorja v letih neposredno pred začetkom krize in s tem opisuje razvoj dogodkov, ki so v slovenskem bančnem sektorju povzročili tako resno stanje, da so bile potrebne državne intervencije. Navezuje se na ostala dva sklopa, ki prikazujeta osnovne značilnosti ZUKSB bank in Zakona o Slovenskem državnem holdingu (v nadaljevanju ZSDH), ki sta bila sprejeta za reševanje bančnega sektorja in sta temelj magistrskega dela. ZUKSB vpliva na celotni bančni sektor in zajema ukrepe, v okviru katerih je ustanovljena slovenska različica slabe banke. ZSDH pa bo pomemben po prenehanju delovanja slabe banke, saj se bodo nanj prenesle vse takrat odprte terjatve. Zaradi postavitve slovenskega modela slabe banke na praktični nivo zadnji sklop poglavja opisuje tri slovenske poslovne banke, ki so naredile prenos svojih slabih terjatev na slabo banko.

3.1 Pregled slovenskega bančnega sektorja po letih v obdobju 2008–2013

Konec leta 2008, neposredno po začetku globalne finančne krize, so bili v Sloveniji sprejeti prvi ukrepi za ohranitev stabilnosti finančnega sistema. Banka Slovenije je takrat že opozarjala na zaostrene razmere na globalnih finančnih trgih in na njihov negativni vpliv na slovenski sektor bančništva. Poleg tega pa je bila prisotna visoka posojilna rast, razvidna iz visokega deleža novoodobrenih posojil podjetjem in gospodinjstvom z variabilno obrestno mero, s katero se je obrestno tveganje prenašalo na te gospodarske celice. Obrestno tveganje je tveganje nastanka izgube, ki nastane zaradi neugodnega gibanja obrestne mere, ki so mu izpostavljeni tako banke kot vlagatelji. Pomembno je tudi dejstvo, da je bila ta posojilna rast financirana večinoma z zadolževanjem bank v tujini, ker rast domačega varčevanja ni sovpadala z rastjo posojil, s čimer se je povečala izpostavljenost slovenskih bank do tujine (Banka Slovenije, 2008, str. 13). Omenjeni procesi so povzročili povečanje izpostavljenosti bank kreditnemu tveganju, kar je pomenilo povečanje tveganja nastanka izgub zaradi neizpolnitve obveznosti (v celoti ali delno) dolžnika do poslovne banke (Sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic, Ur. l. RS, 100/2011).

Letno poročilo Banke Slovenije navaja, da je leto 2008 postalo prelomnica med koncem relativno visoke stopnje stabilnosti finančnega sistema in začetkom obdobja negotovosti s povečanimi tveganji. Visoka kreditna rast, financirana z zadolževanjem v tujini, se je

nadaljevala, čeprav se ni več zdela neomejena zaradi vsesplošnega upada zaupanja v finančne trge. Čutil se je vpliv upadanja kreditnega cikla zaradi zaostrenih kreditnih standardov in zmanjšanja obsega kreditne ponudbe. Poročilo Banke Slovenije je poudarilo dejstvo, da je ključnega pomena nemoteno financiranje domačih bank, ki ga je treba iz tujih virov financiranja prenesti na domače. Banka Slovenije je opozorila na povečanje kreditnega tveganja bank ter poudarila vpliv zadostnega kapitala in drugih ukrepov eliminiranja tveganj na uspešnost domačih bank, ker je bilo pričakovano povečanje deleža slabih posojil v njihovih bilancah. Sicer je bila konec leta 2008 kapitalska ustreznost bank zadovoljiva, kar je nakazovalo na dobro pripravljenost bank pri obvladovanju slabih posojil ob takratnih razmerah. Bančni sistem je prvotne šoke globalne krize reševal najprej tako, da so banke do januarja 2009 povečale svoje zadolžitve v Evrosistemu za okoli 0,8 milijarde evrov (z okoli 0,2 na eno milijardo evrov), do marca 2009 pa pri tujih bankah za 1,7 milijarde evrov (Banka Slovenije, 2009, str. 11–14).

Novembra 2008 je bila zakonsko sprejeta sprememba in dopolnitev Zakona o bančništvu – ZBan-1B, ker je neugodna gospodarska situacija nakazala na to, da bi bilo smotrno preučevati potrebo po spremembi zakonodajnega in nadzornega modela finančnega sektorja. Sprejeto je bilo pravilo, da banke v primeru stečaja jamčijo za izplačilo zajamčene vloge posameznega vlagatelja do višine 22.000 evrov, nad tem zneskom pa jamči neomejeno navzgor za to izplačilo Republika Slovenija. Zakon je bil v veljavi do 31. decembra 2010 (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu, Ur. l. RS, 109/2008, člen 2).

Leto 2009 (Banka Slovenije, 2010, str. 13–15) je bilo predvsem v znamenju posledic svetovne krize na slovenski bančni in finančni sistem. Kakor v ostalih državah evroobmočja je kreditiranje nefinančnih družb stagniralo, kakovost kreditnega portfelja bank pa se je poslabševala. Kreditno tveganje je dobilo novo razsežnost v negativni smeri, saj so se zamude pri odplačevanju kreditov s strani gospodarskih subjektov povečale, predvsem na račun zaostrenih vsesplošnih razmer poslovanja in poslabšanja likvidnosti. To je privedlo do (pričakovanega) poslabšanja v kakovosti kreditnega portfelja in v poročilu Banke Slovenije so opozarjali, da naj banke poleg skrbnega oblikovanja rezervacij in oslabitev poudarek dajo tudi na večji delež izterjave dolžnikov (Banka Slovenije, 2010, str. 3–8).

Zakon o bančništvu je bil v letu 2009 dvakrat dopolnjen, najprej v marcu (ZBan-1C) in nato še v novembru (ZBan-1D). ZBan-1C je bil sprejet zaradi vpeljave novih direktiv s strani Evropske unije, z njim se je proces postopkov in ocenjevalnih meril pri pridobitvah deležev v finančnem sektorju harmoniziral z zakonodajo Evropske unije. Dopolnitev se navezuje tudi na povečanje osnovnega kapitala posamezne banke s strani Banke Slovenije, če je le-ta meni, da s tem zagotavlja ekonomsko stabilnost v primeru, da poslovna banka ne more dosežati minimalnega kapitala, pa tudi zaradi morebitne nelikvidnosti (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu, Ur. l. RS, 19/2009, člena 56 in 57). Cilj ZBan-1D je bil prenos evropskih direktiv v slovenski pravni red. Jamstvo za neto vloge fizičnih ali pravnih oseb je povišalo mejo iz 22.000 evrov na 50.000 evrov. Komitentom posamezne banke bi se v primeru stečaja banke najmanj

tolikšen znesek povrnil (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu, Ur. l. RS, 98/2009, člen 14).

Vpliv gospodarske krize se je tudi v letu 2010 nadaljeval z negativnim vplivom na bančni in finančni sektor v Sloveniji. Nizka gospodarska rast je bila posledica prezadolženosti nefinančnih družb, nelikvidnosti domačega kapitalskega trga in visoke odvisnosti bank od tujih finančnih virov. Država se je zadolžila z izdajanjem obveznic. Letno poročilo Banke Slovenije navaja, da je bil bančni sistem stabilen, vendar se je prvič po 17 letih srečal s krčenjem finančnega posredništva. Prestrukturiranje virov v bankah je potekalo počasneje kot je bilo predvideno, kar je vplivalo tudi na zviševanje samih stroškov financiranja, ki se je odražalo v vse večjih pritiskih po racionalizaciji poslovanja bank. Kakovost kreditnega portfelja bank se je slabšala – zamude pri odplačevanju kreditov so se podaljšale, poleg tega je naraščal delež nedonosnih terjatev. Kazalnik kapitalske ustreznosti bank se je poslabšal v skupini velikih domačih bank, znašal je 11,3 odstotka; v povprečju je bil za dve odstotni točki nižji od povprečja EU (Banka Slovenije, 2011, str. 13–18).

Leto 2011 je bilo kakor prejšnja leta v znamenju globalne krize, ki je ponovno skrčila domače gospodarstvo in zaostрила evropsko dolžniško krizo, kar je seveda vplivalo na nadaljevanje negotovosti v slovenskem bančnem in finančnem sektorju. Bančni sektor je zaradi visokih stroškov in oslabitev ter zmanjševanja neto obrestnih prihodkov že drugo zaporedno poslovno leto agregatno končal v visoki izgubi, ki je znašala skoraj 85 odstotkov bruto dohodka bank. Kreditno tveganje bank se je povečalo, ker se je po eni strani kreditna aktivnost skrčila, po drugi strani pa se je delež slabih terjatev povečal. To je vodilo v poslabšanje kakovosti portfelja bank. Pasivnost bank in napačna presoja v procesu refinanciranja naložb bank sta dodatno vodila v ne samo večjo mero oslabitev, temveč tudi v večje odpise slabih terjatev (Banka Slovenije, 2012, str. 13–17).

Zakon o bančništvu je bil v letu 2011 trikrat dopolnjen zaradi vpeljave evropskih direktiv v slovensko zakonodajo. Prva dopolnitev je vpeljala posebno komisijo, ki jo mora nadzorni svet posamezne banke imenovati za prejemke v primeru, da je banka pomembna v bančnem sistemu. Druga dopolnitev je v pravni red uvedla novoustanovljeni Evropski bančni organ (angl. *European Banking Authority*), tretja pa je vpeljala pojem relistinjenja (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu, Ur. l. RS, 85/2011, člen 6).

V letu 2012 se je slovensko gospodarstvo še vedno soočalo z recesijo, v Sloveniji se je BDP zmanjšal za 2,2 odstotka, predvsem zaradi hitrejšega krčenja domače potrošnje. Upad v investicijah je bil posledica varčevanja države, oteženega dostopa do financiranja in negotovosti v gospodarstvu. Upad gospodarske aktivnosti pa je vplival na manjše povpraševanje po posojilih, ki so izvirala predvsem iz šibke domače in tuje potrošnje, razmer v gradbeništvu, velike zadolženosti podjetij, plačilne nediscipline, razmer na nepremičninskih in kapitalskih trgih ter zaostrovanja bančnih standardov za zavarovanje posojil. Zaostritev krize v Evropi in Sloveniji je vplivala tudi na povišanje stroškov financiranja, ki so jih banke naprej vgrajevale v višje cene posojil. Bilančna vsota bank je konec leta 2012 znašala 24,1 milijarde evrov, kar

pomeni, da se je relativno na leto poprej zmanjšala za 6,3 odstotka. Kljub rekapitalizaciji v sedmih bankah v skupnem znesku 575 milijonov evrov se je zaradi izgub kapital v bančnem sistemu zmanjšal za 212 milijonov evrov. Kakovost kreditnih portfeljev se je zmanjševala, kar je povzročalo visoke stroške oslabitev in rezervacij, zato so banke že tretje leto zapored poslovale z izgubo. Kar zadeva kapitalsko ustreznost bank je bila z 11,9 odstotka konec decembra 2012 za 0,3 odstotne točke višja v primerjavi s koncem leta 2011. Kapitalaska ustreznost temeljnega kapitala se je povečala za 0,6 odstotne točke na 10,2 odstotka (Banka Slovenije, 2013b, str. 19–23).

S spremembami in dopolnitvami Zakona o bančništvu, ki je bil uveljavljen konec leta 2012, se je pravni režim nadzornih ukrepov Banke Slovenije okrepil. Dopolnitev zakona Banki Slovenije daje na razpolago dodatne izredne ukrepe za varstvo javnega interesa zaradi ogroženosti stabilnosti finančnega sistema, pri čemer se ti ukrepi uporabljajo, če banka ne izpolnjuje svojih obveznosti (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu, Ur. l. RS, 48/2012).

Ob koncu leta 2012 sta v veljavo stopila dva zakona, ki neposredno vplivata na slovenski bančni sektor, in sicer ZUKSB, s katerim se v slovenskem prostoru ustanavlja slaba banka in ZSDH, ki bo v povezavi s slabo banko, ko le-ta preneha s svojim delovanjem in se vse njene terjatve prenesejo na holding (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank & Zakon o Slovenskem državnem holdingu, Ur. l. RS, 105/2012).

Agregatno krčenje bilanc bank je vplivalo na povečevanje kreditnega tveganja v bankah. Razdolževanje bank na tujih finančnih trgih je bilo hitro, od izbruha krize do novembra 2013 je preseglo 8,3 milijarde evrov oz. 23 odstotkov BDP (Banka Slovenije, 2014, str. 12).

Julija 2013 so bile aktivnosti prenosa slabih terjatev na DUBT s strani Evropske unije ustavljene zaradi neustrezne delitve bremen. Namreč, potreben je bil ponovni pregled delitve bremen, saj je Evropska unija zahtevala takšno ureditev, da izgube v večji meri bremenijo vlagatelje, in ne davkoplačevalce (Družba za upravljanje terjatev bank, 2013b). Iz tega razloga so bili v novembru 2013 izvedeni stresni testi, ki so vključevali osem slovenskih bank, kjer je bil ugotovljen primanjkljaj najbolj kakovostnega kapitala (angl. *Core Tier 1, CTI*) v višini 4,78 milijarde evrov ob predpostavki zelo konservativnega in malo verjetnega scenarija (Banka Slovenije, 2014, str. 35). Temeljni namen izvedbe stresnih testov je bil pridobitev jasne slike stanja terjatev, ki bi bile podvržene prenosu na slabo banko, saj je v proces vključena država s svojo pomočjo (Družba za upravljanje terjatev bank, 2013b). Prenos slabih terjatev na slabo banko je bil nato izveden iz dveh največjih bank v decembru 2013. Kakovost naložb v državnih bankah se je izboljšala tako zaradi zmanjšanja nedonosnih oz. slabih terjatev kot zaradi povečanja naložb v prejete netvegane obveznice s strani slabe banke ter obveznice države za dokapitalizacijo bank. Potrebno je omeniti, da je delež nedonosnih terjatev (terjatve z zamudo nad 90 dni) v novembru 2013 predstavljal 17,3 odstotka vseh razvrščenih terjatev bank, po prenosu dela nedonosnih terjatev na slabo banko v decembru 2013 se je ta delež zmanjšal na 13,4 odstotka (Banka Slovenije, 2014, str. 13, 25).

Decembra leta 2013 je bila zaradi omogočanja višje stopnje pomoči države bankam sprejeta novela Zakona o bančništvu (ZBan-1L). Ureditev je omogočila, da v primeru ugotovljene insolventnosti banke Banka Slovenije izvede postopek sanacije banke z ukrepi, ki so glede učinkov podobni postopku prisilne poravnave, ki se izvede v primeru insolventnosti gospodarske družbe. S tem se lahko prepreči propad banke in omogoči njeno preživetje na podoben način kot v primeru prisilne poravnave insolventnega podjetja tako, da pretekle izgube pokrijejo najprej lastniki, šele za njimi pa tisti upniki, katerih terjatve se po pravilih splošnega insolventnega prava štejejo kot podrejene terjatve (po vrstnem redu, glede na stopnjo podrejenosti njihovih terjatev) (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu, Ur. l. RS, 96/2013).

4 SLABA BANKA V SLOVENIJI

Pri procesu implementiranja zakona o slabi banki imajo tako banke v državi kot tudi država sama veliko nalog in del. Banke se morajo osredotočiti na tematike, kot so definiranje obsega slabih sredstev, ki bodo predmet prenosa na slabo banko, določanje strukturne in organizacijske ureditve v banki, ter oceniti in izbrati najbolj ustrezno poslovno strategijo za prihodnost delovanja. Treba je opredeliti sam operativni proces ter banko in vse sodelujoče v njej ustrezno pripraviti na vpeljavo zakona. Glavna naloga države je, da doseže tako notranjo kot zunanjo transparentnost poslovanja slabe banke, s katero lahko v najboljši meri pomaga bankam, ki so se znašle v težavah. Prav tako je potrebno neposredno definirati ukrepe, s katerimi bo institucija slabe banke pomagala zadevnim bankam ob upoštevanju ekonomskega stališča čim nižjih stroškov. Pri procesu je nujno tesno sodelovanje slabe banke z državnimi regulatorji in centralno banko zaradi definiranja pravilnih in najustrežnejših postopkov ter minimiziranja nadaljnjega tveganja šokov v bančnem in finančnem sistemu (Martini et al., 2009, str. 4).

Koncept slabe banke je postal eden ključnih elementov izhoda iz bančne krize (Delo, 2013). Prav zaradi vpliva bančnega sektorja na gospodarstvo določene države pa so se med ekonomisti razvile razprave o tem, kako najučinkoviteje iz krize reševati šibke banke (Banka Slovenije, 2013a). Sistemsko tveganje je najpomembnejši dejavnik, zaradi katerega je bil obseg vladnih intervencij v preteklih letih tako obsežen. Propad velike banke lahko za seboj v domino efektu povleče še ostale banke v gospodarstvu, kar končno privede do prelivanja negativnih učinkov nestabilnosti bančnega sektorja na raven celotne države (Schröder & Schüller, 2003, str 4–5).

Slaba banka se v slovenskem prostoru imenuje Družba za upravljanje terjatev bank, ki je bila ustanovljena v okvirih Zakona o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank.

4.1 Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB)

V letu 2012 so se začele pojavljati iniciative po sprejetju zakona, s katerim bi nastala institucija slabe banke, katere osnovni namen bi bil reševanje poslovnih bank slovenskega bančnega

sektorja. Konec omenjenega leta je minil v številnih razpravah glede implementacije zakona, na podlagi katerega se ustvari slaba banka (Vičič, 2012). ZUKSB je ustvaril slovensko slabo banko imenovano Družba za upravljanje terjatev bank, dne 28. 12. 2012.

Evropska centralna banka (v nadaljevanju ECB) je zahtevo slovenskega ministrstva za finance za mnenje o predlogu Zakona za krepitev stabilnosti bank prejela 11. 9. 2012. ECB je prejela podatke o namenu in ciljnih zakona ter njegovih posledicah. Zakon ustanavlja slabo banko, imenovano Družba za upravljanje terjatev bank (v nadaljevanju DUTB), in Sklad za stabilnost bank (v nadaljevanju SSB), katerih glavni namen je ohranjanje stabilnosti finančnega sistema v celoti. DUTB je družba, ki upravlja in izvaja naloge v imenu Sklada za stabilnost bank, saj sam sklad nima pravne osebe. ECB je ob potrditvi predloga opozorila, da morajo biti podzakonski akti, ki jih bo vlada sprejela za izvedbo ukrepov (npr. cena, po kateri se premoženje prenese na slabo banko, naložbena strategija ter politika delovanja SSB in DUTB) v skladu z Evrosistemom. ECB je poudaril vlogo slovenske centralne banke, ki naj ima poleg posvetovalne vloge tudi aktivno udeležbo kot nadzorni organ (Evropska centralna banka, 2012b, str. 1–5).

Slovenski parlament je ZUKSB sprejel 23. 11. 2012, v veljavo pa je stopil dober mesec pozneje, in sicer 28. 12. 2012. Osnovni namen zakona je odpravljanje kreditnega krča, v katerem se je zaradi bančnih aktivnosti in slabih terjatev bank znašlo slovensko gospodarstvo. Banke v Sloveniji so namreč večinoma v državni lasti in so v svojih bilancah držale okrog 6,5 milijarde evrov slabih naložb, kar je relativno predstavljalo skoraj 18 odstotkov bruto domačega prihodka (Peričič, 2012; Statistični urad RS, 2014). Poleg tega je cilj ZUKSB izločitev slabih terjatev iz bank, kar bi zmanjšalo dvome o bilancah stanj kreditnih institucij. S tem se v bankah zmanjša izpostavljenost do komitentov, ki niso zmožni odplačati svojih terjatev, ter izpostavljenost do doseganja kapitalskih zahtev. Posledice zakona so višje bonitetne ocene za banko ter s tem tudi lažji dostop do virov financiranja (Ministrstvo za finance, 2013, str. 2).

ZUKSB v svojem tretjem členu opredeljuje namen in cilj zakona ter ustanovitev SSB in DUTB (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, člen 3):

»Namen zakona je krepiti stabilnost bank zaradi ohranitve stabilnosti finančnega sistema v Republiki Sloveniji. Cilji ustanovitve DUTB in SSB so izvajanje ukrepov po tem zakonu na način, da se zagotovi gospodarna uporaba javnih sredstev in povrnitev proračunskih sredstev, pospeševanje kreditiranja nefinančnega sektorja, zagotovitev pogojev za odprodajo kapitalskih naložb države v bankah in ugotavljanje odgovornosti za nastanek kreditov in naložb, ki se vodijo kot slabitve v bilancah bank, deležnih ukrepov po tem zakonu.«

Temeljni namen ZUKSB je ohranitev stabilnosti finančnega sistema v celoti, tako da se zagotovi gospodarna uporaba javnih sredstev in povrnitev proračunskih sredstev, pospeši kreditiranje nefinančnega sektorja, privatizacija bank in ugotavljanje odgovornosti za nastanek slabih terjatev bank. Zakon sledi naslednjim načelom (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, členi 4, 5, 6):

- zagotavljanje preudarne poslovne politike v bankah, ki so upravičene do ukrepov po zakonu,
- enostavnost in transparentnost odločanja o ukrepih zakona ter poslovanja DUTB, SSB in bank upravičenk,
- odgovornost nadzornih svetov in uprav bank,
- minimiziranje stroškov,
- izboljšanje gospodarnosti poslovanja podjetij.

Ukrepi, ki se jih ZUKSB poslužuje, so (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, člen 1):

- odkup – odplačni prevzem premoženja bank in nato njegovo upravljanje v DUTB,
- poročta države,
- povečanje osnovnega kapitala bank.

Po ZUKSB je DUTB delniška družba v 100-odstotni državni lasti. Znotraj družbe je ustanovljen Sklad za stabilnost bank, kjer je vse premoženje družbe in iz katerega se financirajo zakonsko predvidene dejavnosti in morebitne izgube (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, člena 5 in 10).

ZUKSB opredeljuje, da se slabe terjatve zadevnih bank prenesejo na DUTB v zamenjavo za obveznice z državnim poroštvom iz Sklada za stabilnost bank. Zakon omejuje zgornjo mejo poroštev v višini 4 milijarde evrov. SSB se v največji meri financira s terjatvami, ki jih bo družba prevzela od zadevnih bank, ter iz stečajnih mas teh prevzetih dolžnikov. V sklad so prenesena tudi protipravno pridobljena sredstva dolžnikov, ki jih bo DUTB poskušala izterjati v kazenskih postopkih. Financiranje SSB torej poteka iz različnih kanalov (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, člen 10):

- izdaja obveznic z državnim poroštvom,
- povračila zadevnih bank,
- proračunski viri,
- prihodki iz naložb SSB,
- poplačila iz stečajne mase dolžnikov,
- sredstva, ugotovljena v kazenskih postopkih dolžnikov bank zaradi protipravno pridobljene premoženjske koristi.

Predlog za sodelovanje v shemi slabe banke lahko poda DUTB po svoji lastni iniciativi, poslovne banke same ali Banka Slovenije. V svojem 27. členu ZUKSB opredeljuje pogoje za uporabo ukrepov za krepitev stabilnosti bank. Poudarja, da mora zadevna banka zagotavljati trdno in preudarno poslovno politiko ter pripraviti poslovno strategijo, ki jo oceni medresorska komisija. Poslovna strategija mora vključevati načine za pokritje preteklih izgub v breme imetnikov delnic in hibridnih finančnih instrumentov banke ter možnosti za udeležbo zasebnih investitorjev pri izvedbi ukrepov po tem zakonu. Zadevne banke morajo torej dosegati kriterije

glede (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, člen 27):

- poslovne strategije in vzdržnosti poslovnega modela,
- uporabe prejetih denarnih sredstev,
- plačila njihovih organov in zaposlenih ter pooblaščenecv,
- stopnje lastnih sredstev,
- razdelitve dividend,
- ukrepov za preprečevanje izkrivljanja konkurence.

Z ZUKSB so opredeljene postavke, ki so lahko predmet prenosa slabih terjatev (Evropska centralna banka, 2013, str. 2; Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, člen 14):

- terjatve do neplačnikov, ki na dan vrednotenja presegajo 500 tisoč evrov in kjer je dolžnik z njihovo izpolnitvijo več kot 90 dni v zamudi,
- banka je terjatve pridobila pred 1. 9. 2012,
- sedež dolžnika (komitenta) je v Republiki Sloveniji,
- kapitalske naložbe bank v delnice ali deleže v osnovnem kapitalu gospodarskih družb, ki jih je banka imela pri povečanju kapitala dolžnika s stvarnimi vložki, katerih predmet so bile terjatve do dolžnika,
- nepremičnine, ki jih je banka dobila z uveljavitvijo pravic iz zavarovanja.

V marcu 2013 je bila v ZUKSB vpeljana uredba, ki je določala merila in pogoje za prenos premoženja na DUTB. Ukrepi po zakonu se lahko uporabijo za poslovno banko, ki ne zagotavlja ali v naslednjih 12 mesecih ne bo zagotavljala zahtev glede kapitalske ustreznosti. Poleg tega mora takšna banka sprejeti in zagotavljati dolgoročno strategijo, da je sposobna vzdržno in uspešno poslovati ter izvesti ukrepe za preprečevanje ali omilitev morebitnega izkrivljanja konkurence (ULRS, 22/2013). Uredba je bila naknadno dopolnjena s pojasnitvijo postopka državne podpore bankam, ki poteka v dveh fazah. Najprej vlada odloči, ali potencialna zadevna banka izpolnjuje pogoje za upravičenost do ukrepov po zakonu, tj. da banka trenutno nima zadostnega kapitala za izpolnjevanje kapitalske ustreznosti ter je ne bo mogla zagotavljati v naslednjih 12 mesecih in je zaradi tega ogrožena finančna stabilnost finančnega sistema. Če je banka primerna za prenos svojih slabih terjatev, v drugi fazi komisija sproži potrebne aktivnosti za določitev obsega prenosa, pripravo poslovne strategije zadevne banke in vladi predloži predlog glede izvedbe ukrepov po ZUKSB (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012).

V dejavnosti po ZUKSB je v določeni meri vključena Banka Slovenije. Ima posvetovalno vlogo pri sprejemanju statuta DUTB in določanja omejitev za zadevne banke. Prav tako lahko predlaga enega od štirih neizvršnih članov upravnega odbora, družba pa se na centralno banko lahko obrne pri opravljanju dejavnosti, ki so v pristojnosti zakona o bančništvu. Nenazadnje določa enega od sedmih predstavnikov, članov medresorske komisije, ki odloča o ukrepih

zakona. Poleg posvetovalne vloge pa je Banka Slovenije tudi v vlogi nadzornika. S tem je vključena v postopke, s katerimi se izberejo zadevne banke, ki sodelujejo v modelu slabe banke in v prenos premoženja (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012).

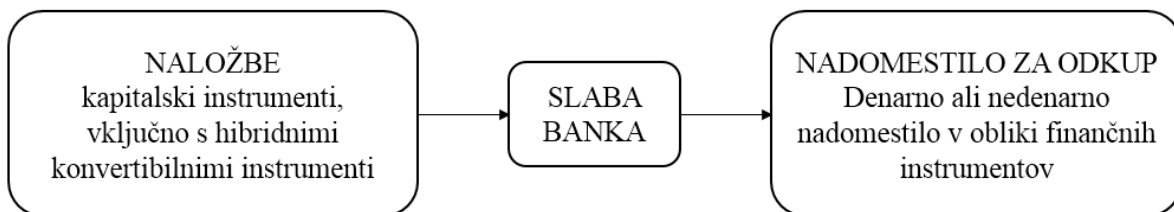
4.1.1 Družba za upravljanje terjatev bank

Družba za upravljanje terjatev bank je naziv za slabo banko v slovenskem bančnem sektorju. DUTB je delniška družba v državnem lastništvu. Upravlja s Skladom za stabilnost bank, s premoženjem sklada gospodari z načelom dobrega gospodarja (Družba za upravljanje terjatev bank, 2014a). DUTB opravlja naloge v skladu z ZUKSB in je do svojega prenehanja odvisna družba Slovenskega državnega holdinga. DUTB je ustanovljena za določeno obdobje, do 31. decembra 2017, njen pravni naslednik pa bo Slovenska odškodninska družba oz. njen naslednik Slovenski državni holding (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, člen 36).

DUTB je družba z enotirnim sistemom upravljanja. Najvišji organ družbe je upravni odbor, ki ga sestavljajo štirje neizvršni in trije izvršni direktorji. Upravni odbor ima dve komisiji, revizijsko komisijo in komisijo za prejemke, vsaka pa ima tudi zunanjega člana. Za tekoče poslovanje DUTB je pristojen glavni izvršni direktor (Družba za upravljanje terjatev bank, 2013a, str. 4).

Slika 4 prikazuje shemo delovanja DUTB oz. slabe banke, kjer na eni strani iz bilanc zadevnih bank odkupi njihovo slabo aktivo, v zameno pa ponudi denar oz. nedenarno nadomestilo v obliki finančnih instrumentov, običajno obveznic.

Slika 4: Poenostavljena shema delovanja slabe banke

Vir: povzeto po Gubo, Slaba banka za povprečnega Janeza, 2013

Slaba sredstva, ki se prenesejo na slabo banko, so ovrednotena na podlagi njihove realne dolgoročne ekonomske vrednosti (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, člen 11). Vrednost terjatve se oceni na podlagi diskontiranja denarnih tokov, ki se iz te terjatve pričakujejo (Ministrstvo za finance, 2013, str.16). Vrednotenje je prikazano z enačbo (13):

$$REV_t = E(DCF_{t+1}) + E(DCF_{t+2}) + \dots + E(DCF_{t+n}) \quad (13)$$

E(.) Pričakovana vrednost oz. matematično upanje

DCF_t Diskontiran denarni tok v času t

Diskontirani pričakovani denarni tokovi se ocenijo na podlagi amortizacijskega načrta terjatve in popravijo za pričakovano izgubo. Vključujoč obe predpostavki, se za pričakovani diskontirani denarni tok v času t = E(DFC_t) uporabi enačba (14):

$$E(DCF_t) = \frac{(1-PD_m)^t \cdot CF_t}{(1+r_f)^{t/12}} + \frac{(1-PD_m)^{t-1} \cdot PD \cdot (1-LGD) \cdot G_t}{(1+r_f)^{t+n/12}} \quad (14)$$

CF_t Denarni tok, ki je v skladu z amortizacijskim načrtom v času t

G_t Neobrestena preostala (neplačana) glavnica v času t

r_f Netvegana obrestna mera za časovno obdobje od 0 do t

DP_m Vrednost neplačila na časovnem horizontu m mesecev

LGD Izguba ob neplačilu

Slaba posojila, ki jih DUBT s prenosom slabih terjatev pridobi, so najprej skrbno ocenjena, da se določi ustrezna strategija. Če je le možno, skuša DUTB kakovost slabega posojila izboljšati z njegovim prestrukturiranjem. S tem želi povečati verjetnost odplačila takšnega posojila. V primeru, da prestrukturiranje ni možno, ga izterja po sodni poti, običajno z unovčenjem zavarovanj, poroštev ali drugih sredstev, ki so primerna za prodajo (Družba za upravljanje terjatev bank, 2013a, str. 6).

Temeljna ideja delovanja DUTB je, da sredstva, ki jih prenese nase, najprej prestrukturira in jih nato odproda, vendar šele takrat, ko se razmere na trgu normalizirajo, saj sredstev ni smiselno prodajati pod prisilo. Spoznanje tržnih udeležencev, da prisilnih odprodaj ni, naj bi vodilo stabilizacijo cen na trgu in višjo preglednost delovanja slabe banke (Družba za upravljanje terjatev bank, 2013a, str. 6).

Pri upravljanju s slabimi naložbami je pred njihovo odprodajo na trgu cilj DUTB, da skuša doseči dodano vrednost. To lahko stori na različne načine (Družba za upravljanje terjatev bank, 2013a, str. 6):

- z združevanjem terjatev,
- z oblikovanjem skupnih portfeljev, ki na trgu lahko dosežejo višjo vrednost kot posamezne naložbe,
- z dokumentiranjem sredstev, s katerimi se odpravijo negotovosti, ki zmanjšujejo vrednost,
- z vodenjem transparentnih in učinkovitih prodajnih aktivnosti.

4.2 Zakon o Slovenskem državnem holdingu

Državni zbor je skupaj z ZUKSB v novembru 2012 sprejel tudi Zakon o Slovenskem državnem holdingu. Temeljni namen zakona, s katerim se je ustanovil Slovenski državni holding, je koncentracija vseh državnih naložb pri enem upravljavcu, s čimer se omogoči aktivno upravljanje teh naložb ter hkratno povečanje njihove donosnosti (Zakon o Slovenskem državnem holdingu, Ur. l. RS, 25/2014, člen 1).

ZSDH določa, da SDH pridobiva in upravlja premoženje, ki ga v okviru prestrukturiranja banke prenesejo na holding. S prenosom premoženja pridobi SDH vse pravice, ki izhajajo iz njega (npr. pravica do prednostnega poplačila, hipoteka, pravica do obresti ipd.), kot tudi vse premoženje banke, ki je bilo do prenosa slabe terjatve pridobljeno iz tega naslova (Evropska centralna banka, 2012a, str. 1–2).

Za ZSDH lahko rečemo, da je druga plat medalje prestrukturiranja slovenskega bančnega sektorja in kot tak ima pomembno vlogo pri vzpostavljanju stabilnosti bančništva. Prav tako je s slabo banko neposredno povezan. Namreč, slaba banka je ustanovljena za določeno časovno obdobje, tj. do konca leta 2017. Po njenem prenehanju delovanja pa se bodo vse takrat odprte terjatve prenesle na holding, zato sklop v nadaljevanju besedila orisuje njegove temeljne značilnosti in delovanje.

ZSDH je začel veljati 28. 12. 2012, v prvi četrtini leta 2014 pa je bil sprejet nov zakon, ki ureja SDH, in sicer ZSDH-1, ki se od prejšnje različice razlikuje predvsem v dejstvu, da SDH ni lastnik, ampak le upravljavec in prodajalec kapitalskih naložb RS (Zakon o Slovenskem državnem holdingu, Ur. l. RS, 25/2014). Poleg tega je bila z novim zakonom urejena problematika transparentnosti obstoječega sistema upravljanja s kapitalskimi naložbami države (Ministrstvo za finance, 2013, str. 1).

SDH je po svoji obliki delniška družba z organi skupščine, nadzornega sveta in uprave. Naloge in pristojnosti skupščine izvršuje vlada, ki določa, ali se sredstva, pridobljena kot dobiček od prodaj ali drugih donosov iz premoženja, izplačajo kot dividenda v proračun RS ali pa se namenijo za zmanjševanje javnega dolga RS (Ministrstvo za finance, 2012, str. 7).

SDH je nastal s preoblikovanjem Slovenske odškodninske družbe (SOD), ki je s tem prenehala z delovanjem. SDH je prevzel vse njene naloge in pristojnosti. Del SDH je tudi Družba za upravljanje (DSU), posebno vlogo pa ima tudi pri Kapitalski družbi (KAD). Premoženje KAD je obravnavano ločeno, saj je namenjeno izključno financiranju potreb Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Agencija za upravljanje kapitalskih naložb (AUKN) je s sprejetjem zakona prenehala s svojim delovanjem in vse svoje premoženje prenesla na SOD, ki je reorganiziran v SDH (Zakon o Slovenskem državnem holdingu, Ur. l. RS, 105/2012, členi 31, 33, 35, 36).

Zaradi prenosa kapitalskih naložb, ki so bile v lasti SOD in so se posledično s sprejemom zakona prenesle na SDH, je bil določen in sprejet akt o klasifikaciji naložb. Vsebuje opredelitev

in razvrstitev vseh kapitalskih naložb, ki so v trenutku preoblikovanja SOD v njeni lasti in predstavljajo stvarni vložek v SDH (Zakon o Slovenskem državnem holdingu, Ur. l. RS, 105/2012, člen 32).

SDH razpolaga s svojimi naložbami na podlagi načela transparentnosti v oblikah prodaje, zamenjave, obremenitve ali na podlagi vsakega drugega pravnega posla, ki pomeni prenos naložbe SDH na drugo pravno ali fizično osebo. Prodajo ali zamenjavo SDH mora izvesti v eni izmed naslednjih oblik javnih metod, z javno ponudbo, javno dražbo, preko javnega zbiranja ponudb ali s ponudbo vrednostnih papirjev javnosti (Ministrstvo za finance, 2012, str. 7).

V nacionalnem reformnem programu 2013–2014 je zapisano, da se z ZSDH pričakujejo pozitivne spremembe, posebej v kombiniranju slabe banke z dokapitalizacijo bank, ki je potekala poleti 2013. Nadalje poročilo navaja, da naj bi bil ZSDH dovolj fleksibilen, da se sprost kreditni krč in ponovno zagotovi prepotrebno financiranje dobrih gospodarskih projektov, saj bodo banke po prenosu terjatev sprostile nase vezan kapital in lahko nadaljevale s kreditiranjem gospodarstva (Vlada RS, 2013, str. 39).

4.3 Slovenske banke, ki sodelujejo v shemi slabe banke

Sklop najprej opisuje dogajanja v dveh slovenskih bankah, ki sta v decembru 2013 prenesli del svojih slabih terjatev na slabo banko in sta s tem kot prvi sodelovali v slovenski shemi slabe banke. Banki sta poslovna banka Nova Ljubljanska banka (v nadaljevanju NLB) in Nova Kreditna banka Maribor (v nadaljevanju Nova KBM). Omenjeni komercialni banki sta imeli v letu 2013 okrog 35-odstotni tržni delež v slovenskem bančnem sektorju. NLB in Nova KBM sta v večinskem državnem lastništvu (Banka Slovenije, 2013b). Nato se osredotočim še na Abanko Vipava in Banko Celje, ki sta v zadnji četrtini leta 2014 s prenosom svojih slabih terjatev prav tako sodelovali v slovenskem modelu slabe banke.

Prva faza prenosa slabih terjatev se je začela v maju 2013, ko je Banka Slovenije oznanila, da se bo na slabo banko preneslo za 3,337 milijarde evrov slabih posojil po transferni vrednosti 1,147 milijarde evrov. Za poročstva za izdane obveznice naj bi bil v ta namen predviden znesek v višini štirih milijard evrov (Dnevnik, 2013, str. 1).

Spodnji sklop poglavja opisuje osnovne značilnosti poslovnih bank, ki so del svojih slabih naložb prenesle na slabo banko DUTB. Te banke so NLB, Nova KBM, Abanka Vipava in Banka Celje. Namen sklopa je najprej predstaviti stanje, v katerem so banke delovale pred prenosom svojih slabih naložb, nato pa še prikazati njihovo stanje neposredno po prenosu slabih naložb na DUTB, kjer je to možno.

4.3.1 Nova Ljubljanska banka (NLB)

NLB je največja bančna skupina v Sloveniji, njen tržni delež je v letu 2013 predstavljal slabo četrtino vseh sredstev v slovenskem bančnem sektorju. V letu 2013 je imela 143 poslovalnic po Sloveniji in nekaj več kot 880 tisoč strank (Nova Ljubljanska banka, 2014, str. 3).

Gospodarska kriza se je že takoj od začetka v letu 2008 prenesla na poslovanje NLB. Skrčena gospodarska dejavnost je vplivala na zmanjšano kreditno dejavnost NLB. V obdobju od 2008 do 2013 je poslovala z izgubo. NLB v enem od sporočil za javnost, ki analizira, zakaj je do izgub prišlo, navaja, da je tretjina vzrokov za izgube posledica neustreznih odločitev pri odobravanju kreditov bodisi zaradi pomanjkanja znanja bodisi zaradi neustreznih poslovnih politik. Ostali delež vzrokov izgub izhaja iz strateško napačnih odločitev v posameznih panogah, pritiskov po hitri rasti kreditnih poslov in s slabim korporativnim upravljanjem v NLB (Nova Ljubljanska banka, 2013).

Leta 2011 je Evropski bančni organ oznanil, da je kapitalska osnova NLB neustrezna, in predlagal povečanje osnovnega kapitala (angl. *Core Tier 1*). Od takrat je NLB prejela nekaj kapitalskih injekcij s strani države v skupnem znesku 1,25 milijarde evrov, od tega v letu 2013 kar 500 milijonov evrov (Lončar, 2013a). S tem se je državno lastništvo NLB povečalo; po izstopu belgijske banke KBC, ki je v marcu 2013 prodala vse svoje delnice državi, je znašalo 86 odstotkov (Križnik & Tekavec, 2012).

V maju 2013 je bil sprejet sklep Vlade Republike Slovenije, da NLB izpolnjuje pogoje za izvedbo ukrepov stabilnosti bank po ZUKSB, ki vključuje prenos slabih terjatev na DUTB. Ob koncu leta 2013 je NLB prenesla del svojih slabih terjatev na DUTB. Takrat sta bila opravljena pravni in knjigovodski prenos, dejanski prenos pa je potekal v petih svežnjih do maja leta 2014 (Križnik & Tekavec, 2012).

Spodnji podatki strnjeno prikazujejo značilnosti prenosa slabih terjatev NLB na DUTB (Nova Ljubljanska banka, 2014):

- datum knjigovodskega prenosa slabih sredstev: 20. 12. 2013,
- bruto vrednost sredstev NLB, prenesenih na DUTB: 2.274,4 milijona evrov,
- število prenesenih terjatev: 1.427,
- vrednost obveznic z državnim jamstvom podana s strani DUTB: 622 milijonov evrov,
- diskont prenosa: 72,7 odstotka.

S prenosom slabih terjatev na slabo banko se je kakovost kreditnega portfelja na NLB izboljšala. Obseg slabih posojil se je z 2,9 milijona evrov iz dne 30. 6. 2013 do 30. 6. 2014 zmanjšal na 1,6 milijona evrov. Relativni obseg slabih posojil glede na celotna posojila se je iz leta 2013 v letu 2014 zmanjšal za 8,8 odstotne točke (Nova Ljubljanska banka, 2014, str. 10). V prvem polletju 2014 je NLB prvič po petih letih poslovala z dobičkom, ki je bil v višini 36 milijonov evrov. Poslovanje je bilo bistveno boljše kot v enakem obdobju leta 2013, ko je bila ustvarjena izguba v znesku 86 milijonov evrov (Nova Ljubljanska banka, 2014).

4.3.2 Nova Kreditna banka Maribor (Nova KBM)

Nova KBM je druga največja banka v slovenskem prostoru z državnim lastništvom. Ob koncu leta 2013 je Nova KBM posedovala tri podružnice, v okviru katerih je delovalo 68 poslovalnic, imela je 1751 zaposlenih (Nova Kreditna banka Maribor, 2014, str. 3–5).

Aprila 2011 je Nova KBM prejela dokapitalizacijo s strani države v višini 104 milijonov evrov, kljub temu je kakovost posojil v banki upadala, tako da se je leto pozneje ponovno pojavila potreba po dodatnem kapitalu za njeno normalno delovanje. Takrat, v letu 2012, je Nova KBM morala prodati zavarovalnico, ki je bila njeno hčerinsko podjetje (Banka Slovenije, 2014).

Decembra 2013 je bila Nova KBM dokapitalizirana s strani Republike Slovenije. Znesek dokapitalizacije je znašal 870 milijonov evrov, s čimer je Republika Slovenija postala edini lastnik in delničar Nove KBM. V sklop odobritve državne pomoči je spadal tudi ukrep prenosa slabih terjatev na slabo banko. Bruto vrednost prenosa slabih terjatev iz Nove KBM na DUTB je bila v višini 1.032 milijona evrov, v zameno je prejela 389,8 milijona evrov v obliki obveznic z državnim jamstvom (Nova Kreditna banka Maribor, 2014, str. 190).

Podatki v nadaljevanju prikazujejo značilnosti prenosa slabih terjatev Nove KBM na DUTB (Nova Kreditna banka Maribor, 2014, str. 190–192; Družba za upravljanje terjatev bank, 2013c):

- datum knjigovodskega prenosa slabih sredstev: 20. 12. 2013,
- bruto vrednost sredstev Nove KBM, prenesenih na DUTB: 1.032 milijonov evrov,
- vrednost obveznic z državnim jamstvom, podana s strani DUTB: 389,8 milijona evrov,
- diskont prenosa: 62,2 odstotka.

Nova KBM je v letu 2013 je poslovala z izgubo, in sicer v znesku 656,5 milijona evrov čiste izgube. V letu 2014 se je trend obrnil, poslovala je stabilno in s čistim dobičkom v višini 35,9 milijona evrov (Nova Kreditna Banka Maribor, 2015, str. 47). Bilančna vsota banke se je v letu 2014 v primerjavi z 2013 zmanjšala za 7,7 odstotka, kar je sicer bilo v skladu z načrtom prestrukturiranja Nove KBM. Banka je bila v letu 2014 aktivna na področju prestrukturiranja družb in reprogramiranja dolgov, ki prispevajo k boljšemu poslovanju (Nova Kreditna banka Maribor, 2015, str 11).

4.3.3 Abanka Vipava, d. d. (Abanka)

Abanka je tretja največja slovenska banka, ki je od konca leta 2013 v 100-odstotni državni lasti. V letu 2013 je obsegala mrežo 42 poslovalnic in 7,5-odstotni tržni delež v bančnem sektorju (Abanka, 2014, str. 18).

V letu 2011 se je Abanka začela v večji meri soočati z zaostrenimi razmerami v gospodarskem okolju in finančnem sistemu. Povečano število stečajnih postopkov in prisilnih poravnav podjetij se je odrazilo v poslabšanju kakovosti portfelja Abanke v letu 2011 in naprej. Višina nedonosnih kreditov je v Abanki na dan 31. 12. 2013 znašala 1.171 milijonov evrov, kar pomeni 46,1 odstotka vseh kreditov nebančnemu sektorju. Glede na leto prej se je delež nedonosnih kreditov povečal za 20,4 odstotne točke. Prenos dela slabih terjatev naj bi povzročil izboljšanje kreditnega portfelja, znesek nedonosnih kreditov se bo znižal kar posledično vodi v znižanje deleža nedonosnih posojil (Abanka, 2014, str. 67–68).

DUTB in Abanka sta 13. 10.2014 podpisali pogodbo o izvajanju ukrepov za krepitev stabilnosti banke, ki jih je odobrila Vlada Republike Slovenije. Abanka je DUTB prodala in ji ob koncu decembra 2014 prenesla sredstva v vrednosti 423,8 milijona evrov. Predmet prenosa so slabe terjatve v prenosni vrednosti 421,8 milijona evrov ter obveznice in lastniški deleži v prenosni vrednosti dveh milijona evrov. Celotna bruto vrednost vseh prenesenih sredstev je znašala 1.143,7 milijonov evrov (Družba za upravljanje terjatev bank, 2014b). Poleg prenosa slabih terjatev sodi v okvir ukrepov za krepitev stabilnosti Abanke tudi dokapitalizacija v višini 243 milijonov evrov, ki jo je država v obliki državnih obveznic vplačala 8. 10. 2014 (Abanka, 2015, str. 12).

Podatki v nadaljevanju prikazujejo značilnosti prenosa slabih terjatev Abanke na DUTB (Abanka, 2015, str. 27; Družba za upravljanje terjatev bank, 2014b):

- datum knjigovodskega prenosa slabih sredstev: 20. 10. 2014,
- bruto vrednost sredstev Abanke, prenesenih na DUTB: 1.143,7 milijona evrov,
- vrednost obveznic z državnim jamstvom, podana s strani DUTB: 424,6 milijona evrov,
- diskont prenosa: 62,9 odstotka.

4.3.4 Banka Celje

Banka Celje je druga najstarejša banka v slovenskem prostoru, lani je praznovala 150 let delovanja. Zaposluje okoli 500 ljudi, ki upravljajo s približno 135 tisoč komitenti (Banka Celje, 2014a).

Banka Celje se je v preteklih letih soočala s težkimi poslovnimi okoliščinami, ki so v letu 2013 vodile k zmanjšanju obsega bilančnega poslovanja, ki se je v primerjavi s predhodnim letom znižal za petino in dosegal 1.815 milijona evrov. Leto 2013 je prineslo tudi negativen poslovni rezultat Banke Celje v višini 126,3 milijona evrov. Negativno poslovanje je znižalo kapitalsko ustreznost banke in tako je bila v začetku leta 2014 dokapitalizirana s strani delničarjev v višini 160 milijonov evrov. Znesek dokapitalizacije ni zadoščal potrebam banke za delovanje in Banka Celje je zaprosila za državno pomoč po ZUKSB (Banke Celje, 2014c, str. 3–5).

Evropska komisija je v sredini decembra 2014 podala potrditev državni sanaciji Banke Celje. 17. 12. 2014 jo je država dokapitalizirala v znesku 190 milijonov evrov, s čimer je Banka Celje prešla v 100-odstotno državno last. Dokapitalizaciji je sledil prenos slabih terjatev na DUTB (Banka Celje, 2014b).

Podatki v nadaljevanju strnjeno prikazujejo značilnosti prenosa slabih terjatev Banke Celje na DUTB (Banka Celje, 2014c; Družba za upravljanje terjatev bank, 2014c):

- datum knjigovodskega prenosa slabih sredstev: 18. 12. 2014,
- bruto vrednost sredstev banke Banke Celje, prenesenih na DUTB: 399 milijonov evrov,
- vrednost obveznic z državnim jamstvom, podana s strani DUTB: 127 milijonov evrov,
- diskont prenosa: 68,2 odstotka.

Vse štiri banke (NLB, Nova KBM, Abanka in Banka Celje), ki so bile deležne sanacije z državno pomočjo, so bile dokapitalizirane, sodelovale pa so tudi v prenosu slabih terjatev na DUTB. Republika Slovenija je konec leta 2013 in v letu 2014 izvedla dokapitalizacijo omenjenih bank v skupni višini 3.202 milijona evrov ali 8,7 odstotka BDP. Predlog prenosa slabih terjatev je bil kot del prestrukturiranja določen s stani samih bank in Banke Slovenije s sodelovanjem DUTB. Prenos slabih terjatev iz NLB in Nove KBM je bil knjigovodsko izveden v decembru 2013, dejanski prenos terjatev je bil izpeljan v petih fazah v prvi polovici leta 2014. Nato sta ob koncu leta 2014 prenos slabih terjatev izvedli tudi Abanka in Banka Celje. Slovenija se je ob izvedbi ukrepov po ZUKSB zavezala, da bo združila Banko Celje in Abanko, predvidoma do leta 2016. Iz omenjenih štirih bank so bile na DUTB prenesene slabe terjatve v bruto izpostavljenosti 4,9 milijarde evrov po prenosni vrednosti 1,6 milijarde evrov. Učinek dokapitalizacij in prenosa slabih terjatev na DUTB je povečal javnofinančni dolg Slovenije za 11 odstotkov BDP (Ministrstvo za finance, 2014b, str. 10–12).

5 MNENJA INSTITUCIJ NA SLOVENSKE ZAKON O SLABI BANKI

Sklop postavlja slovenski zakon o slabi banki v evropski in svetovni okvir. Namen sklopa je prikazati mnenja in poglede različnih institucij, tako na realno stanje slovenskega bančnega sektorja kot na zakon o slabi banki. Osredotočam se na štiri velike institucije, Mednarodni denarni sklad (angl. *International Monetary Fund, IMF*), Evropsko komisijo (angl. *European Commission*), Organizacijo za ekonomsko sodelovanje in razvoj (angl. *Organization for Economic Cooperation and Development, OECD*) ter Evropsko centralno banko (angl. *European Central Bank*).

5.1 Mednarodni denarni sklad (IMF)

Konec leta 2012 je Mednarodni denarni sklad (v nadaljevanju IMF) podal poročilo o finančni stabilnosti Slovenije, katerega poudarek je bil na nujnosti dokapitalizacije bank in prestrukturiranja bančnega sistema v prid zmanjšanja vplivov globalne bančne in finančne krize. Kot temeljna vzroka krize v slovenskem bančništvu poročilo navaja kreditni razcvet v gradbeništvu, ki je bil financiran predvsem s strani zunanjih partnerjev, ter šibek nadzor bančnega sektorja, kar je privedlo do poslabšanja kreditnih portfeljev. Slovenske banke so tako postale izredno ranljive za vse morebitne negativne vplive. Poročilo podpira spremembe refinanciranja bank in vmešavanje države v te operacije, saj je v prid likvidnosti bank, vendar opozarja, da je rešitev le kratkoročna; za dolgoročno uspešnost je potrebno prestrukturiranje bančnega sistema in privatizacija bank v državni lasti. Vpeljavo slabe banke v slovenski bančni sistem pozdravljajo in hkrati predlagajo čimprejšnjo ustanovitev le-te, da slabe terjatve sprostijo bilance poslovnih bank (International Monetary Fund, 2012, str. 14–15).

V Tabeli 10 so zapisani kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni predlogi, ki jih je IMF predlagal v letu 2012 in ki bi omogočili doseganje vzdržnega in uspešnega bančnega sektorja v Sloveniji.

Tabela 10: Predlogi Mednarodnega denarnega sklada (IMF) za reševanje slovenskega bančnega sektorja iz leta 2012

Predlogi Mednarodnega denarnega sklada (IMF)
<p>Kratkoročni predlogi (takojšnja implementacija):</p> <ul style="list-style-type: none"> – ustanovitev posebne družbe (slabe banke) ter poskrbeti za njene resurse financiranja in čim boljšo uspešnost, – dokapitalizirati banke v državni lasti, – pregledati pravno osnovo pri stečajih bank in jo ponovno primerno zastaviti, – definirati in udejanjiti ukrepe, ki bi kratkoročno izboljšali stanje v bančnem sektorju.
<p>Srednjeročni predlogi (implementacija v roku 12 mesecev):</p> <ul style="list-style-type: none"> – zagotoviti primerno pravno zaščito bančnim nadzornikom, – zahtevati od bank pridobitev posebnega dovoljenja pred prevzemom ne-bančne finančne institucije, – od nadzornih organov, tako v samih bankah kot tudi širše, zahtevati, da pri nadzoru upoštevajo še širšo makroekonomsko sliko, na katero se prenesejo posledice odločitev, – okrepiti pravno osnovo državne finančne podpore bankam, – Banki Slovenije dodeliti glavno vlogo pri ocenjevanju sistemskega tveganja bank, – razširiti in poglobiti ocenjevanje izpostavljenosti bank tveganjem.
<p>Dolgoročni predlogi (implementacija v roku enega do treh let):</p> <ul style="list-style-type: none"> – spodbuditi banke, da zmanjšajo svojo odvisnost od zunanjih, tujih posojil, – zmanjšati državno lastništvo v bančnem sektorju, – razširiti vpliv Banke Slovenije kot nadzornega organa, – nenehno spremljati razvoj v bančništvu in v skladu s tem zagotoviti primeren kader ljudi z izkušnjami.

Vir: International Monetary Fund, Republic of Slovenia: Financial System Stability Assessment, 2012, str. 8.

V Tabeli 10 je prikazano, da je ključnega pomena, da se kot eden izmed kratkoročnih predlogov za reševanje slovenskega bančnega sektorja uvede model slabe banke; pravzaprav je poudarek na tem, da se model vzpostavi čim prej. Prav tako je treba sanirati banke z dokapitalizacijo, v terminskem planu do enega leta pa bi bilo potrebno še okrepiti pravno osnovo državne pomoči bankam. Dolgoročno bi bilo treba spodbuditi komercialne banke v to smer, da zmanjšajo svojo odvisnost od zunanjih posojil. Doseg centralne banke pri nalogi nadzora bank je potrebno okrepiti (International Monetary Fund, 2012, str. 7–8).

Da je bančna slika Slovenije vidna tudi globalno in zbuja skrb, dokazuje med drugim tudi eno od poročil IMF iz marca 2013. V povezavi z bančnim sektorjem besedilo navaja, da so slovenske banke v hudi stiski, saj se je delež neporavnanih terjatev iz 11,2 odstotka ob koncu leta 2011 povišal na 14,4 odstotka v letu 2012. Banke velik del svojih dolgov odplačujejo s tujimi zasebnimi upniki, hkrati pa povečujejo svojo odvisnost od Evropske centralne banke. IMF podpira ustanovitev Družbe za upravljanje terjatev bank, ki je praviloma učinkovit način čiščenja bilanc težavnih bank, hkrati pa pomaga prestrukturirati visoko zadolžen podjetniški sektor. V poročilu opozarjajo na nujnost preglednosti procesa prenosa slabih terjatev na slabo banko zaradi preprečevanja moralnega tveganja. Skrb pa zbuja dejstvo, da se kljub dokapitalizaciji bank kreditni portfelj poslabšuje, kar negativno vpliva na kapital bank. Poročilo navaja znesek v višini ene milijarde evrov, ki bi moral iti za potrebe dodatne dokapitalizacije naših treh največjih poslovnih bank, NLB, Nove KBM in Abanke (International Monetary Fund, 2013).

V začetku leta 2014 je IMF podal poročilo, s katerim pozdravljajo ukrepe slabe banke in dokapitalizacije slovenskega bančnega sektorja, ki sta bila implementirana v letu 2013. Poudarjajo dejstvo, da je reševanje bank v težavah prioriteta, državna pomoč pa bi morala biti izvedena v najkrajšem možnem času, da se ponovno vzpostavi stabilnost bank. V tem kontekstu spodbujajo Slovenijo za izvajanje ukrepov pomoči po ZUKSB. V besedilu predlagajo, da se na slabo banko prenese višji znesek slabih terjatev, kot je slaba banka načrtovala. Planirani obseg skupnega prenosa slabih terjatev je bil v višini okrog 4,2 milijarde evrov. Del slabih terjatev, ki ostane v zadevnih bankah, lahko podaljša njihovo okrevanje, če njihove bilance niso očiščene slabih terjatev v zadostni meri. Po ocenah IMF bo po prenosu slabih sredstev delež neporavnanih zapadlih obveznosti v letu 2014 znašal 12 odstotkov, ki je precej višje glede na raven pred letom 2008, ko je ta delež na ravni slovenskega bančnega sistema znašal od 4 do 5 odstotkov (International Monetary Fund, 2014, str. 7). Poročilo prav tako poudarja, da je Slovenija skladno s predlogi IMF iz leta 2012 naredila ustrezne korake pri preoblikovanju vloge Banke Slovenije v bančnem sektorju. Dopolnjen zakonodajni okvir z novelo Zakona o bančništvu (ZBan-2) postavlja Banko Slovenije v večji meri kot organ nadzora (International Monetary Fund, 2014, str. 12). V zaključku poročilo opredeli, da so koraki, ki jih je Slovenija izvedla v prid reševanju bančnega sektorja, ustrezni. Predstavljajo dober temelj, saj bo slaba banka v povezavi s prestrukturiranjem bank pomagala pri ponovni vzpostavitvi stabilnosti bančnega sistema. Pomemben proces je, da slaba banka prenesene terjatve čim prej odproda po ekonomskem načelu maksimizacije vrednosti (International Monetary Fund, 2014, str. 22).

5.2 Evropska centralna banka (ECB)

ECB se je s slovensko različico zakona o slabi banki seznanila v septembru 2012, ko je s strani ministrstva za finance prejela zahtevo za mnenje o predlogu Zakona za krepitev stabilnosti bank, s katerim se ustanovi slaba banka. V osnutku so bile opisane glavne značilnosti zakona in Družbe za upravljanje terjatev bank, ki je naziv za slovensko slabo banko. Ob oceni predloga za ustanovitev slabe banke v Sloveniji je ECB izrazila pozitivno mnenje glede zakona. Poudarila

je, da se implementacija slabe banke naredi čim prej zaradi resnega stanja, v katerem se je znašel slovenski bančni sektor. Takrat je opomnila in poudarila zahtevo, da se Slovenija pred kakršnim koli postopkom posvetuje z ECB in sledi njenim navodilom, če bo potrebno. Nadalje je ECB opozorila na aktivnosti slovenske centralne banke, ker meni, da ima le-ta omejeno funkcijo pri implementaciji zakona in pri nadzoru delovanja slabe banke. Slovenska centralna banka bi morala biti v večji meri udeležena kot nadzorni organ tako pri ocenjevanju vrednosti transferja slabih naložb kot pri aktivnostih, ki jih slaba banka izvaja v okviru svojega delovanja (Evropska centralna banka, 2013, str. 2–5).

ECB je že nekajkrat spodbudila k čimprejšnji povrnitvi zadovoljivega stanja v slovenskem bančnem sektorju in k ustanovitvi slabe banke. Prav tako je bilo z njihove strani poudarjeno dejstvo, da je treba politična neskladja izvzeti iz reševanja bančnega sektorja. ECB meni, da podpora bančnemu sistemu dolgoročno pozitivno vpliva na dogajanje in ekonomski položaj Slovenije (European Central Bank, 2014, str. 31).

5.3 Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD)

V zadnjem pregledu stanja v Sloveniji je Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju OECD) izdala obsežno poročilo, v katerem navaja statistike, trenutne gospodarske razmere ter stanje na finančnem in bančnem trgu. Pregled podaja sklop ocen in predlogov, ki nakazujejo, v katero smer naj bi se gibal razvoj slovenskega bančnega sektorja. OECD pozdravlja odločitev o vpeljavi slabe banke, saj ta proces ocenjuje kot pozitiven korak k reševanju bančnega sistema, obenem pa opozarjajo na dejstvo, da veliko pomembnih odločitev še ni bilo dogovorjenih, kar podaljšuje implementacijo slabe banke. Navaja, da je del vzroka podaljševanja implementacije zakona o slabi banki vsekakor posledica neskladja političnih strank na to temo (Organization for Economic Cooperation and Development, 2013, str. 5–9).

Poročilo OECD glede ocene stanja bančnega sektorja se začne s prikazom relativne velikosti posojil glede na slovenski bruto domači produkt (BDP), ki je v letu 2003 znašal 45 odstotkov, do leta 2011 pa se je povečal na 92 odstotkov. Ta preskok je bil posledica nizkih obrestnih mer in ogromne količine tujih prihodkov, ki so kazalnik deleža posojil glede na BDP v oktobru 2012 dvignili na kar 136 odstotkov. Zaskrbljujoč je tudi visok delež državnega lastništva bank. V povezavi z neustreznim pravnim okvirom pride do nizko postavljenih kreditnih standardov, ki jih je posojilojemalec primoran zadovoljevati za najem kredita in vsesplošno slabo alokacijo posojil (Organization for Economic Cooperation and Development, 2013, str. 15–16).

Z razvojem krize se je delež posojil z zamudo nad 90 dni od zapadlosti povečal, konec leta 2012 je v Sloveniji predstavljal kar 7 milijard evrov, kar je ena od najvišjih stopenj v državah OECD. Poslabšanje kreditnega portfelja izstopa predvsem v bankah z državnim lastništvom, kjer je delež posojil zasebnemu sektorju z zamudo nad 90 dni znašal približno 30 odstotkov celotnih bančnih posojil. Dejstvo nakazuje na slabše vodenje bank s strani države, ki vodi v cikel slabih terjatev v bančništvu in vpliva na celotno gospodarstvo (Organization for Economic Cooperation and Development, 2013, str. 16).

Poročilo OECD opozarja na šibkost bank v slovenskem gospodarstvu, kljub temu da so državne banke prejele finančne injekcije zaradi doseganja pogojev za delovanje. Opozarja na dejstvo, da je zelo verjetno, da se bo bankam poslabšala kapitalska ustreznost ob procesu opredeljevanja slabih terjatev v njihovih bilancah, saj naj bi s tem procesom terjatve postale bolj transparentne. Izredno pomembna sta zagotavljanje dokapitalizacije poslovnih bank in državna pomoč pri izboljševanju njihovih bilanc. Kot omenjeno, je delež posojil, ki niso odplačana, visok, in če upoštevamo dejstvo, da je veliko sredstev, ki jih imajo banke z državnim lastništvom v svojih bilancah pravzaprav odpisanih, je tveganje propada takšnih bank zelo visoko. Ravno zato je treba bilance bank revidirati in zagotoviti dokapitalizacijo takšnih bank, ki bi bile po pomoči na poti okrepitve. Po drugi strani pa je pomembno omeniti potencialna tveganja pri popravljanju bilanc bank. Lahko se zgodi, da banke ne prikažejo vseh svojih slabih terjatev in s tem prikažejo manjše morebitne izgube iz njih. Zaradi tega tveganja OECD svetuje, da se uporabi praksa reševanja, ki bi vključevala tretjo, neodvisno družbo, ki bi zagotavljala skrben pregled in oceno stanja bank. Banke v sektorju bi po končanem revidiranju njihovih bilanc razdelili v štiri sklope. V vsakem sklopu je uporabljen najprimernejši način reševanja (Organization for Economic Cooperation and Development, 2013, str. 17–18):

1. solventne banke, brez večjih težav v poslovanju,
2. banke, ki so se sicer znašle v težavah, vendar lahko svoje probleme rešijo same,
3. banke v težavah, ki potrebujejo državno intervencijo; najboljši način reševanja takih bank, ki potrebujejo dodatni kapital, je izdaja vrednostnih papirjev,
4. insolventne banke, katerih poslovanje bi se moralo ustaviti čim prej.

Kar zadeva slovenskega zakon o slabi banki, ga pri OECD dojemajo kot idejo za smotrni način reševanja slovenskega bančnega sektorja. Pri prenosu terjatev zadevnih bank na slabo banko Slovenija izda obveznice z državnim poroštvom v maksimalni višini štirih milijard evrov. Po prenosu slabih terjatev zadevne banke lahko nadaljujejo s kreditiranjem in običajnimi bančnimi operacijami. To neposredno prinese še dve pozitivni posledici na zadevne banke in gospodarstvo. Prva posledica je lažji dostop do kapitalskih trgov, druga pa večja možnost privatizacije bank. Slovenski zakon pri prenosu terjatev temelji na njihovi oceni po dolgoročni realni ekonomski vrednosti. V prid čim višji transparentnosti pri procesu prenosa slabih terjatev na slabo banko OECD svetuje vključitev neodvisne družbe, ki bo take naložbe najbolj pravilno ocenila (Organization for Economic Cooperation and Development, 2013, str. 19).

Ob zaključku se poročilo osredotoči na pomembnost zmanjševanja finančnega vzvoda bank v slovenskem sektorju. Sicer OECD opozarja, da zmanjševanje finančnega vzvoda negativno vpliva na rast, vendar je nujen proces, saj zvišuje verjetnost odplačila posojil in postavlja temelj za okrevanje gospodarstva. Slaba banka pripomore k temu procesu, saj nase prevzeme slaba posojila poslovnih bank. Zmanjševanje finančnega vzvoda se lahko doseže tudi na drug način, in sicer s povečanjem kapitala bank, za katerega OECD meni, da je lahko tudi tuj. S tujim prilivom kapitala bi se upravljanje bank moralo postročiti. V primerih, kjer je določena banka insolventna in prisiljena v stečaj, OECD opozarja na dejstvo, da stečajni postopki pri nas trajajo

predolgo in bi jih bilo treba poenostaviti (Organization for Economic Cooperation and Development, 2013, str. 20–21).

OECD v poročilu izpostavi pomen povečanja nadzora nad bankami na splošno, ne samo v primeru implementacije slabe banke. Zakon o slabi banki naj doprinese k pomembnosti slovenske centralne banke kot nadzornemu organu in aktivnemu članu procesa prenosa slabih terjatev (Organization for Economic Cooperation and Development, 2013, str. 22).

5.4 Evropska komisija

Evropska komisija je v maju 2013 izdala poročilo, ki ocenjuje slovenski nacionalni program za reforme za leto 2013 in stabilizacijo za obdobje 2012–2016 ter hkrati podaja predloge za njegovo izboljšanje (angl. *Country specific recommendations*, v nadaljevanju CSR).

V poročilu, kjer Evropska komisija podaja predloge in priporočila na podlagi ocene reform, ki jih je sprejela Slovenija, se v bančnem sektorju osredotočajo predvsem na hitrost izvajanja sprememb, za katero menijo, da je prepočasna. Poudarjajo, naj se sredstva v bilancah vseh bank pregledajo čim bolj transparentno in pravilno s strani neodvisnih, zunanjih agencij. Za obe banki (NLB in Abanko), ki sta v prvi polovici leta 2013 zaprosili za državno pomoč in prenos svojih slabih terjatev na slabo banko, so svetovali čim hitrejšo odzivnost s strani države, kar bi privedlo do takojšnjega izboljšanja njunih bilanc stanja. Evropska komisija je opozarjala, naj bo država v pripravljenosti, če se po pregledu stanja bank in prenosu terjatev ugotovi, da je potreben dodatni kapital. Nadalje Evropska komisija še opozarja, da se morajo vsi ukrepi, ki jih bo Slovenija implementirala v bančni sistem, v celoti skladati s pravnim redom Evropske komisije. Nadalje Evropska komisija poziva Slovenijo, da naredi pregled tako obstoječe zakonodaje, ki zadeva slovenski bančni sektor, kot tudi zakona o slabi banki. Z revidiranjem zakonodaje se doseže višja transparentnost in bolj rigorozen nadzor bančnega sektorja s strani regulatorjev (European Commission, 2013b, str. 9–10).

Ozadje poročila CSR glede slovenskega bančnega in finančnega sistema, ki podaja predloge, ki naj bi bili implementirani, navaja nekaj dejstev, s katerimi potrjuje resnost stanja v tem sektorju gospodarstva. Največje slovenske banke so pod nenehnim pritiskom povečanja svojih kapitalskih rezerv in zmanjšanja odvisnosti od državne pomoči v obliki rekapitalizacije. Predvsem to velja za velike banke v lasti države. Stopnja zadolženosti predstavlja grožnjo stabilnosti finančnega in bančnega sistema, saj je strukturne narave. Namreč, večina dolga je skoncentrirana na gospodarski sektor, podjetja so preveč zadolžena in to vodi v višanje deleža dolgov, ki niso odplačani. Evropska komisija meni, da je nujno oživiti kreditiranje gospodarskemu sektorju, saj bo to privedlo do povečanja obsega investicij ter večje produktivnosti in konkurenčnosti slovenskih podjetij na trgu. Tako bi omilili odvisnost bank od Evropske centralne banke in državne pomoči. Eden izmed načinov za pospeševanje procesa razdolževanja je zmanjšanje obrestnih mer na gospodarska posojila. Druga opcija je prestrukturiranje bank, s čimer se z implementacijo modela slabe banke iz bilanc poslovnih bank umaknejo slabe terjatve. Na ta način bi poslovne banke imele več prostora za podajanje

kreditov. DUTB je v okviru zakona o slabi banki centralna točka akcijskega plana reševanja bančnega sektorja v Sloveniji. Glede na uspešnost slabih bank po drugih gospodarstvih Evrope velja slaba banka po mnenju Evropske komisije za primeren korak k ponovni vzpostavitvi kredibilnosti, stabilnosti in konkurenčnosti slovenskih bank. Hkrati pa opozarja na pomembnost ocene stanja s strani neodvisnih institucij, da se koraki procesa čim bolj uspešno definirajo in implementirajo (Evropska komisija, 2013a, str. 5–6).

Evropska komisija je svetovala, da se v čim krajšem roku izbere neodvisna revizorska družba, ki naj oceni stanje slovenskega bančnega sistema in njegovo učinkovitost. Analiza bančnega sistema naj bo opravljena do konca leta 2013. Naloga države v tem obdobju naj bo podporna, da bo v procesu prenosa slabih terjatev lahko hitro reagirala v primeru, da se izkaže, da je stanje bančnega sektorja slabše od pričakovanj. Evropska komisija poudarja pomen upoštevanja zakonov in pravilnikov pri ukrepih države, ki posegajo v bančni sektor, od transparentnega prenosa slabih sredstev na slabo banko do prestrukturiranja bank. Istočasno pa naj se do pomladi 2014 razvije in implementira ustrezna strategija vodenja in nadzora v zadevnih bankah. Napotek Evropske komisije je bil, da se do konca leta 2013 pregleda pravni okvir, ki ureja slovenski bančni sistem (European Commission, 2013a, str. 10).

Priporočila Evropske komisije za države članice Evropske unije na podlagi nacionalnih reformnih programov so bila za Slovenijo za leto 2014 še vedno v smeri stabilizacije bančnega sektorja. Načrte za prestrukturiranje bank, ki so (ali bodo) prejele državno pomoč, je treba izvajati hitreje, kar je bilo poudarjeno tudi v poročilu za leto prej. Obseg slabih posojil je potrebno še zmanjšati, hkratno z okrepitevijo notranjih služb za upravljanje premoženja posameznih bank. Kar zadeva DUTB se priporočila Evropske komisije navezujejo na dejstvo, da je pristojnosti DUTB treba čimprej razjasniti z objavo natančne in izčrpne strategije upravljanja in prestrukturiranja slabih terjatev, ki so bile prenesene na slabo banko (Evropska komisija, 2014, str. 7–8).

6 PREDLOGI ZA IZBOLJŠAVE MODELA SLABE BANKE V SLOVENSKEM OKOLJU

V šestem poglavju predstavljam predloge, za katere menim, da bi pripomogli k uspešnosti Zakona o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank. Predlogi so usmerjeni v prihodnost delovanja slabe banke v Sloveniji in se navezujejo na zadevne banke, ki sodelujejo v slovenskem modelu slabe banke. Prav tako podajam predloge, ki zadevajo institucijo slabe banke ter vlogo države in slovenske centralne banke v okvirih modela slabe banke. Predlogi temeljijo na pregledu dosedanje implementacije slabe banke v Sloveniji. Predlogi podajajo možnosti za izboljšanje modela slabe banke, če se potreba po tem mehanizmu pojavi v bodoče. Izpeljani so iz pregledane literature in zakonodaje na temo slabe banke po izbranih državah, opisanih v magistrskem delu.

6.1 Takojšnja ocena stanja bančnega sektorja

Poznavanje realnega stanja bančnega sektorja in stanja, v katerem je potencialna zadevna banka, ki želi narediti prenos slabih terjatev na slabo banko, lahko definira uspeh slabe banke. Pregled poslovanja potencialne zadevne banke je temelj, na podlagi katerega se naložbe banke razdelijo na strateške, ki jih banka obdrži v svoji bilanci, in slabe, ki so predmet prenosa na slabo banko (Martini et al., 2009, str. 7).

Z oceno bančnega sektorja lahko slaba banka oz. država pride do izredno pomembnega podatka, in sicer opredelitve najvišjega zneska državnih jamstev za obveznice, ki jih zadevna banka prejme v zameno za slabe terjatve. Znesek je zgornja meja, običajno z zakonom določenih poroštev države. Ocena bančnega sektorja naj bi bila narejena pred določitvijo zneska državnih poroštev, da se le-ta definira kar se da pravilno. Namreč, znesek državnih jamstev je nehvaležno spreminjati naknadno, saj se zaupanje udeležencev in javnosti v uspeh slabe banke običajno zmanjša, kar lahko negativno vpliva na uspešnost modela. Švedska je pri svojem modelu slabe banke šla tako daleč, da niti ni določila najvišjega zneska državnih poroštev. S tem so se izognili temu, da bi morebitna povečevanja državnih garancij morali upravičevati širši javnosti, in so posredno okrepili zaupanje v delovanje modela slabe banke (Jonung, 2009, str. 8).

Julija 2013 je Evropska komisija zavrnila in ustavila prvi planirani prenos slabih terjatev na slovensko slabo banko. Glavni razlog nasprotovanja prenosu slabih terjatev se je nahajal v dejstvu, da stanje bank v slovenskem bančnem sektorju ni bilo jasno. Evropska komisija je takrat zavzela stališče, da je za prenos slabih terjatev najprej potrebna izvedba neodvisnega zunanjega pregleda kakovosti aktive slovenskih bank (European Commission, 2015, str. 13). Pregled stanja slovenskega bančništva je bil opravljen z izvedbo stresnih testov v novembru leta 2013 (Banka Slovenije, 2013c).

Opredeliti tveganje insolventnosti poslovne banke in oceniti tveganje skrite oz. neprepoznane izgube njenega delovanja je brez jasne slike stanja banke skorajda brezpredmeten proces. Sanacija slovenskega bančnega sistema in izvedba ukrepov za reševanje bank, ki so se znašle v težavah, sta nujni. Zato je v tej povezavi smotrno in nujno opraviti celovit pregled stanja bank v čim krajšem času. Ingves et al. (2009, str. 37) v študiji, kjer primerjajo različne modele slabe banke, poudarjajo pomembnost celovitega pregleda stanja vsake od bank, ki se znajde v težavah. Opozarjajo, da negotovost v realno stanje bank podaja težnjo k podcenjevanju obsega slabih naložb. Izvedba stresnih testov v slovenskem bančnem sektorju potrjuje prav ta zaključek študije; rezultati so pokazali, da je bilo stanje v izbranih slovenskih bankah resnejše od pričakovanj (Banka Slovenije, 2013c).

Napotek za prihodnost, če se kriza v bančnem sektorju ponovi, je, da se pred pričetkom državnih akcij za reševanje sektorja naredi celovita analiza, ki pokaže realno stanje poslovnih bank. Na podlagi sklepov analize se potem določijo najprimernejši ukrepi s ciljem čim hitrejšega in najučinkovitejšega pristopa k reševanju bančnega sektorja.

6.2 Obseg prenosa slabih terjatev in fokus delovanja slabe banke (DUTB)

Slovenska slaba banka s prevzemom slabih terjatev od zadevnih bank stopi v drugo fazo procesa slabe banke, ko upravlja s temi terjatvami. V praksi to pomeni, da DUTB srednje velikim in velikim družbam, za katere obstaja tveganje insolventnosti, omogoči dogovor z upniki o finančnem prestrukturiranju. S takšno pomočjo DUTB zasleduje svoj cilj, da iz terjatev, ki jih je prevzela, povrne kar največ vrednosti. Na eni strani ima slaba banka cilj odprodaje slabih terjatev po kar se da visoki ceni, po drugi strani pa mora terjatve (oz. podjetja, povezana s terjatvami) prestrukturirati, da bo dosežena optimalna cena prodaje (Družba za upravljanje terjatev bank, 2014a).

Prednost prenosa slabih terjatev na slabo banko je, da DUTB postane večinski posojilodajalec posameznim podjetjem. Na ta način se olajša prestrukturiranje podjetij, ker se le-ta izognejo pogajanjem med različnimi bankami, kjer vsaka zasleduje svoje interese. Po drugi strani pa to pomeni, da se mora slaba banka angažirati pri prestrukturiranju celotnega dolga posameznega podjetja, čeprav je nanjo prenesen le del kreditov. Zaradi lažjega učinkovitejšega prestrukturiranja je DUTB oktobra 2014 predlagala, da se nanjo prenesejo vse naložbe (dober in slab del) posameznih podjetij (Družba za upravljanje terjatev bank, 2013a, str.16). Banka Slovenije kot nadzornik se je s tem strinjala, vendar se zdi, da to z dosedanjimi prenosi slabih terjatev ni bilo dosledno upoštevano (Družba za upravljanje terjatev bank, 2013a, str. 28).

6.3 Politična in javna enotnost

Elementi reševanja bančne krize so čim zgodnejša opredelitev stanja bančnega sektorja, definiranje izgub v sektorju in njihova primerna alokacija. Švedski ekonomist Jonung poudarja, da je politična enotnost temelj vsakega državnega pristopa k reševanju bančnega sektorja. S politično enotnostjo zakon o slabi banki v parlamentu dobi hitrejšo potrditev. Zavlačevanje s primernimi akcijami reševanja samo pogloblja krizo in povečuje stroške njene sanacije (Jonung, 2009).

Poleg politične enotnosti je izredno pomembno, da je širša javnost prepričana v uspeh modela slabe banke. To se lahko zagotovi z jasnim in pravičnim okvirom delovanja slabe banke (Ingves & Lind, 2009, str. 11). DUTB ima v tem kontekstu postavljeno ažurirano spletno stran, kjer si lahko vsak pogleda novosti pri delovanju slabe banke, vendar še vedno obstaja prostor za povišanje transparentnosti njenega delovanja (Družba za upravljanje terjatev bank, 2014a).

Manjkajoče soglasje širše javnosti k reševanju bank v težavah z modelom slabe banke se je pokazalo takoj po sprejemu Zakona o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank v parlamentu v oktobru leta 2012. Namreč, državni svet je na zakon izglasoval odločilni veto, kar je pomenilo, da je o predlogu zakona parlament moral ponovno odločiti, ZUKSB je nato stopil v veljavo 27. 12. 2012 (Vičič, 2012). Dogajanje v političnem okolju v okvirih nestabilnosti vlade, ki je bila v zadnjih dveh letih spremenjena dvakrat, je prispevalo k dolgotrajnosti dejanskega prenosa slabih terjatev na slabo banko. Prenos iz dveh slovenskih

bank je bil izveden ob koncu leta 2013, leto dni po sprejemu zakona (Družba za upravljanje terjatev bank, 2013b).

Kot omenjeno, politična neenotnost povzroča višje stroške delovanja, kar se konec koncev preliva na davkoplačevalce. Narodnogospodarski stroški kriz so tem večji, čim dlje država čaka z reševanjem slabih kreditov bank (Masten, Polanec & Damijan, 2009).

6.4 Menjava vodstva zadevnih bank, ki sodelujejo pri modelu slabe banke

V prid čim višji uspešnosti prenosa slabih terjatev bi v zadevnih bankah morala vlada najprej zamenjati nadzorne svete, ki bi nato imenovali novo upravo. Ta uprava bi bila sestavljena iz menedžerjev, ki imajo tako znanje kot izkušnje v bančništvu. Treba se je zavedati, da v bankah tega ne morejo početi obstoječe uprave, saj so lahko pristranske oz. dela ne opravijo dobro, glede na to, da morajo s tem procesom dejansko razkriti vse napake iz preteklosti (Martini et al., 2009, str. 15). Nova uprava običajno doprinese k novemu elanu in fokusu v zadevni banki, kar pripomore k temu, da se osredotoči na svojo temeljno dejavnost, ki je kreditiranje gospodarstva naložb (Aggarwall et al., 2012, str. 10).

V tem kontekstu lahko omenim tudi element (kolektivne) odgovornosti. Vodstveni kader in vsi deležniki v banki, ki se je znašla v težavah, bi morali javno odgovarjati in v višji meri sprejeti posledice svojih preteklih dejanj. Po drugi strani pa bi morali državna avtoriteta oz. centralna banka in drugi nadzorni organi nositi določen del odgovornosti (Thomson, 2011).

Prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja pripomore k jasnosti stanja v bančnem sektorju ter je podlaga, da se izogne oz. omili morebitne težave v prihodnosti.

6.5 Čimprejšnja konverzija slabih naložb

Zaradi velikega obsega in kompleksnosti prenesenih nedonosnih terjatev ni pričakovati, da se bo množična odprodaja sredstev začela v roku nekaj mesecev po prenosu terjatev. To je tudi razumljivo, še posebej, če upoštevamo tudi cilj optimiziranja vrednosti. Vendar se je pomembno zavedati, da je odprodaja nujna, DUTB je ustanovljen za določeno časovno obdobje in v tem času je potrebno spraviti slabe terjatve na kar se da nizko raven (Družba za upravljanje terjatev bank, 2014a).

Zakonska podlaga določa, da mora DUTB vsako leto odprodati vsaj deset odstotkov ocenjene vrednosti pridobljenih sredstev (Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, 105/2012, člen 11). V prvem polletju 2014 je slaba banka s prodajo terjatev ustvarila malo manj kot 19.000 evrov prihodkov, upoštevajoč zakonski predpis bi morala prodati za okoli 100 milijonov evrov premoženja. DUTB pojasnjuje, da pravilo desetih odstotkov sicer velja, vendar ne v primeru, ko gre za prisilne odprodaje, ki so ekonomsko težko upravičljive (Svenšek, 2014).

Konverzija slabih naložb lahko poteka preko prestrukturiranja slabih terjatev. Pri pripravi postopkov prodaje je treba skrbno premisliti ali in kako se terjatve lahko grupira v portfelje, ki so privlačnejši za potencialne kupce. Slaba banka mora pri procesu prodaje ravnati previdno, saj udeleženci na trgu ne smejo dobiti občutka, da se slaba banka želi čim prej rešiti slabih naložb (Aggarwall et al., 2012, str. 9).

Upravljanje s slabimi naložbami naj bo kar se da aktivno, z namenom čim hitrejšje konverzije slabih naložb v lastniški kapital. Upravljanje s slabimi naložbami je pomembno ravno zato, ker vsi morebitni stroški izgub zaradi pasivnosti v končni meri padejo na ramena davkoplačevalcev (Gubo, 2013).

6.6 Visoka stopnja transparentnosti delovanja slabe banke (DUTB)

Eden izmed najpomembnejših dejavnikov delovanja in uspešnosti slabe banke je vsekakor transparentnost in jasna slika delovanja slabe banke. Slabe banke so med državami različno implementirane, prav tako ni nujno, da delujejo po enakem principu, vendar je vsem skupno, da morajo delovati čim bolj transparentno. Z višjo stopnjo preglednosti delovanja slabe banke se zaupanje javnosti v model slabe banke poveča (Thomson, 2011).

Višja stopnja transparentnosti pa neposredno vpliva tudi na stroške, ki jih ustvarja slaba banka. Z višjim zaupanjem vseh udeležencev v proces slabe banke se stroški nadzora (angl. *monitoring costs*) zmanjšajo (Martini et al., 2009, str. 16).

Slaba banka v Sloveniji ima postavljeno spletno stran, kjer uporabniki lahko dostopamo do arhivov in novosti, saj se DUTB zaveda potrebne transparentnosti prenesenih terjatev bank. V marcu leta 2014 je prišlo do spremembe statuta DUTB prav zaradi zagotavljanja višje preglednosti in učinkovitosti delovanja in izvajanja ukrepov za stabilnost bank (Ministrstvo za finance, 2014a).

Zakonodaja glede bančnih tajnosti DUTB ovira pri popolnem razkritju informacij o naložbah, ki so bile prenesene nanjo. V dogovoru z vlado bi bilo potrebno ta del zakonodaje omiliti oz. spremeniti, saj lahko v veliki meri pripomore k večji transparentnosti delovanja slabe banke.

6.7 Privatizacija bank

Privatizacija je proces prehoda lastninske pravice iz državne v zasebni sektor. Privatizacija povzroči, da lastninsko pravico in vsa upravičenja, ki prihajajo iz te pravice, pridobijo fizični ali pravni zasebni subjekti. Cvikl (1997) navaja, da država ne more biti hkrati lastnica in nadzornica bank. Nadalje navaja, da s privatizacijo v banke pridejo pravi lastniki, ki jamčijo za ustrezno upravljanje bank, kar je glavni namen privatizacije.

Proces privatizacije državnih NLB in Nove KBM se je začel že v aprilu leta 2000, ko se je 10-odstotni delež državnega premoženja v obeh bankah zamenjal za delnice podjetij Kapitalske

družbe in Slovenske odškodninske družbe. Privatizacija se je nadaljevala v letu 2001 s pozivom k predložitvi ponudb za nakup delnic Nove KBM in NLB. Proces privatizacije v Novi KBM se je ustavil v marcu 2002, ko je vlada odločila, da nobena od ponudb ni ustrezna. Zavezujočo ponudbo za NLB je oddala le belgijska banka KBC (Ulaga, 2002, str. 37–42). KBC je v marcu 2013 prodala vse delnice NLB in izstopila iz nje.

Ponovni proces privatizacije bank je lahko dobra priložnost za okrepitev prisotnosti tujih bank, ki že delujejo v Sloveniji, kakor tudi za privabljanje novih bank, ki se želijo razširiti. Za uspešno privatizacijo je potrebno soglasje vseh vpletenih v oblikovanje politike o prestrukturiranju in prodaji državnega premoženja. V nasprotnem primeru se lahko proces privatizacije bodisi časovno zamakne bodisi ustavi, kot se je že zgodilo v preteklosti.

SKLEP

Kriza, ki je pred sedmimi leti zajela skoraj vsa gospodarstva po svetu, vztraja še danes. Poslovna politika slovenskih bank je bila v času pred izbruhom krize osredotočena predvsem na tuje dolžniške vire, katerih dostopnost se je po priključitvi Slovenije evrskemu območju močno povečala, vendar je bila njihova ročnost precej neugodna. V času visoke kreditne aktivnosti so banke premalo pozornosti posvečale tveganjem in niso financirale projektov izključno na osnovi ekonomske upravičenosti.

Kriza je na slovenski finančni in bančni sistem vplivala zelo negativno. S slabim nadzorom javnih bank in kreditno ekspanzijo, financirano večinoma s tujimi sredstvi, se je kakovost kreditnega portfelja poslabšala; v preteklih letih je slovenski bančni sektor utrpel izgubo. Država se je morala vmešati in nekaterim največjim slovenskim bankam odobriti finančne injekcije, vendar so banke kljub temu ostale precej ranljive na dolgotrajno slabšanje kreditnega portfelja in tveganje refinanciranja. Slovenija je v letih 2013 in 2014 izvedla obsežne ukrepe za krepitev stabilnosti bank, ki so vključevali preglede kakovosti sredstev, obremenitvene teste, dokapitalizacijo bank v državni lasti in prenos slabih posojil štirih poslovnih bank na Družbo za upravljanje terjatev bank.

Slaba banka je ena izmed možnih smeri reševanja krize v bančnem sektorju. Država se lahko odloči za dodeljevanje garancij slabim terjatvam komercialnih bank ali vstop v lastništvo insolventnih bank. Poleg tega ima na voljo tudi proces dokapitalizacije bank in nenazadnje tudi implementacijo modela slabe banke. V primerjavi s prvimi tremi načini reševanja bank temelji slaba banka v večji meri na proaktivnosti bank, ki potrebujejo pomoč. Banke privede do tega, da svoje slabe terjatve opredelijo in odstranijo iz bilanc.

ZUKSB je v slovensko zakonodajo vpeljal pojem slabe banke. Z zakonom se je ustanovila posebna družba za upravljanje terjatev oz. slaba banka, imenovana DUTB, na katero so se prenesle slabe bančne terjatve. V zameno za slabe terjatve je država izdala obveznice.

S procesom odvzema slabih terjatev bankam zadevne banke očistijo svoje bilance in lahko nadaljujejo s kreditiranjem gospodarstva. Slaba banka s prenesenimi terjatvami nadalje upravlja, kot je ekonomsko najboljše, država je v vlogi nadzornika, zadevna banka pa mora pripraviti strategijo nadaljnjega poslovanja. Prevzete terjatve naj bi se sčasoma poplačale, zato je tudi slaba banka ustanovljena za obdobje petih let, tj. do leta 2017.

Kot omenjeno, je bila slaba banka v slovenskem prostoru ustanovljena v okviru ZUKSB, praktično pa skozi delovanje Družbe za upravljanje terjatev bank. Ena slaba banka je bila ustanovljena za prenos slabih terjatev celotnega slovenskega bančnega sistema. Kar zadeva raziskovalna vprašanja, ki sem jih postavila ob začetku pisanja naloge, lahko sodeč po vseh raziskavah, literaturi in mnenjih ekonomistov in bančnikov opredelim, da je slaba banka ukrep, ki v pozitivni smeri vpliva na slovenski bančni sektor. S prenosom slabih terjatev so se bilance zadevnih bank sprostile, izboljšanju stanja bank, ki sodelujejo v shemi po ZUKSB, pa je pripomogla tudi dokapitalizacija s strani države. Sedaj je ključnega pomena strategija, ki se izvaja v poslovnih bankah. Gospodarstvo je treba kreditirati, vendar z veliko mero pazljivosti in pravilne selekcije.

Z drugim raziskovalnim vprašanjem sem se osredotočila na ZUKSB, njegovo trenutno zasnovo in področja, na katerih menim, da je prostor za napredek. V ozadju modela slabe banke so davkoplačevalci, saj so obveznice, ki jih slaba poslovna banka zamenja za slabe terjatve državne, kar pomeni, da za njih jamči država. V tem kontekstu sta izrednega pomena preglednost delovanja slabe banke ter zaupanje vseh deležnikov in javnosti v uspeh slabe banke. DUTB bi morala okrepiti svojo prisotnost v medijih ter podajati več relevantnih informacij javnosti o delovanju slabe banke. Naslednji pomemben dejavnik uspeha slabe banke je konverzija slabih terjatev. Namreč, slabe naložbe, ki jih slaba banka prenese nase, je potrebno čim prejprodati na trgu in ob tem upoštevati maksimizacijo vrednosti prodaje. V zakonu je opredeljeno, da mora slaba banka letno prodati 10 odstotkov vrednosti prenesenega premoženja; do novembra 2014 tega pogoja ni dosegala. V letu 2014 bi morala prodati za vsaj 100 milijonov evrov sredstev, z dejansko prodajo prenesenih slabih terjatev je do novembra 2014 ustvarila manj kot 19.000 evrov prihodkov. Za poslovne banke, ki sodelujejo v modelu slabe banke, so študije (npr. Martini et al., 2009; Aggarwall et al., 2012) pokazale, da so uspešnejše pri delovanju po prenosu slabih terjatev na slabo banko, če se zamenja vodstvo. Novo vodstvo se lažje osredotoči na prihodnost, saj ni obremenjeno s svojimi napakami iz preteklosti.

Ob pisanju magistrske naloge sem izluščila dejstvo, ki je lahko napotek za prihodnost. Temeljni in prvi korak pri reševanju določenega sektorja gospodarstva, ki se znajde v težavah, je takojšnja analiza obstoječega stanja. Le tako se pridobi celotna slika in predstava o obsežnosti problema. Šele nato se določijo ukrepi in njihov obseg, ki krizo rešujejo na najboljši možni način.

S podaljševanjem trajanja gospodarske krize obstaja tveganje okužbe zdravega dela gospodarstva. Ponovna kapitalska ustreznost bank s prenosom slabih terjatev daje dobro osnovo za večje kreditiranje tistih podjetij, ki izkazujejo zdravo kreditno sposobnost in imajo

perspektivne poslovne modele. Na preprečevanje ponovne rasti nedonosnih terjatev lahko v precejšnji meri vplivajo same banke s proaktivnim pristopom do svojih dolžnikov ter slovenska centralna banka s povečano stopnjo nadzora.

LITERATURA IN VIRI

1. Abanka. (april 2014). Letno poročilo 2013. Ljubljana: Abanka.
2. Abanka. (april 2015). Letno poročilo 2014. Ljubljana: Abanka.
3. Aggarwal, S., Aritomo, K., Brenna, G., Clark, J., Guse, F., & Härle, P. (2012). *Good riddance. Excellence in managing wind-down portfolios*. Munich: McKinsey and Company.
4. Bandelj, A. (2005). *Denarni tok in investicije podjetij*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
5. Banka Celje. (2014a). Predstavitev. Najdeno 12. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.banka-celje.si/o-banki/predstavitev/osebna-izkaznica>
6. Banka Celje. (2014b). Obvestilo o prenosu terjatev na DUTB. Najdeno 23. februarja 2015 na spletnem naslovu: <http://www.banka-celje.si/o-banki/novinarsko-sredisce/2014/obvestilo-o-prenosu-terjatev-na-dutb>
7. Banka Celje. (2014c). Letno poročilo 2013. Celje: Banka Celje.
8. Bank of International Settlements. (2009). Issues in the Governance of Central Banks. Najdeno 3. aprila 2014 na spletni strani <http://www.bis.org/publ/othp04.pdf>
9. Banka Slovenije. (maj 2009). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
10. Banka Slovenije. (maj 2010). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
11. Banka Slovenije. (maj 2011). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
12. Banka Slovenije. (maj 2012). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
13. Banka Slovenije. (2013a). Pojasnilo v zvezi z vlogo Banke Slovenije pri pripravi podzakonskih predpisov za slabo banko. Najdeno 3. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://bsi.si/banka-slovenije.asp?MapaId=137&Pisava=1>
14. Banka Slovenije. (maj 2013b). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
15. Banka Slovenije. (2013c). *Banka Slovenije in Vlada Republike Slovenije predstavili rezultate stresnih testov*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
16. Banka Slovenije. (maj 2014). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
17. Banka Slovenije. (januar 2014). *Stabilnost slovenskega bančnega sistema*. Ljubljana: Banka Slovenije.
18. Basel Committee on Banking Supervision. (2010). Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. Najdeno 24. decembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>
19. Baumgardner, A.M., Grundman, J., & Pinedo, A. (2009). *Good Bank-Bad Bank: A Clean Break and a Fresh Start*. Washington D.C. Morrison Foerster.
20. Bergström, C., Englund, P., & Thorell, P. (2003). *Securum and the Way out of the Swedish Banking Crisis*. Stockholm: Center for Business and Policy Studies.
21. Biggar, D., & Heimler, A. (2005). An Increasing Role for Competition in The Regulation of Banks. Najdeno 24. novembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/uploads/library/doc382.pdf>
22. Bird, A., & Ruchti, T.G. (2014). Capital Ratios, Toxic Assets and Fair Value Accounting. Najdeno 31. marca 2014 na spletnem naslovu <https://server1.tepper.cmu.edu/seminars/docs/fvdisclosure.pdf>

23. Boudghene, Y., & Maes, S. (oktober 2012). Relieving Banks from Toxic or Impaired Assets: The EU State Aid Policy Framework. *Journal of European Competition Law & Practice*. Najdeno 20. marca 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/dgs/competition/economist/toxic_assets_en.pdf
24. Brenna G., Poppensieker, T., & Schneider, S. (2009). Understanding the bad bank. Najdeno 23. marca 2014 na spletnem naslovu http://www.mckinsey.com/insights/financial_services/understanding_the_bad_bank
25. Cvikl, M. (1997). *Razlogi za privatizacijo poslovnih bank*. Ljubljana: Bančni vestnik.
26. Damijan, J.P. (oktober 2012). Sanacija bank: lekcije iz Islandije in Irske. Najdeno 25. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://damijan.org/2012/10/04/sanacija-bank-lekcije-iz-islandije-in-irske/>
27. Directorate-General for Economic and Financial Affairs. (2011). *European Economy – The Economic Adjustment Programme for Ireland*. Brussels: European Commission.
28. Dimovski, V., & Gregorič, A. (2000). *Temelji bančništva*. Ljubljana: Ekonomska fakuleta.
29. Dnevnik. (maj 2013). NRP: Iz treh največjih bank na slabo banko za 3,3 milijarde evrov slabih posojil. *Dnevnik*. Najdeno 4. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://www.dnevnik.si/posel/novice/nrp-iz-treh-najvecjih-bank-na-slabo-banko-za-33-milijarde-evrov-slabih-posojil>
30. Downey, C., Del Din, A., Haas, H., & Lacaze, D. (2009). Issues and Challenges in Establishing »Bad Banks« in Europe. Najdeno 7. februarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.paulhastings.com/Resources/Upload/Publications/1357.pdf>
31. Drees, B., & Pazarbaşıoğlu, C. (1995). The Nordic Banking Crisis. Pitfalls and Financial Liberalization? Washington DC: International Monetary fund. Najdeno 16. decembra 2013 na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=883209
32. Družba za upravljanje terjatev bank. (2013a). Nerevidirano letno poročilo 2013. Ljubljana: Družba za upravljanje terjatev bank.
33. Družba za upravljanje terjatev bank. (2013b). Informacija v zvezi s prvim prenosom terjatev. Najdeno 8. avgusta 2013 na spletnem naslovu <http://www.dutb.eu/si/za-medije/sporocila-za-medije/22-informacija-v-zvezi-s-prvim-prenosom-terjatev>
34. Družba za upravljanje terjatev bank. (2013c). DUTB bo NLB in NKBM še letos plačala 1012 milijonov v obveznicah. Najdeno 13. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.dutb.eu/si/za-medije/sporocila-za-medije/43-dutb-bo-nlb-in-nkbm-se-letos-placala-1012-milijonov-v-drzavnih-obveznicah>
35. Družba za upravljanje terjatev bank. (2014a). O nas. Najdeno 21. marca 2014 na spletnem naslovu <http://www.dutb.eu/si/o-nas>
36. Družba za upravljanje terjatev bank. (2014b). DUTB bo Abanki Vipava za prevzeta sredstva plačala 423,8 milijonov evrov. Najdeno 3. januarja 2015 na spletnem naslovu <http://www.dutb.eu/si/za-medije/sporocila-za-medije/139-dutb-bo-abanki-vipava-za-prevzeta-sredstva-placala-423-8-milijonov-evrov>
37. Družba za upravljanje terjatev bank. (2014c). DUTB in Banka Celje podpisali pogodbo o izvajanju ukrepov za stabilnost bank. Najdeno 8. januarja 2015 na spletnem naslovu

- <http://www.dutb.eu/si/poslovanje/javne-objave/175-dutb-in-banka-celje-podpisali-pogodbo-o-izvajanju-ukrepov-za-krepitev-stabilnosti-banke>
38. Ergungor, E., & Cherny, K. (2009). Sweden as a useful model of successful financial crisis resolution. Najdeno 19. oktobra 2013 na spletni strani <http://www.voxeu.org/article/resolving-banking-crisis-should-we-follow-sweden-s-example>
  39. Englund, P. (1999). The Swedish banking crisis: Roots and consequences. *Oxford Review of Economic Policy*, 15(3), 80-97.
  40. Engwall, L. (1994). *The Invisible Hand Shaking the Visible Hand*. Uppsala: Uppsala University.
  41. Erste Abwicklungsanstalt. (2014). Annual Report 2013. Najdeno 30. aprila 2015 na spletnem naslovu https://www.aal.de/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&g=0&t=1442310609&hash=68dd2c4066fa874e7face88c708efdd1c2f54b57&file=/fileadmin/content/downloads/1_Presse/EAA_GB_EN_2014_WEB.pdf
  42. Eurostat. (2014). Real GDP growth rate - volume. Najdeno 23. marca 2014 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00115&plugin=1>
  43. Eurostat. (2014). HICP – inflation rate. Najdeno 23. marca 2014 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00118>
  44. European Central Bank. (maj 2014). Financial stability review. Frankfurt am Main: Evropska centralna banka.
  45. Evropska centralna banka. (2012a). Mnenje Evropske centralne banke z dne 20. julija 2012 o Slovenskem državnem holdingu. Najdeno 1. oktobra 2013 na spletnem naslovu http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/sl_con_2012_57_f_sign.pdf
  46. Evropska centralna banka. (2012b). Mnenje Evropske centralne banke z dne 19. septembra 2012 o krepitvi stabilnosti bank. Najdeno 1. februarja 2014 na spletnem naslovu http://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/sl_con_2012_71.pdf
  47. Evropska centralna banka. (2013). Mnenje Evropske centralne banke z dne 22. marca 2013 o krepitvi stabilnosti bank. Najdeno 1. septembra 2014 na spletnem naslovu https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/sl_con_2013_21_f_sign.pdf
  48. European Commission. (maj 2013a). Assessment of the 2013 national reform programme and stability programme for Slovenia. Commission staff working document. Bruselj: Evropska komisija.
  49. European Commission. (maj 2013b). *Council Recommendation on Slovenia's 2013 national reform programme and delivering a Council opinion on Slovenia's stability programme for 2012-2016*. Bruselj: Evropska komisija.
  50. European Commission. (2015). Commission staff working document. County report Slovenia 2015. Bruselj: Evropska komisija.
  51. Evropska komisija. (junij 2014). *Priporočilo sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2015 in mnenje Sveta o slovenskem programu stabilnosti za leto 2014*. Bruselj: Evropska komisija.

52. Finanzmarktstabilisierungsanstalt. (2014). Federal Agency for Financial Market Stabilisation. Najdeno 20. januarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.fmsa.de/en/fmsa/FMSA/index.html>
53. FMS Wertmanagement. (2014). Annual Report 2013. Najdeno 31. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.fms-wm.de/en/downloadcenter-en/press/reports-1/94-fms-wertmanagement-aoer-annual-report-2014-1/file>
54. *Global Financial Development Report*. Najdeno 24. julija 2014 na spletnem naslovu http://www3.weforum.org/docs/WEF_FinancialDevelopmentReport_2012.pdf
55. Goddard, J., Molyneux, P., & Wilson J. (2009). *The financial crises in Europe: evolution, policy responses and lessons for the future*. Bangor: Bangor Business School & St. Andrews: School of Management.
56. Grieser, S.G., Kleutgens, I., & Wulfken, J. (2009). The German Bad Bank Act has been ratified: credit institutions can choose two options for the transfer of their risk positions. *Mayer Brown*. Najdeno 15. avgusta 2014 na spletnem naslovu https://www.true-sale-international.de/fileadmin/tsi_downloads/Unternehmen/TSI_Partner/Bad_Bank_Gesetzgebung_German_Bad_Bank_Act.pdf
57. Gubo, L. (2013). *Slaba banka za povprečnega Janeza*. Ljubljana: Finančni trgi.
58. Gurdgiev, C. (2012). NAMA: An Institutional and Operational Failure that Keeps Expanding. *Trinity College*. Najdeno 4. septembra 2014 na spletni strani http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1919792
59. Harrison, E. (2009). German banks loaded with 816 billion in toxic paper. Najdeno 22. decembra 2013 na spletnem naslovu <https://www.creditwritedowns.com/2009/04/german-banks-loaded-with-816-billion-in-toxic-paper.html>
60. Haugh, D., Ollivaud, P., & Turner, D. (2009). The Macroeconomic Consequences of Banking Crises in OECD Countries. Najdeno 12. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://dx.doi.org/10.1787/226123651438>
61. Healy, T. (2013). Private Bank Debts and Public Finances: Some Options for Ireland. Najdeno 7. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.nerinstitute.net/download/pdf/neri_wp20131_private_bank_debt_public_finances_.pdf
62. Honohan, P. (2009). What went wrong in Ireland? Najdeno 4. januarja 2014 na spletnem naslovu <http://homepage.eircom.net/~phonohan/What%20went%20wrong.pdf>
63. Hüfner, F. (2010). The German Banking System: Lessons from the Financial Crisis. Najdeno 2. februarja 2014 na spletnem naslovu [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=eco/wkp\(2010\)44](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=eco/wkp(2010)44)
64. Ilgmann, C., & van Suntum, U. (2009). *Bad Banks: The Case of Germany*. Münster: University of Münster.
65. Ingves, S., & Lind, G., (april 2009). *Lessons Learned from Previous Banking Crises: Sweden, Japan, Spain and Mexico*. Washington, DC: Group of Trinity.
66. International Monetary Fund. (2012). *Republic of Slovenia: Financial System Stability Assessment*. Washington D.C: IMF, 12/325.
67. International Monetary Fund. (2013). Slovenia 2013 Staff Visit – Concluding Statement of the Visit. Najdeno 22. decembra 2013 na spletnem strani <http://www.imf.org/external/>

np/ms/2013/031813d.htm

68. International Monetary Fund (2014). IMF Country Report no. 14/11. Najdeno 24. marca 2014 na spletnem naslovu <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr1411.pdf>
69. *Irish Bank Resolution Corporation Act 2013*. Najdeno 14. julija 2015 na spletnem naslovu <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2013/act/2/enacted/en/pdf>
70. Irska centralna banka. (2010). Prudential Capital Assessment Review (PCAR). Najdeno 12. aprila 2013 na spletnem naslovu <http://www.financialregulator.ie/press-area/press-releases/Documents/Technical%20Statement%20-%20PCAR%20PLAR%20-%2028%20November.pdf>
71. Irska centralna banka. (2011). The Financial Measures Programme: 31 March 2011. *Central Bank of Ireland*. Najdeno 24. novembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.centralbank.ie/regulation/industry-sectors/credit-institutions/documents/the%20financial%20measures%20programme%20report.pdf>
72. Irska centralna banka. (2012). PCAR 2011 Review. Analysis of PCAR banks up to end-June 2012 compared to PCAR 2011. Najdeno 2. februarja 2014 na spletnem naslovu <https://www.centralbank.ie/regulation/industry-sectors/credit-institutions/documents/pcar%202011%20review%20final.pdf>
73. Irska centralna banka. (2014). Retail banks in Ireland. Najdeno 20. decembra 2014 na spletni strani <http://www.howbankingworks.ie/index.php/banking-industry/retail-banks>
74. Irsko ministrstvo za finance. (2014). *National Asset Management Agency. Section 227 Review*. Dublin: Ministrstvo za finance.
75. Jonung, L. (2009a). The Swedish model for resolving the banking crises of 1991–93. Seven reasons why it was successful. Najdeno 11. maja 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication14098_en.pdf
76. Jonung, L., Kiander, J., & Vartia, P. (2011). The Great Financial Crisis in Finland and Sweden in 1990s. Najdeno 3. septembra 2015 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication13551_en.pdf
77. Kelly, J., Lydon, R., & McCann, F. (2012). Deleveraging the banking system after a crisis – Lessons from a small open economy. *Central bank of Ireland*. Najdeno 19. februarja 2014 na spletnem naslovu https://editorialexpress.com/cgi-bin/conference/download.cgi?db_name=MMF2012&paper_id=115
78. Klingebiel, D. (2000). The Use Of Asset Management Companies In The Resolution Of Banking Crises Cross-County Experiences. *World Bank Policy Research Working Paper Series*. Najdeno 28. avgusta 2014 na spletnem naslovu <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract-id=282518>
79. Kovač, B. (2010). Preveč moralnega hazarda. *Mladina*. Najdeno 31. julija 2013 na spletnem naslovu <http://www.mladina.si/52462/clanek/>
80. KPMG (februar 2013). Global Depth Sales: Germany. Najdeno 10. oktobra 2013 na spletnem naslovu <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/global-debt-sales/Documents/germany-2013.pdf>
81. Križnik, B., & Tekavec, V. (december 2012). Država od KBC kupila delež v NLB. *Delo*. Najdeno 12. marca 2015 na spletnem naslovu <http://m.delo.si/clanek/234117>

82. Laeven, L. & Valencia, F. (2012a). Resolution of the Banking Crises: The Good, the Bad and the Ugly. Najdeno 14. januarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.imf.org/external/np/seminars/eng/2012/fincrisis/pdf/ch13.pdf>
83. Laeven, L. & Valencia, F. (2012b). Systemic Banking Crises Database: An Update. *IMF Working Paper*. 12/163.
84. *Letna stopnja inflacije na Švedskem v obdobju 1989-1994*. Najdeno 24. novembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.inflation.eu/inflation-rates/sweden/historic-inflation/cpi-inflation-sweden-1989.aspx>
85. Lončar, A. (2013a). Italijanski bankirji bodo vračali državno pomoč. Kaj pa NLB? *Finance*. Najdeno 21. marca 2014 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/8349015/Italijanski-bankirji-bodo-vra%C4%8Dali-dr%C5%BEavno-pomo%C4%8D-Kaj-pa-NLB>
86. Lončar, A. (2013b). Nemški reševalni sklad za banke z milijardnimi prilivi. *Finance*. Najdeno 30. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/8353371/Nem%C5%A1ki-re%C5%A1evalni-sklad-za-banke-z-milijardnimi-prilivi>
87. Lyndon, R., & McCarthy, Y. (oktober 2011). What Lies Beneath? Understanding Recent Trends in Irish Mortgage Arrears. Najdeno 25. marca 2014 na spletnem naslovu <http://www.centralbank.ie/stability/Documents/Mortgage%20Conference/Session%203/Paper%201/Paper.pdf>
88. Magnusson, N., Weisbach, A., & Comfort, N. (2012). *WestLB's Fall From Grace is Lesson in Investment Hazards*. Hamburg: Bloomberg.
89. Martini, L., Stegemann, U., Windhagen, E., Heuser, M., Schneider, S., Poppensieker, T., Fest, M., & Brenna, G. (2009). *Bad banks: Finding the right exit from the crisis*. Madrid: McKinsey & Company.
90. Masten, I., Polanec S., & Damijan, J.P. (2009). Reševanje krize po Skandinavsko: »Slaba banka« in trg dela. Najdeno 24. februarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.razgledi.net/2009/02/06/resevanje-krize-po-skandinavsko-%C2%BBslaba-banka%C2%AB-in-trg-dela/>
91. Mayes, D. G. (2009). Banking crisis resolution policy – different country experiences. Najdeno 4. julija 2013 na spletnem naslovu http://www.norges-bank.no/Upload/77285/Staff_memo_09_10.pdf
92. McGowan, M.A. (2011). Overcoming the Banking Crisis in Ireland. Najdeno 23. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/5kg22xztktmx.pdf?expires=1442248360&id=id&accname=guest&checksum=6F4B448F57AD1CCB2D6D9B0FE8DC549F>
93. Ministrstvo za finance. (2012). Klasifikacija naložb Slovenskega državnega holdinga. Najdeno 17. februarja 2013 na spletnem naslovu: <https://beta3.finance.si/files/2013-02-06/Klasifikacija-nalozb-SDH.pdf>
94. Ministrstvo za finance. (2013). Predlog: zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank. Najdeno 12. novembra 2013 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/Finan%C4%8Dni_sistem/ZUKSB.pdf
95. Ministrstvo za finance. (2014a). *Spremembe in dopolnitve statuta DUTB d. d. – predlog za obravnavo*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.

96. Ministrstvo za finance (2014b). Strategija slovenskega bančnega sektorja. Najdeno 4. marca 2015 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/mediji/2015/2015feb24_STRATEGIJA_BANKE.pdf
97. Mrak, M. (2002). *Mednarodne finance*. Ljubljana: GV založba.
98. National Asset Management Agency, NAMA. (2013). 2013-End-of-Year update. Najdeno 22. decembra 2014 na spletnem naslovu https://www.nama.ie/fileadmin/user_upload/NAMA_2013_End_of_year_update.pdf
99. National Asset Management Agency, NAMA. (2014a). Key Financial Figures. Najdeno 12. marca 2014 na spletnem naslovu <https://www.nama.ie/financial/key-financial-figures/>
100. National Asset Management Agency, NAMA. (2014b). About us: Debt repayment. Najdeno 23. maja 2015 na spletnem naslovu <https://www.nama.ie/about-us/our-work/debt-repayment/>
101. *Neto izgube celotnega bančnega sektorja na Švedskem po posameznih letih v obdobju 1989-1994*. Najdeno 30. novembra 2013 na spletnem naslovu http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____246469.aspx
102. Neyer, U., & Vieten, T. (2010). Comparison of Different Bad Bank Models. Najdeno 24. januarja 2014 na spletnem naslovu http://www.iwh-halle.de/d/start/News/workshops/20100603/ddh/pdf/Neyer_Vieten.pdf
103. Nova Kreditna banka Maribor. (2014). Letno poročilo 2013. Maribor: Nova Kreditna banka Maribor.
104. Nova Kreditna banka Maribor. (2015). Letno poročilo 2014. Maribor: Nova Kreditna banka Maribor.
105. Nova Ljubljanska banka. (2013). Zakaj je v NLB prišlo do velikih izgub v letih 2010-2013 in kako zagotavljamo, da se to ne bo več zgodilo. Najdeno 13. januarja 2015 na spletnem naslovu <http://www.nlb.si/sporocilo-za-javnost-6-12-2013>
106. Nova Ljubljanska banka. (april 2014). Letno poročilo 2013. Ljubljana: Nova Ljubljanska banka.
107. Nyberg, P. (2011). Misjudging Risk: Causes of The Systemic Banking Crisis in Ireland. Report of the Commission of Investigation into the Banking sector in Ireland. Najdeno 1. marca 2014 na spletnem naslovu <http://www.bankinginquiry.gov.ie/Documents/Misjudging%20Risk%20Causes%20of%20the%20Systemic%20Banking%20Crisis%20in%20Ireland.pdf>
108. Organization for Economic Cooperation and Development, OECD. (2013). OECD Economic Surveys: Slovenia 2013. Assessment and recommendations. Najdeno 29. decembra 2013 na spletnem naslovu http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-slovenia-2013/assessment-and-recommendations_eco_surveys-svn-2013-3-en
109. O'Sullivan, K.P.V., & Kennedy, T. (2010). What caused the Irish banking crisis?. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 18(3), 224 – 242.
110. Peavler, R. (2010). Toxic Assets: What They Are and How They Brought Down the U.S. Economy. Najdeno 23. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://bizfinance.about.com/od/currentevents/a/Recession.htm>

111. Peričič, A. (2012). Vasle: Razmere se še poslabšujejo. *Večer*. Najdeno 3. marca 2014 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/5853057/Vasle-Razmere-se-%C5%A1e-poslab%C5%A1ujejo>
112. Perry, J. (2008). Swedish Solution: a Bank-Crisis Plan That Worked. Najdeno 16. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://www.wsj.com/articles/SB120752497224993567>
113. Pinedo, A.T. (2009). Removing toxic assets from balance sheets: Structures based on the good bank-bad bank model. Najdeno 24. decembra 2013 na spletnem naslovu: http://www.mofo.com/files/Publication/1b294ab1-83e8-4aac-b0da-128bc4da5278/Presentation/PublicationAttachment/fa7263be-37ce-46dc-a82b-bf451ca4fc6f/RemovingToxicAssets_200909.pdf
114. Pleister, C. (2011). The Federal Agency for Financial Market Stabilisation in Germany: From Rescuing to Restructuring. *OECD Journal: Financial Market Trends*, 2011(2), 1-8.
115. Poljšak, J., & Razboršek, K. (2011). *Slabe naložbe bank: uvedba slabe banke*. Ljubljana: Bančni vestnik.
116. *Prvi prenos v slabo banko oktobra*. Najdeno 30. marca 2013 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/finance/jazbec-prvi-prenosi-v-slabo-banko-oktobra.html>
117. Reamon, L., & McCarthy, Y. (2011). What lies beneath? Understanding recent trends in Irish mortgage arrears. Najdeno 23. decembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.centralbank.ie/stability/documents/mortgage%20conference/session%203/paper%201/presentation.pdf>
118. Reed, S., & Sains, A. (2008). *The Stockholm solution. Lessons from Sweden's response to its 1991 crisis*. West Sussex: Business Week.
119. Regling, K., & Watson, M. (2009). A Preliminary Report on The Sources of Ireland's Banking Crisis. Najdeno 1. oktobra 2013 na spletnem naslovu <http://www.bankinginquiry.gov.ie/Preliminary%20Report%20into%20Ireland's%20Banking%20Crisis%2031%20May%202010.pdf>
120. Schäfer, D., & Zimmermann, K. (2009). Bad bank(s) and the recapitalisation of the banking sector. *Intereconomics*, 44(4), 215-225.
121. Schröder, M., & Schüler, M. (2003). Systemic Risk in European Banking: Evidence from Bivariate GARCH Models. Najdeno 24. junija 2014 na spletnem naslovu <http://econpapers.repec.org/paper/zbwzewdip/956.htm>
122. Shai, A. (2010). Are Toxic Assets Out of The Banking System? Najdeno 12. februarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.cnbc.com/id/36466923>
123. Sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 100/2011.
124. Statistični urad Republike Slovenije. (2014). Regionalni bruto domači proizvod, Slovenija, 2013. Najdeno 2. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=6755>
125. Svenšek, K. (2014). Slaba banka v pol leta povrnila peščico stroškov sanacije bank. Najdeno 10. septembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.dnevnik.si/posel/novice/slaba-banka-v-pol leta-povrnila-pescico-stroskov-sanacije-bank>

126. Sweden Statistics. (2013). Unemployment rate, Sweden. Najdeno 23. decembra 2013 na spletnem naslovu <http://swedeneurostat.blogspot.si/2011/03/unemployment-rate-sweden.html>
127. Thompson, J. (2011). How to Build a Bad Bank – for the Greater Good. *Federal Reserve Bank in Cleveland*. Najdeno 24. novembra 2013 na spletnem naslovu http://www.clevelandfed.org/forefront/2011/winter/ff_2011_winter_10.cfm
128. Ulaga, T. (2002). *Privatizacija bank. Nekatero mednarodne izkušnje in primer Slovenije*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
129. Vičič, D. (2012). Holding in slaba banka: zakaj naj sindikati vztrajajo pri referendumu. *Mladina*. Najdeno 23. januarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.mladina.si/117255/holding-in-slaba-banka-zakaj-naj-sindikati-vztrajajo-pri-referendumu/>
130. Viršek, D. (2012). DZ izglasoval slabo banko. *Delo*. Najdeno 3. januarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/makromonitor/dz-izglasoval-slabo-banko.html>
131. Vlada RS. (maj 2013). Nacionalni reformni program 2013-2014. Najdeno 3. junija 2014 na spletnem naslovu http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2013/Vlada_AB/NRP10-05-2013_s_prilogami.pdf
132. Yeyati, L.E., Micco A., & Panizza, U. (2004). *Should the Government be in the Banking Business? The Role of State-Owned and Development Banks*. Lima: IDB-IIC Annual Meetings.
133. Yorulmazer, T. (2009). *Lessons from the Resolution of the Swedish Financial Crisis*. New York: Federal Reserve Bank of New York.
134. Wolfers, B., & Gleise, C.I. (2009). *German »Bad Bank Act« in Force*. Hamburg: Freshfields Bruckhaus Deringer LLP.
135. Woodward, S., & Hall, R. (2009). The right way to create a good bank and a bad bank. Najdeno 6. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://woodwardhall.wordpress.com/2009/02/23/the-right-way-to-create-a-good-bank-and-a-bad-bank/>
136. Zakon o bančništvu (ZBan-1). *Uradni list RS*, št. 131/2006, 109/2008, 19/2009, 98/2009, 79/2010, 99/2010, 48/2012, 96/2013.
137. Zakon o Banki Slovenije (ZBS-1). *Uradni list RS* št. 72/2006.
138. Zakon o javnih financah (ZJF). *Uradni list RS* št. 109/2008.
139. Zakon o Slovenskem državnem holdingu (ZSDH). *Uradni list RS* št. 105/2012, 25/2014.
140. Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB). *Uradni list RS* št. 105/2012, 22/2013, 103/2013.
141. Zakon o upravljanju kapitalskih naložb Republike Slovenije (ZUKN). *Uradni list RS* št. 38/2010.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Slovar tujk in kratic	1
Priloga 2: Izbrani kazalniki švedskega gospodarstva v obdobju 1989–1994.....	2
Priloga 3: LTV (loan-to-value) rangi kazalnika na Irskem v obdobju 2004–2008.....	2

Priloga 1: Slovar tujk in kratic

BDP	Bruto domači proizvod
BS	Banka Slovenije
CSR	Country specific recommendations
CT1	Temeljni kapital banke (angl. <i>Core Tier 1</i>)
DUTB	Družba za upravljanje terjatev bank
EBA	Evropski bančni organ (angl. <i>European banking authority</i>)
ECB	Evropska centralna banka (angl. <i>European Central bank</i>)
EAA	Ena od dveh slabih bank v Nemčiji (nem. <i>Erste Abwicklungsanstalt</i>)
FMSA	Nemški urad za stabilizacijo finančnih trgov (nem. <i>Finanzmarktstabilisierungsanstalt</i>)
FMSW	Ena od dveh slabih bank v Nemčiji (nem. <i>FMS Wertmanagement</i>)
IBRC	Sanacijska družba na Irskem (angl. <i>Irish Bank Resolution Corporation</i>)
IFRS	Mednarodni standardi računovodskega poročanja (angl. <i>International Finance Reporting Standards</i>)
IMF	Mednarodni denarni sklad (angl. <i>International Monetary Fund</i>)
KAD	Kapitalska družba
LCR	Likvidnostna rezerva (angl. <i>Liquidity Coverage ratio</i>)
LTD	Kazalnik pokritosti sredstev z depoziti (angl. <i>Loan to Deposit ratio</i>)
NAMA	Irska slaba banka (angl. <i>National Asset Management Company</i>)
Nova KBM	Nova Kreditna banka Maribor
NLB	Nova Ljubljanska banka
MRS	Mednarodni računovodski standardi
NSFR	Količnik neto stabilnih virov financiranja (angl. <i>Net Stable Funding ratio</i>)
OECD	Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (angl. <i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>)
PCAR	Stresni test na Irskem (angl. <i>Prudential Capital Assessment Review</i>)
PLAR	Prudential Liquidity Assessment Review
RWA	Tveganje prilagojenih sredstev (angl. <i>Risk weighted asset</i>)
SDH	Slovenski državni holding
SoFFin	Sklad za stabilizacijo nemškega finančnega trga (nem. <i>Sonderfonds Finanzmarktstabilisierung</i>)
SOD	Slovenska odškodninska družba
SSB	Sklad za stabilnost bank
SPV	Posebna specializirana družba (angl. <i>Special purpose vehicle</i>)
ULRS	Uradni list Republike Slovenije
ZSDH	Zakon o slovenskem državnem holdingu
ZUKSB	Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank

Priloga 2: Izbrani kazalniki švedskega gospodarstva v obdobju 1989–1994.

Tabela 1: Izbrani kazalniki švedskega gospodarstva v obdobju 1980–1994

Kazalnik / leto	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Realna stopnja rasti BDP (%)	2,8	1,0	-1,1	-1,2	-2,1	4,0
Letna stopnja inflacije (%)	6,44	10,35	9,48	2,39	4,37	2,16
Stopnja brezposelnosti (%)	1,56	1,73	3,10	5,55	9,05	9,37
Obrestni razmik (%)	5,65	6,67	8,09	7,40	6,30	5,73
Neto izgube iz posojil (milijon SEK)	2.752	10.876	35.765	57.571	46.427	14.637

Vir: Eurostat, Real GDP growth rate – volume, 2014; Eurostat, HICP – inflation rate, 2014; Sweden Statistics, Unemployment rate, Sweden, 2013.

Realna stopnja rasti bruto domačega proizvoda (BDP) je izračunana z verižnim indeksom (sprememba v letu t glede na leto $t-1$). BDP je mera ekonomske aktivnosti gospodarstva, seštevek vseh vrednosti produktov in storitev, ki jim je odšteta vrednost produkcije le-teh.

Letna stopnja inflacije temelji na indeksu cen življenjskih potrebščin in je prikazana na letni ravni, v primerjavi z istim mesecem leto poprej.

Stopnja brezposelnosti je definirana kot število brezposelnih v odstotku od aktivnega prebivalstva, pri čemer tvori aktivno prebivalstvo število delovno aktivnih in število brezposelnih.

Obrestni razmik prikazuje razliko med obrestno mero, ki jo banke ponujajo širšim posojilojemalcem, in obrestno mero za depozite. Z drugimi besedami je to razlika med aktivno in pasivno obrestno mero.

Neto izgube iz posojil pa prikazujejo izgube švedskega bančnega sektorja na letni ravni v milijonih švedskih kron.

Priloga 3: LTV (loan-to-value) rangi kazalnika na Irskem v obdobju 2004–2008.

Tabela 2: LTV (loan-to-value) rangi kazalnika na Irskem v obdobju 2004–2008

LTV kazalnik/leto	2004	2005	2006	2007	2008
Do 70 %	35	34	34	40	37
Od 71 % do 80 %	14	14	14	12	12
Od 81 % do 90 %	24	21	19	17	16
Od 91 % do 100 %	27	31	33	31	35

Vir: L. Reamon & Y. McCarthy, *What lies beneath? Understanding recent trends in Irish mortgage arrears*, 2011, str. 6.

LTV kazalnik, kot je razvidno iz enačbe (1) prikazuje razmerje pri hipotekarnih kreditih med višino zneska celotnega posojila ter ocenjeno vrednostjo nepremičnine. Je ocena tveganja

kredita, ki jih finančne institucije in ostali posojilojemalci preučijo, preden se hipoteke odobrijo. Velja pravilo, čim višji je kazalnik, več tveganja prinese s sabo in bo za posojilojemalca dražji.

$$LTV = \frac{\text{višina posojila}}{\text{vrednost nepremičnine}} \quad (1)$$